

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL YEŞİL ALANLARA
ERİŞİLEBİLİRLİK İLE KULLANICILARIN
PSİKOLOJİK İYİ OLMA HALİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İRDELENMESİ: KONYA KENTİ
ÖRNEĞİ**

Ülkü Nur KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Ocak- 2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Ülkü Nur KAYA tarafından hazırlanan “Kentsel Yeşil Alanlara Erişilebilirlik İle Kullanıcıların Psikolojik İyi Olma Hali Arasındaki İlişkinin İrdelenmesi: Konya Kenti Örneği.” adlı tez çalışması 31/01/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda ERUYAR

.....

Danışman

Doç.Dr. Mehmet TOPÇU

.....

Üye

Dr Öğr. Üyesi Hale ÖNCEL

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Ülkü Nur KAYA

Tarih:

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****KENTSEL YEŞİL ALANLARA ERİŞİLEBİLİRLİK İLE
KULLANICILARIN PSİKOLOJİK İYİ OLMA HALİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İRDELENMESİ: KONYA KENTİ ÖRNEĞİ****Ülkü Nur KAYA****Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı****Danışman: Doç. Dr. Mehmet TOPÇU****Doç. Dr. Mehmet TOPÇU
Dr.Öğr.Üyesi Şeyda ERUYAR
Dr.Öğr.Üyesi Hale ÖNCEL****2022, 92 Sayfa**

Son yirmi yılda giderek artan yaygın kentleşme ve doğal alanların kentlerden ve günlük yaşamdan kaybolmaya başlaması insanların yeşil alanlara olan ihtiyacını arttırmış böylece insan ve yeşil alan arasındaki ilişkilere yönelik yapılan araştırmalar artmıştır. Kentte yaşayanların psikolojik iyi olma halini etkileyen, yeşil alanların şehir merkezlerinde sayısının ve alanların azalması, erişilebilirliğinin zorlaşması probleminden yola çıkarak bu alanı irdeleyerek şehir planlama çalışmalarında kentin sosyolojik, ekolojik, kültürel standartların yanı sıra psikolojik etkilerinde bu alanda önemli yer alması gerektiğine dair araştırma yapmak amaçlanmıştır. Tez kapsamında çalışma alanı olarak Konya ili merkez ilçeleri (Karatay, Meram, Selçuklu) seçilmiştir. Kentsel yeşil alan, erişilebilirlik, psikolojik iyi olma hali kavramları üzerinde ulusal ve uluslararası detaylı literatür taraması yapıldıktan sonra tezin amacına yönelik olarak anket yöntemi belirlenmiştir. Anket içerik olarak dört bölümden oluşturulmuştur. Demografik bilgiler, kentsel yeşil alan kullanımları, sağlık ve psikolojik iyi olma halinden oluşmaktadır. Anketin ilk üç bölümü kendi özelinde ayrıca analizleri yapıldıktan sonra psikolojik iyi olma hali kısmında kullanılan Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu anket sonuçları IBM Spss 22 programında karar ağacı (decision tree) yöntemi CHAID analizi ile yapılmıştır. Analizler sonucunda katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar çerçevesinde bireylerin psikolojik iyi olma değerleriyle hane aylık gelirleri, kentsel yeşil alanlara gitme sıklıkları, kentsel yeşil alanlarına gittikleri ulaşım türleri, fiziksel aktivite alanları arasında araştırmanın kapsamına yönelik anlamlı sonuçlar çıkmıştır. Bu doğrultuda yeşil alanların kent içerisinde planlaması yapılırken sadece kent estetiğinden ziyade kentlinin mental anlamda rahatlamasını da sağlayacak rahatlıkla erişebildikleri, güvenli ve kentte yaşayan tüm yaş grubuna hitap eden kentsel yeşil alanların oluşturulması gerekmektedir. Kent planlamada yeşil alan ihtiyaçları temel bir gereklilik olarak ele alınmalı, kentsel yeşil alan tasarımlarında multi disiplinler bir anlayış çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erişilebilirlik, Kentsel Yeşil Alan, Psikolojik İyi Olma Hali, Ruh sağlığı

ABSTRACT**MS THESIS****EXPLORING THE RELATIONSHIP BETWEEN ACCESSIBILITY OF URBAN GREENSPACE AND USER'S PSYCHOLOGICAL WELL-BEING: A SAMPLE FROM KONYA CITY****Ülkü Nur KAYA****Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Urban and Regional Planning****Doç. Dr. Mehmet TOPÇU
Dr.Öğr.Üyesi Şeyda ERUYAR
Dr.Öğr.Üyesi Hale ÖNCEL****2022, 92 Pages**

People's desire for green space has grown in the last two decades as a result of extensive urbanization and the elimination of natural areas from cities and daily life. As a result, research on the interaction between people and green space has intensified. The relationship between the accessibility of green spaces and the psychological well-being of green areas was needed to be explored in line with the thesis's goal due to increasing urbanization and the inadequacy of green areas. The center districts of Konya (Kartay, Meram, and Selçuklu) were chosen as the study region for the thesis. The survey approach for the thesis was designed after a thorough national and international literature assessment on the themes of urban green space, accessibility, and psychological well-being. The questionnaire was divided into four sections. Uses of urban green space, health, and psychological well-being are all part of demographic data. After analyzing the first three sections of the questionnaire separately, comparisons were performed with the Warwick-Edinburgh mental well-being scale calculations utilized in the psychological well-being section. The IBM Spss 22 program was used to evaluate the survey results. As a result of the analyses, meaningful results for the purposes of the research were obtained between the psychological well-being values of the individuals and their monthly income, the frequency of going to the urban green areas, the modes of transportation they used to get to the urban green areas, and the physical activity areas, within the framework of the answers given by the participants. While planning green areas in this manner in the city, it is vital to establish safe urban green areas that appeal to all age groups living in the city, where they can readily reach, and which will provide urban people with mental rest rather than merely urban aesthetics. Green space requirements should be considered a basic requirement in urban planning, and urban green space designs should be carried out within the framework of this requirement.

Keywords: Accessibility, Green Space, Park, Psychological Well-being, Mental Health

ÖNSÖZ

Eğitimim ve tez sürecim boyunca benden bilgi birikimlerini, yardımlarını, desteğini ve sabrını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mehmet TOPÇU' ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca süreç boyunca moral ve desteklerini esirgemeyen, bilgi birikimleri aktaran sevgili meslektaşım Perihan ÇAMLİK'a, kendisi de bu süreçten geçen değerli meslektaşım ve iş arkadaşım Sümeyye BABAYUSUF 'a da teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak tüm hayatım boyunca beni koşulsuz seven, her zaman arkamda durup desteklerini esirgemeyen başta sevgili annem ve babama, ablalarım ve sevgilerini özlemlerini eksik etmeyen yeğenlerime sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Ülkü Nur KAYA
KONYA- 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problemin Tanımı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Kapsamı	2
1.4. Araştırmanın Yöntemi.....	3
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1. Kentsel Yeşil Alanlar.....	4
2.1.1 Kentsel yeşil alan tanımı.....	4
2.1.2 Kentsel yeşil alan sınıflandırması	6
2.1.3 Kentsel yeşil alan tasarımının kullanıcılar üzerine etkisi	10
2.2 Erişilebilirlik	16
2.2.1 Erişilebilirlik ve tanımları.....	16
2.2.2 Erişilebilirliğin genel özellikleri	18
2.2.3 Erişilebilirlik mevzuatı ve standartları.....	19
2.3 Psikolojik İyi Olma Hali	21
2.3.1 Psikolojik İyi Olma Kavramı ve Kapsamı	21
2.3.2 Psikolojik İyi Olmayı Etkilen Unsurlar	24
2.3.3 Psikolojik İyi Olma Halinin Çevre Psikoloji ile İlişkisi	28

3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	30
3.1 Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği.....	30
3.2 Karar Ağacı Yöntemi (Decision Tree).....	31
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	33
4.1 Çalışma Alanının Seçimi.....	33
4.2 Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....	35
4.2.1 Demografik verilerin frekans dağılımları	35
4.2.2 Konya kenti kentsel yeşil alan ve erişilebilirlik değerlendirilmesi	37
4.3 Anket Sonuçlarının Karar Ağacı Yöntemiyle Değerlendirilmesi	50
4.3.1 Demografik veriler ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği değerlerinin Karar Ağacı analizi ile değerlendirilmesi.....	50
4.3.2 Kentsel yeşil alan memnuniyeti, kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği değerlerinin Karar Ağacı analizi ile değerlendirilmesi	53
4.3.3 Sağlık ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği değerlerinin karar ağacı yöntemiyle değerlendirilmesi	57
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	60
KAYNAKLAR	63
EKLER.....	74

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Francis (1989)'in Kentsel Yeşil Alan Oluşma Süreci	7
Şekil 2.2 Kentsel Yeşil Alanların Sınıflandırılması (Yıldızcı, 1978).....	8
Şekil 2.3 Mahalle Parkı Örneği (Url1).....	9
Şekil 2.4 Sağlık ve İyi Olma Halinin Göstergeleri (Barton ve Grant,2006).....	11
Şekil 2.5 Kentsel Yeşil Alanların İşlev Şeması (Polat ve Önder, 2012)	13
Şekil 2.6 Kentsel Yeşil Alanların Tasarım Kriterleri (Graham ve ark., 2003)	16
Şekil 2.7 Psikolojik İyi Olma Hali Birleşenleri (Ryff,1985)	25
Şekil 3.1 Yöntem Şeması.....	32
Şekil 4.1 Konya merkez büyük ölçekli park dağılımı (Bu tez kapsamında hazırlanmıştır)	34
Şekil 4.2 Katılımcıların eğitim durumu dağılımı.....	35
Şekil 4.3 Katılımcıların yaş dağılımı	36
Şekil 4.4 Katılımcıların hane aylık gelir dağılımı.....	37
Şekil 4.5 Katılımcıların bir yıl içerisinde yakın çevresindeki parklara gitme sıklığı dağılımı	38
Şekil 4.6 Katılımcıların bir yıl içinde diğer semtlerdeki parklara gitme sıklıkları	39
Şekil 4.7 Katılımcıların kentte parkların varlığının öneminin dağılımı.....	42
Şekil 4.8 Katılımcıların sıklıkla gittikleri parka kimlerle gittiklerinin dağılımı.....	43
Şekil 4.9 Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara giderken kullandığı ulaşım türü dağılımı	43
Şekil 4.10 Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara ulaşım süreleri dağılımı	44
Şekil 4.11 Katılımcıların mekânsal yapının bıraktığı etki dağılımı.....	49
Şekil 4.12 Katılımcıların parklardaki zihinsel olarak hissettikleri değerler dağılımı	49
Şekil 4.13 Katılımcıların demografik bilgi ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi.....	51

Şekil 4.14 Katılımcıların demografik bilgi(hane aylık geliri) ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi.....	52
Şekil 4.15 Kentsel yeşil alanlara gitme sıklığı ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi.....	53
Şekil 4.16 Kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi.....	54
Şekil 4.17 Kentsel yeşil alanlarda zihinsel memnuniyet ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi.....	55
Şekil 4.18 Parklardaki mekânsal yapının bıraktığı hissiyat ve Warwick-Edinburg mental iyi oluş ölçeği analizi.....	56
Şekil 4.19 Fiziksel aktivite alanları ve Warwick-Edinburg mental iyi oluş ölçeği analizi.....	57
Şekil 4.20 Fiziksel aktivite için tercih edilen mekan ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi.....	58

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Kentsel Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırmaları.....	10
Tablo 4.1 Katılımcıların ilçelere göre parka gitme sıklıkları.....	38
Tablo 4.2 Katılımcıların ilçelere göre diğer semtlerdeki parka gitme olasılığı dağılımı	40
Tablo 4.3 Katılımcıların parka gitme nedenlerini etkileyen faktörlerin önem dağılımı .	41
Tablo 4.4 Katılımcıların ilçe ve parklara ulaşımaları arasındaki bağlantı.....	44
Tablo 4.5 Katılımcıların ilçelere göre sıklıkla gittikleri parklara ulaşma süresi dağılımı	45
Tablo 4.6 Katılımcıların Konya da ki parkların değerlendirme dağılımı	45
Tablo 4.7 Katılımcıların ilçelere göre yaşadıkları çevredeki parkların değerlendirilmesi	46
Tablo 4.8 Katılımcıların ilçelere göre yaşadıkları çevredeki parkların değerlendirilmesi (1).....	47
Tablo 4.9 Katılımcıların ilçelere göre yaşadıkları çevredeki parkların değerlendirilmesi (2).....	48
Tablo 4.10 Katılımcıların yakın çevresinde ki parklardan memnuniyet düzeyi dağılımı	48

SİMGELER VE KISALTMALAR

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

SPSS : Sosyal Bilimler için İstatistik Programı
(Statistical Package for the Social Sciences)

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

vd. : ve diğerleri

1. GİRİŞ

Kentlerde nüfusun hızla artmasıyla, plansız kentleşme, göç, ekonomik, sosyal ve kültürel koşullar kentteki yaşayanların sosyal, kültürel, fiziki ve ruhsal dengesi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Kentlilerin yaşam kalitesinin belirlenmesinde önemli etkiye sahip olan kentsel tasarımın değerinin giderek artması ve kullanıcıların mekân üzerinde algılarının iyi yönde gelişmesine yönelik tasarımlar yapmanın daha doğru olacağı kesin olarak bilinmektedir. Kullanıcıların mekânlara erişimleri, güvenliği, fiziki ve zihinsel açıdan kendini rahat hissettiği mekânlarda daha mutlu ve yaratıcı olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle insanların ruhsal sıkıntılarından arındıkları yerler olarak daha çok bu alanlara yönelmesi olağan görülmüştür.

Kentte yaşayan insanların yaşam kalitelerinin artması kentteki altyapı ve sosyal donatı alanlarının kullanılabilir olmasıyla doğru orantılıdır. Sosyal donatı alanlarının başında yaşam kalitesini en çok etkileyen açık-yeşil alanlar olarak tespit edilmiştir. Açık-yeşil alanlara yakın veya erişilebilirliği rahat olan bireylerin fiziki ve ruhsal sağlığının daha iyi olduğu eğer bu alanlar komşuluk ünitesi düzeyinde ise komşuluk bağlantılarının arttığı ve insanların birbirleri arasında etkileşimin arttığı görülmüştür. Kentsel açık-yeşil alanların iyileştirici etkisi kullanılarak yaşlılara yönelik hobi bahçeleri ve hasta bireylere yönelik terapi bahçeleri de yaygın olarak kullanılmakta bunun yanı sıra kentsel açık-yeşil alanların iç tasarımlarının öncelikli gruplara göre tasarlandığında, yaşlılar için olağan hastalıklarının etkisinin azalması, psikolojik iyileşmesi, çocuklar için erken gelişim döneminde algılarına yönelik yapılan tasarımlar doğrultusunda algılama, kavrama, keşfetme dürtülerinin arttığı, fiziksel engelli bireylerde ise ruhsal iyileşme ve sosyalleşme açısından gelişim gösterdiğine rastlanmaktadır.

1.1. Problemin Tanımı

İçinde yaşadığımız, çalıştığımız, oyun oynadığımız vb. fiziksel çevrelerin, davranışlarımızı, deneyimlerimizi, yaşamımızı nasıl etkilediğini pek düşünmeyiz. Oysa, günlük yaşamımızı çevreleyen ve destekleyen çeşitli düzen ve tasarımlar, düşüncelerimiz, davranışlarımız ve duygularımız üzerinde önemli rol oynamakta ve bizleri fark ederek veya fark etmeden davranışlarımızı şekillendirmektedir (Gürkaynak, 1988).

Son araştırmalar konut tasarımı ve insan refahı arasındaki ilişkiye odaklanmıştır ve kentsel tasarımı insan sağlığını iyileştirmek için bir araç olarak kullanmaktadır (Kuo ve ark., 1998; Sullivan ve ark. 1998; Kuo ve Sullivan, 2001 Taylor ve diğerleri, 2002;

Jackson, 2003). Bahçeler ve kentsel parklar hem zihinsel hem de fiziksel sağlık üzerindeki onarıcı etkileri nedeniyle birkaç yazar sağlık sonuçlarının iyileştirilmesine katkıda bulunabilecek tasarım seçeneklerini analiz etmiştir (Tyson, 1998; Cooper-Marcus ve Barnes 1999; Ulrich, 1999; Frumkin, 2001; Whitehouse ve diğerleri, 2001; Stigsdotter ve Grahn, 2002; Sherman ve diğerleri, 2005).

Bu tezin problem tanımı olarak da şehirleşmeden kaynaklı kentsel yeşil alanların şehir merkezlerinde sayısının azalması ve erişilebilirliğinin zorlaşması, buna bağlı olarak kentlilerin psikolojik olarak iyi olma hali üzerinde etkili olan doğal alanların azalmasıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada tanımlanan problem çevresinde insanların psikolojik halleri ile kentsel yeşil alan ilişkisi açısından irdelenmesi hedeflenmiştir. Kentte yaşayanların psikolojik iyi olma halini etkileyen, yeşil alanların şehir merkezlerinde sayısının ve alanların azalması, erişilebilirliğinin zorlaşması probleminden yola çıkarak bu alanı irdelleyerek şehir planlama çalışmalarında kentin sosyolojik, ekolojik, kültürel standartların yanı sıra psikolojik etkilerinde bu alanda önemli yer alması gerektiğine dair araştırma yapmak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı öncelikle problemin tanımlanmasıyla başlamıştır. Sonraki aşamada var olan problemin ilişkilendirilmesi için amaç ortaya konmuştur. Çalışmanın amacına uygun örneklem alan olarak Konya İli Merkez ilçeleri seçilmiştir.

Tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem tanımı, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmıştır. İkinci bölümde ise kentsel yeşil alan, erişilebilirlik ve psikolojik iyi olma hali kavramları ve kuramsal yaklaşımlar irdelenmiştir. Üçüncü bölümde ise metodoloji kısmı bulunmaktadır. Dördüncü alanda ise çalışma alanına ilişkin bilgiler verilmiş ve araştırma bulguları sunulmuştur. Çalışma alanının da online yapılan anketlerin sonuçları değerlendirilmiştir. Anketler IBM SPSS Statistics 22 programı aracılığı ile karar ağacı teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Beşinci bölüm sonuç ve öneri kısmıdır. Bu bölümde analitik yaklaşımlara dayalı olarak sosyo-kültürel yaklaşımlara dayalı olarak anket değerlendirmeleri ele alınmıştır.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında kentsel yeşil alanlara erişilebilirliğin psikolojik iyi olma hali üzerine etkisine dair betimsel araştırma desenlerinden anket çalışması yapılmıştır. Bu çerçeve de yapılan anketler sonucunda alanda yaşayan vatandaşlara kentsel yeşil alanlara erişimleri ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği uygulanarak birbirleri üzerine etkisi sosyo-kültürel değerlendirmeleriyle IBM SPSS Statitics 22 programında karar ağacı tekniğiyle analizler yapılmıştır. Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ve karar ağacı yöntemiyle ilgili detaylı bilgi üçüncü bölümde detaylı olarak anlatılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tezin bu bölümünde, tez çalışmasının temelini oluşturan kavram kuram ve benzer konulara yönelik literatür taraması ve kentsel yeşil alan, erişilebilirlik, psikolojik iyi olma kavramları aktarılmıştır.

2.1. Kentsel Yeşil Alanlar

Kent kullanıcılarının, kentsel yaşamın monotonluğu ve bunalımından kaçma arzusu rekreasyon faaliyetlerinin artmasında önemli nedenlerden olmuştur (Sağcan, 1986). Yeşil alanlardaki azalış, kent içinde veya çevresinde bulunan ekim alanlarının, konut ya da üretim faktörleri yararına betonlaşmaya başlaması, gecekondulardaki artış ve ulaşım sorunları, arsa değerlerinin artmasına ve kentsel açık alanlarının azalmasına sebep olmuştur. Kentsel açık-yeşil alanların belirlenmesi bu süreçler dâhilinde önemini her zaman korumuştur.

2.1.1 Kentsel yeşil alan tanımı

Kentsel çevre, kentsel unsurların birbirine göre konumlanmasıyla oluşturulmuştur. Kentsel yeşil alanlarda şehrin fiziksel yapısını oluşturan temellerden biridir. Büyüyen ve gelişen kentler ile kentlerin mekanlarına yönelik yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Doğal karakterleriyle bağlantılı olarak, insanlara ve insan olmayan canlı organizmalara nefes alma alanları yaratırlar. Kentsel yaşamla bağlantılı olarak, kent sakinlerine etkileşim alanları sağlamaktadır.

Lynch, kentsel yeşil alanları, mecburi ve yapılaşmış çevreye karşı oluşturulabilecek tek alternatif alan olarak tanımlamıştır. Bir sistem oluşturulduğunda kentin makro formunu oluşturan ana öğelerden biri olarak kentsel yeşil alanları belirtmiştir. 'İyi kent' tanımlamasına en büyük katkının kentsel yeşil alanlarla sağlanabileceğini vurgulamıştır. Özetle, kentsel yeşil alanların yaşanabilirlik ölçütü daha yüksek kentler oluşturmasını aynı zamanda kentin bölümlerinin rahatlıkla tanınmasını, anlaşılmasını ve ortak imgesinin yaratılmasını sağlayan alanlar olarak tanımlamıştır (Lynch,1996; Hayward, 1989, Walmsley, 1995; Ocakçı, 1998).

Kentsel yeşil alanlar da kentlerin oluşmasıyla beraberinde gelişen bir kavram olmuştur. Hükümdarların, Antik çağlarda halkına iyi görünüp, ihtişamını ve zenginliğini göstermek için şehirlerini yeşil alanlarla süslemişlerdir. Bu dönemlerde sadece kentin

güzel görünmesinin yanı sıra kentsel yeşil alanlar dinsel ve sosyal törenler içinde kullanılmıştır (Öztürk, 2004).

Zamanla planlı kentleşme adımlarıyla kentsel yeşil alanların varlığı şehircilik açısından ihtiyaç haline gelmiştir. Kent kullanıcılarının, kentsel yaşamın durağanlığından ve stresinden kaçma isteğiyle rekreasyon faaliyetlerinin artmasında önemli nedenlerden olmuştur. Yeşil alanlardaki düşüş, kent içinde veya çeperinde bulunan ekim alanlarının, konut ya da üretim faktörleri yararına betonlaşmaya başlaması, gecekondulardaki artış ve ulaşım sorunları, arsa değerlerinin artmasına ve kentsel açık alanlarının azalmasına sebep olmuştur. Kentsel yeşil alanların belirlenmesi bu süreçler dâhilinde önemini her zaman korumuştur. Kentsel yeşil alanlarla ilgili literatüre geçen birçok tanım mevcuttur bazı literatürlerde kentsel yeşil alanlar açık alanların alt başlığında verilmektedir (Sağcan,1986).

Kentsel açık alanlar; Woolley (2003)'e göre kentsel açık alanlar üstü binalarla kaplı olmayan gökyüzüne açık ve yumuşak alanlardan oluşabilecek toprak ve sudan kaplı geniş alanlardır. Gold (1980)'a göre açık alanlar, farklı özelliklere sahip birden çok alan kullanımına imkân sağlayan, alan kullanımlarını birbirinden ayıran ve/veya bir araya getirip bütünleştiren doğal ve/veya insan eliyle şekillenmiş arazilerin genel adıdır.

Keleş (1980) ise kentsel açık alanları tanımlarken insanların yaşamlarını sürdürdüğü, yapılaşmamış kapalı alanların dışında kalan veya tarımsal ve konut harici dinlenme amacıyla oluşturulmuş kent parçaları olarak tanımlamaktadır.

Ter (2002)'e göre kentsel açık alanlar, üzerinde herhangi bir yapılaşmanın bulunmadığı, kentteki yapıları ve farklı alanları birbirine bağlayan, meydan/cadde/sokak gibi kamusal alanlardır. Kentsel yeşil alanlar kentin yakın çevresi ve kentlerin içinde bulunduğu doğal çevrenin bir parçası olmakla birlikte; kent-doğa ilişkisini sağlamlaştıran, insanlara rekreasyon olanağı sağlayan alanlardır.

Öztan (1968), Özbilen (1991)'e göre, kent dokusunun önemli elemanlarından olup, mimari yapı ve ulaşım alanları dışında kalan açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlanabilmektedir. Dış mekân üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın bulunmadığı ve rekreasyonel kullanımı için uygun potansiyel imkânı bulunan alanlar olarak algılanmaktadır. Örnek olarak, su yüzeyleri, üzerinde bitkisel eleman bulunmayan veya çok az sayıda bulunan meydanlar ve ulaşım alanları açık alan olarak tanımlanmaktadır (Akdoğan,1987).

Kentsel yeşil alanlar ise; kentlerde insanların gezmesine, dinlenmesine eğlenmesine, çocukların oynamasına ve kentlerin yoğun yapılaşmış bir görünüş kazanmasına engel olmak amacıyla düzenlenen gezilik, bitkilendirilmiş yol gibi ortak kullanım alanı olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1980).

Budak (2010)'a göre kentsel yeşil alanlar; insanların bir araya gelerek dinlenmelerine ve eğlenmelerine olanak tanıyan, sosyal ilişkilerini geliştiren ve toplumsal ilişkilerini arttıran, dinlenme alanı, çocuk oyun alanı, dinlenme alanı, piknik alanı, kıyı alanları ve eğlence alanlarının toplamı olarak tanımlanmaktadır.

Kentsel yeşil alan kavramı, var olan açık alanların bitkisel elemanlar (otsu ve odunsu bitkiler) ile kaplı veya tasarlanmış yüzey alanları olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan yola çıkarsak her açık alan yeşil alan değildir fakat her yeşil alan açık alan niteliği taşımaktadır (Önder ve Polat, 2012).

Tüm bu tanımlardan görüldüğü üzere genel olarak bu tanımları ele aldığımızda kentsel açık-yeşil alanlar kent yerleşim yerlerinde insanlara farklı alternatifler için imkân sunan, sert ve yumuşak alanlardan oluşan, insanların günlük telaşesinden kurtulup kendilerine zaman ayırıp, dinlenip sosyalleşebildikleri alanların bütünü olarak belirtebiliriz. Bu tanım içerisinde meydanlar, caddeler, parklar, aktif ve pasif yeşil alanlar, yeşil yollar, ormanlar, fidanlıklar, hobi bahçeleri, akan ve durgun su yüzeyleri, çocuk oyun alanları ve bahçeleri, botanik ve hayvanat bahçeleri, eğlence merkezleri ve boş alanlar kentsel yeşil alanlar olarak sayılabilir (Akpınar, 2013).

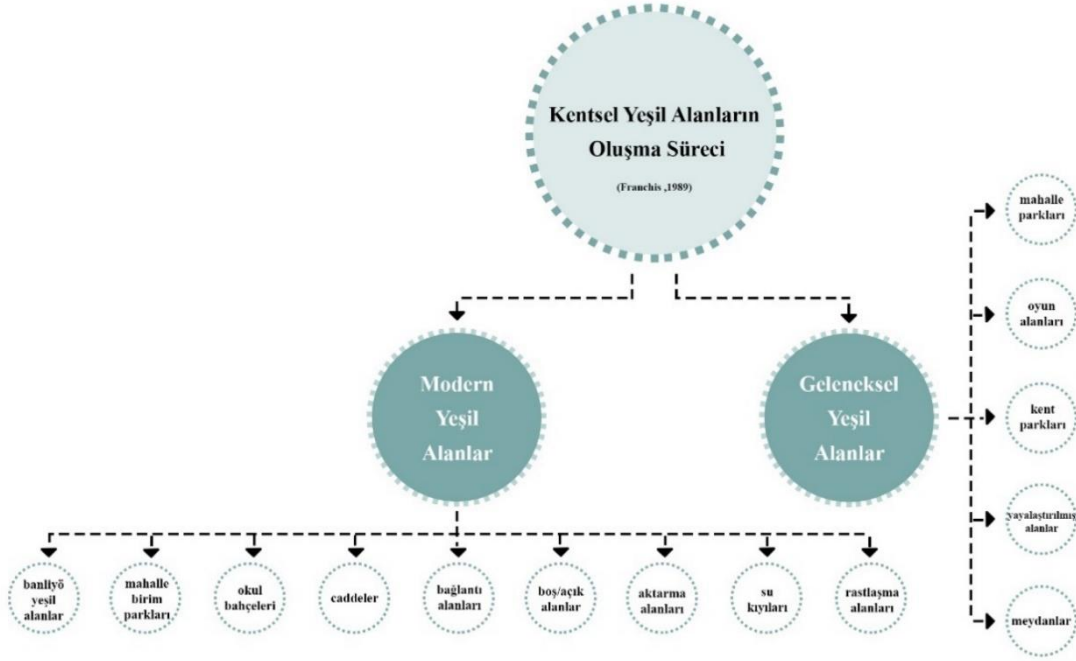
2.1.2 Kentsel yeşil alan sınıflandırması

Kentsel yeşil alanlarla ilgili birçok bilim insanı tarafından sınıflandırma mevcuttur. Bu sınıflandırmalar hizmet alanlarına, işlevlerine, boyutlarına, mülkiyet durumlarına göre farklı şekillerde gerçekleştirilmiştir.

Lynch kentsel yeşil alanların sınıflandırmasını yaparken bireylerin boş zamanlarını değerlendirmek için tercih ettikleri eylemlere yönelik bir sınıflandırma da bulunmuştur. Buna göre büyük bölge parkları, büyük oyun alanları, küçük oyun alanları, parklar, hobi bahçeleri ve meydanlar olarak belirtmiştir (Lynch, 1990).

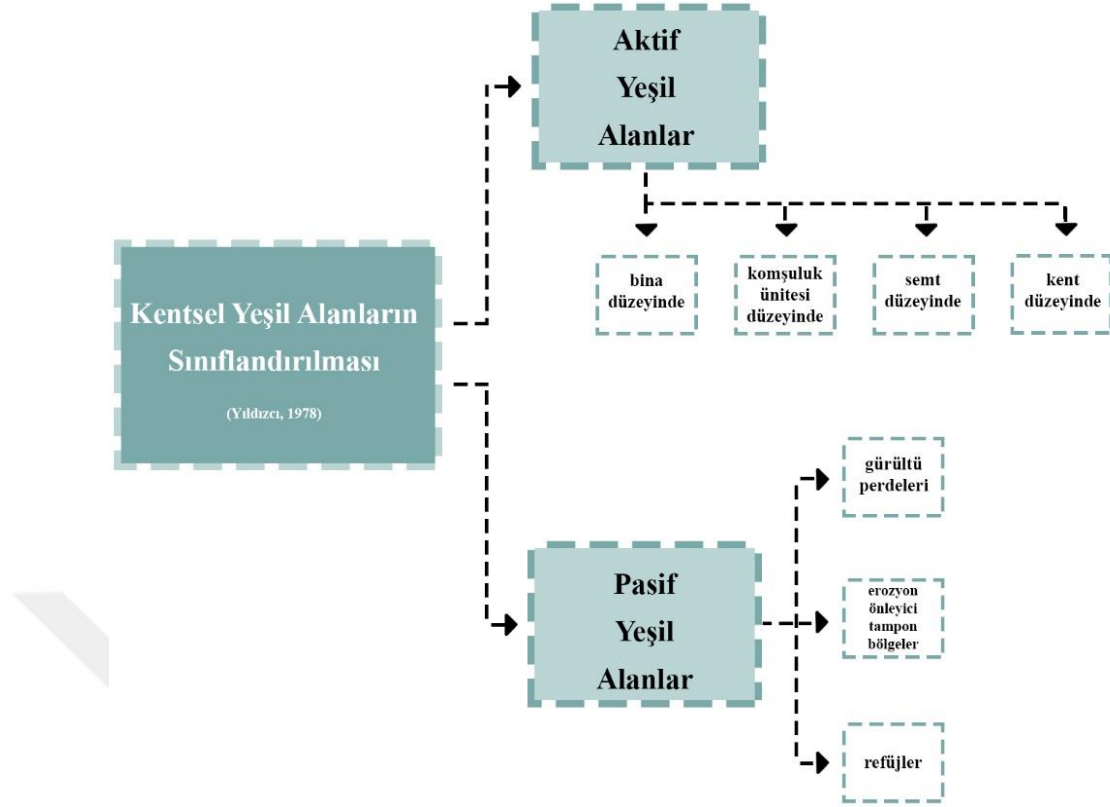
Franchis, kentsel yeşil alanları oluşma süreçleri ekseninde geleneksel ve modern olmak üzere iki sınıfa ayırmıştır. Geleneksel yeşil alanlar; mahalle parkları, oyun alanları, kent parkları, yayalaştırılmış alanlar, meydanlar. Modern yeşil alanlar; banliyö yeşil

alanları, mahalle birimi parkları, okul bahçeleri, caddeler, aktarma alanları, çiçek pazarları, bağlantı alanları, boş/düzenlenmemiş açık alanlar, su kıyıları, karşılaşma rastlaşma alanları (Francis, 1989).

Şekil 2.1 Francis (1989)'in Kentsel Yeşil Alan Oluşma Süreci

Yıldızcı, kentsel yeşil alanları ikiye ayırarak sınıflandırmıştır. Bunlar aktif yeşil alanlar ve pasif yeşil alanlardır. Aktif yeşil alanlar; kent planı doğrultusunda ele alınan yeşil alanlar ve her sınıf kendinden bir öncekini içerecek şekilde tanımlanmıştır. Bina düzeyinden daha sonra, komşuluk ünitesi düzeyinde; spor alanı, yaya yolları, meydanlar, mahalle parkı semt düzeyinde; semt spor alanları, semt parkı, kent düzeyinde; kent spor alanları, kent parkı, fuar alanı, metropol düzeyinde; hayvanat bahçeleri ve botanik parklar, tema parkları olarak sınıflandırılmıştır. Pasif yeşil alanlar; fiziksel çevre koşullarını iyileştirme ve kentsel mekânın düzenlemesi bakımından önem kazanan gürültü perdeleri, erozyon önleyici tampon bölgeler ve refüjler olarak sınıflandırılmıştır (Yıldızcı, 1978).

Şekil 2.2 Kentsel Yeşil Alanların Sınıflandırılması (Yıldızci, 1978)

Zisman, kentsel yeşil alanları üç gruba ayırarak sınıflandırmıştır. Yararlanılan alanlar; baraj, ulaşım alanları, drenaj ve sel kontrol alanları. Açık yeşil alanlar; park ve rekreasyon alanları, yeşil yollar, meydanlar, bina çevreleri, yeşil kuşaklar, doğayı ve peyzajı koruma alanları. Koridor açıklıklar; ulaşım, hareket ve geçit yerleridir (Türel, 1988).

Önder (1997)' e göre kentsel açık ve yeşil alanlar kullanım durumlarına göre üç gruba ayrılmıştır. Genel (Kamusal) açık ve yeşil alanlar; toplumun faydalandığı veya rekreasyon ihtiyaçlarını giderebildikleri kamusal alanlardır. Kent ve mahalle parkları, kent ormanları, botanik parklar, fuar ve sergi alanları, mezarlıklar, spor alanları gibi kamusal açık alanlar bu gruba örnek gösterilebilir. Yarı özel açık ve yeşil alanlar; genellikle toplumun tümünün faydalanmadığı belirli kurum ve kuruluşlara yönelik açık ve yeşil alanlardır. Bunlar; askeri alanlar, okullar, fabrika bahçeleri, kamu kurum ve kuruluşları vb. sıralanmaktadır. Özel açık ve yeşil alanlar ise sadece özel mülkiyetli alanlarda sadece sahipleri tarafından kullanılan alanlardır. Özel mülkiyet konut ve toplu konut bahçeleri bu alanlara örnektir.

Şekil 2.3 Mahalle Parkı Örneği (Ur11)

Dunnettve ark. (2002)'na göre kentsel açık yeşil alanlar kullanılma biçimlerine göre iki gruba ayrılmıştır. Pasif yeşil alanlar; toplumun rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayamadıkları alanlardır. Mezarlıklar, trafik adaları, refüjler, ekolojik açıdan tam koruma altındaki alanlar, drenaj gibi alanlar. Aktif yeşil alanlar ise parklar, kent ormanları, koruluklar, botanik bahçeleri, kent tarım bahçeleri, toplumun yararlandığı özel yeşil alanlar.

Thoren (1992)'e göre kentsel açık ve yeşil alanlar ekolojik işlevlerine göre dört gruba ayrılmıştır. Geniş yeşil alanlar; ekolojik bakımından yüksek öneme sahip alanlardır. Kent içindeki, tarihi bahçeler, koruluklar, kenti saran yeşil kuşaklar, sulak alanlar/doğal alanlar, vb. Koridor yeşil alanlar; ekolojik çeşitliliğin korunmasında ve yetişmesine katkı sağlayan alanlardır. Park, mezarlık, kent içi ziraat alanları, vb. Koridor yeşil alanlar; yabani doğayı birbirine bağlayan doğa koridorlarıdır. Tampon bölgeler; önemli yeşil alanların etrafında koruma amaçlı bulunan alanlardır.

Tablo 2.1 Kentsel Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırmaları

YAZAR	SINIFLANDIRMA BİÇİMİ
Samuel Zisman (Türel,1988)	<ul style="list-style-type: none"> • Yararlanılan alanlar • Yeşil açık alanlar • Koridor açıklıklar
Ahmet Cengiz Yıldızcı (Yıldızcı, 1982)	<ul style="list-style-type: none"> • Dağınık yeşil alanlar • Yeşil bandlar sistemi
Atila Gül (Gül, 2001)	<ul style="list-style-type: none"> • Genel yeşil alanlar • Yarı özel yeşil alanlar • Özel yeşil alanlar
Serpil Önder (Önder,1997)	<ul style="list-style-type: none"> • Genel yeşil alanlar • Yarı özel yeşil alanlar • Özel yeşil alanlar
Dunnett ve ark. (2002)	<ul style="list-style-type: none"> • Pasif yeşil alanlar • Aktif yeşil alanlar
Ergin (1989)	<ul style="list-style-type: none"> • Mahalle düzeyinde yeşil alanlar • Semt düzeyinde yeşil alanlar • Kent düzeyinde yeşil alanlar • Bölge düzeyinde yeşil alanlar
Thoren (1992)	<ul style="list-style-type: none"> • Geniş yeşil alanlar • Küçük yeşil alanlar • Koridor yeşil alanlar • Tampon bölgeler

2.1.3 Kentsel yeşil alan tasarımının kullanıcılar üzerine etkisi

Günümüzde kentleşmenin artışı ile doğal alanların azalması ve kalitesini yitirmeye başlaması ile çoğu strese ve fiziksel hareketsizliğe bağlı olarak gelişen obezite, diyabet, hipertansiyon, kalp rahatsızlıkları, tükenmişlik ve kaygı bozuklukları gibi sağlık sorunlarının artışı arasında doğrusal bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Bu yüzden fiziki ve ruhsal sağlık sorunlarına karşı çözümleri kent içinde bulmaya çalışmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalarla kentsel açık-yeşil alanların tasarlanması ve planlanmasına göre sağlık açısından iyileştirici etkileri tespit edilmiştir. Kaliteli ve ulaşılabilir yeşil alan veya altyapı, sağlık ve iyi olma hali üzerinde pek çok etkisi gözlemlenmiştir.

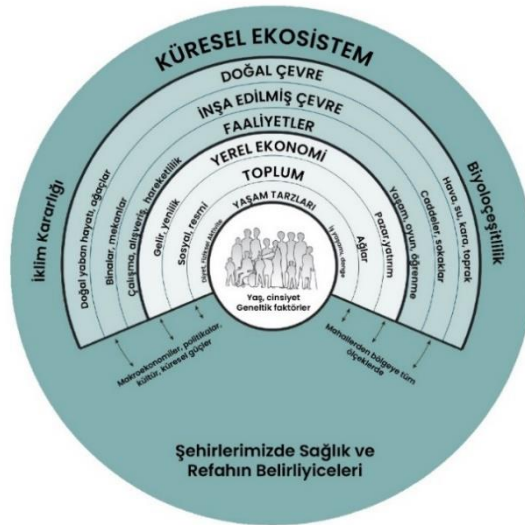
Halk sağlığı alanında çalışan profesyoneller de mekânsal planlamanın sağlık açısından etkilerine yönelik çalışmalara başlamışlardır. Bu alanda çalışanların

kasabaların ve şehirlerin biçimleri olan yapısal sınırların kişilerin davranışlarında daha etkili olduğu düşünülmüştür. Örneğin; insanları daha fazla egzersiz yapmaya ikna etmenin, tasarımları egzersize yönelik yapmaktan daha az etkili olduğu düşünülmektedir. 2008-2009 yıllarında sağlık ve planlama sektörü arasında etkili bilgi alışverişine talep fazla olmuş ve bununla birlikte Ulusal Sağlık ve Klinik Enstitüsü fiziksel aktivite ve çevre ile ilgili kılavuzlar yayınlamıştır (Nice, 2008).

Avustralya Sağlık ve Refah Enstitüsü ise genel sağlıklı olmaya yönelik yedi sınıftan oluşan tanımlamada bulunmuştur;

- Biyolojik ve ruhsal/zihinsel iyi olma hali
- Sosyal iyi olma hali
- Ekonomik iyi olma hali
- Çevresel iyi olma hali
- Yaşam memnuniyeti
- Manevi ve varoluşsal iyi olma hali
- İnsanlar tarafından değer verilen diğer özellikler.

Sağlık ve kentsel ekosistemdeki farklı tabakaların birbirleri ile ilişki halinde olduğu vurgulanmıştır. Bu sebeple Barton ve Grant (2006) kent plancıları için bir sağlık haritası ortaya koymuşlar ve sağlıklı sürdürülebilir yerleşmeler için kavramsal bir şekil oluşturmuşlardır (Şekil 2.4).

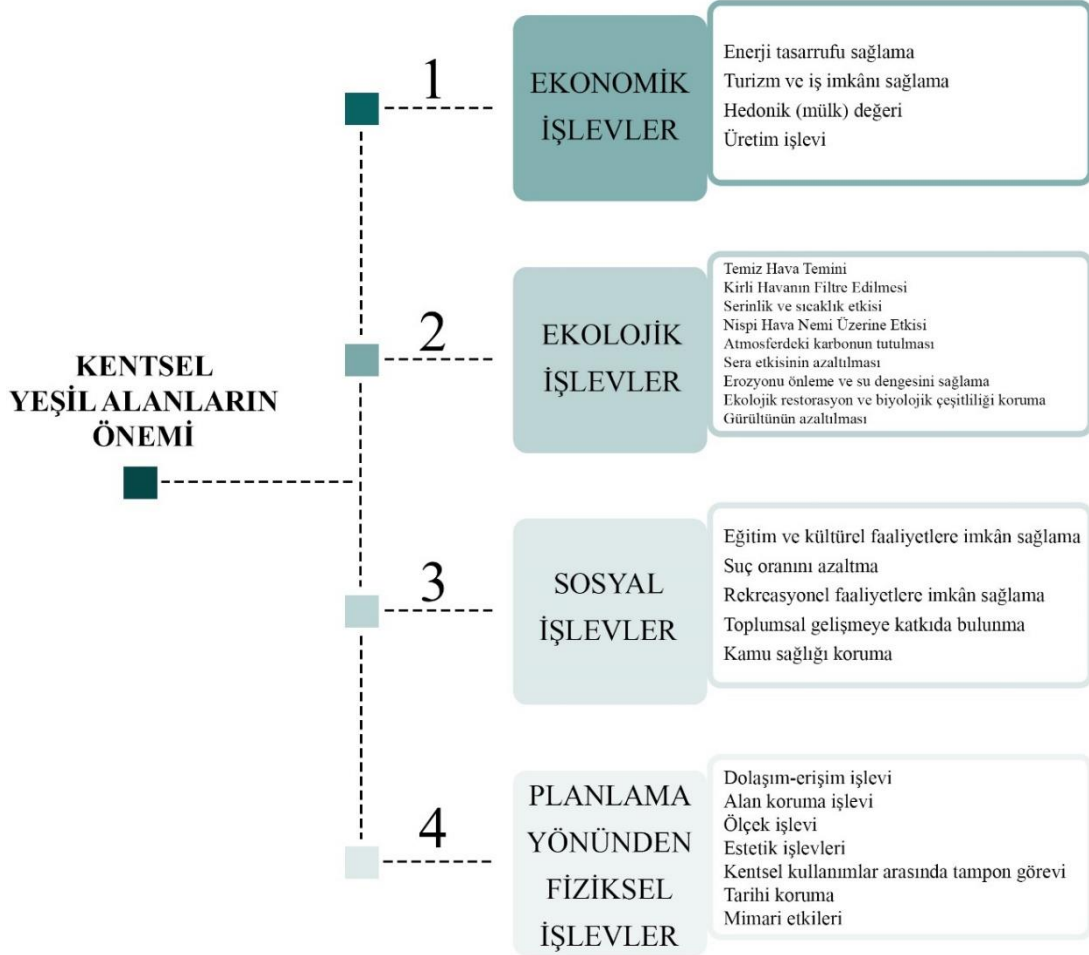
Şekil 2.4 Sağlık ve İyi Olma Halinin Göstergeleri (Barton ve Grant, 2006)

Şekil 2.4' de hem yerleşmelerin çalışma şeklini hem de sağlığı etkileme biçimleri kavramsallaştırılmıştır. Modelin her katmanı sağlık ve refahı etkilemektedir. Aynı zamanda her katman arazi kullanım değişikliklerinden de etkilenmektedir. Yapılı çevre katmanı, arazi kullanım planlamasının da doğrudan etkisi altındadır ve yapılı çevrenin yapısındaki bir değişiklik doğal çevreyi, sosyal ve ekonomik çevreyi de etkilemektedir (Barton, 2005).

Uslu ve arkadaşları da (2009) yaşam alanlarının planlanması ve tasarımının oldukça önemli olduğu vurgulamıştır. İnsan sağlığını etkileyen tasarım ve planlama ile ilgili fiziksel, sosyal ve psikolojik etmenleri belirleyerek doğal alanların insanlar üzerindeki önemli etkilerinin dikkate alındığı tasarım ve planlama çalışmalarının önemini vurgulamışlardır. Halk sağlığı, çevre korumada ve yönetiminde anahtar bir rol oynamaktadır. Bu temel üzerine parklar ve doğa için potansiyel varlıkların korunması sağlanıp, kentsel toplumlardaki etkisi ve çapı arttırılabilir düşüncesi ortaya koyulmuştur. Sağlık ve çevre yönetim sektörleri arasında iş birlikçi sosyo-ekolojik yaklaşım ile doğanın, yerel ve global kentsel toplumlar için sürdürülebilir gelişim stratejilerine entegre edilmesi gerekmektedir. Halk sağlığı için sosyo-ekolojik yaklaşım bütüncül ve disiplinler arası yaklaşımı gerektirmektedir. Jager (2004)'e göre kentlerin planlama ve tasarımında insanların tüm gereksinimlerini dikkate almak, yalnızca bedensel değil aynı zamanda duygusal gereksinimleri de düşünerek kentlerin gelişimini sağlamak gerekmektedir. Rekreasyon aktivitelerinin ve sporun insan sağlığı üzerindeki olumlu etkilerinin birçok kişi tarafından bilinmesine rağmen, doğa ile ilişkili kurmanın zihinsel sağlık ve iyi olma durumu üzerine etkilerini çok az bilinmektedir. Deneysel araştırmalar, bu boşluğu doldurmak üzere özellikle karar vericiler ve uygulayıcıların konu hakkında bilgilenmesi ve disiplinler arası yaklaşımın gerekliliğini vurgulamalıdır. Yeşil alanlar sağlık kaynağı olarak önemli bir ihtiyaç olarak görülmelidir. Dünya çapında artan ruhsal hastalıklar göz önünde bulundurulduğunda doğa ile ilişkinin yenileyici, iyileştirici ve önleyici özelliği halk sağlığı stratejilerinde, önemle dikkate alınmalıdır (Maller ve ark. 2005).

Kentsel alanlarda, bireylerin rekreasyon gereksinimlerini karşılamak amacıyla planlanmış, farklı ölçek ve nitelikteki park alanlarını barındıran, ekolojik, fiziksel, toplumsal ve rekreasyon işlevleri ile kentsel çevrelerde yaşam kalitesinin artmasını kentsel yeşil alanlar sağlamaktadır. Ekolojik anlamda gürültü kirliliğinin önlenmesi, hava kalitesinin artması, çevre denetiminin sağlanması vb. işlevleri doğrultusunda doğal çevre

kalitesini arttırmaktadır. Kentin gelişimini yönlendirmek ve sınırlamak, yapı ve nüfus dağılımını dengelemek, kente estetik değer katmak gibi fiziksel işlevler ile fiziksel çevre kalitesinin de artmasını sağlamaktadır.

Şekil 2.5 Kentsel Yeşil Alanların İşlev Şeması (Polat ve Önder, 2012)

Kentsel açık-yeşil alanların gerek insanlara sağladıkları fayda olsun gerek estetik yanları olsun ve gerekse de işlevsel açıdan olsun birçok öneme sahiptir. Bu alanlar insanlara sunmuş oldukları ücretsiz oyun, spor ve eğlence mekanları, rekreasyon alanları haricinde bitki ve hayvanlara da önemli faydalar (korunmak ve yaşam alanı gibi) sağlamaktadır.

Ulrich, kendimizi kötü hissettiğimiz bir çevrede bulunduğumuzda kan basıncımızın arttığını, kaslarımızın gerginleştiğini, nabzımızın ve hormon dengemizin değiştiğini belirtmiştir. Bu teoriye göre insanın doğaya uyum sağlayabilmesi için doğanın çeşitli öğeler içerdiğini ve insanın bu şekilde doğa ile doğrudan ve duygusal ilişki kurduğunu savunmaktadır. Ulrich'in bir diğer teorisi ise "stres yenme teorisi (stres

recoverytheory)” dir. Bu teoriye göre doğal alanlar yapılı çevrede hissedilen stresten uzaklaşmayı sağlamakta, stres seviyesini azaltmaktadır (Ulrich, 1984,1999). Bu tür doğa temelli başa çıkma stratejileri, doğa ile temasın sağlık üzerinde yararlı etkileri olabileceğini kanıtlayan birçok çalışmalar mevcuttur (De Vries, Verheij, Groenewegen ve Spreuwenberg, 2003; Maas, Verheij, Groenewegen, De Vries Ve Spreuwenberg, 2006; Mitchell ve Popham, 2007). Kontrollü, deneysel araştırmalarla, doğaya maruz kalma ile stres ve dikkat yorgunluğundan iyileşme arasında pozitif bir ilişki olduğunu kanıtlayan çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Hartig, Evans, Jamner, Davis ve Garling, 2003; Ulrich ve ark., 1991).

Pencerelerden görülen manzaranın değiştirilmesi ve doğa manzarasının artırılması ile doğadan sağlanan faydaların tedavi yöntemlerinde önemli destekler sağladığı görülmüştür. Hastanelerde yeşil alanlar tasarlanabilir ve hasta odalarının çoğunun bu alanı görmesi sağlanabilir. Bunun mümkün olmadığı yerlerde doğa resimleri ve el sanatları kullanılarak doğanın faydalarından yararlanılabilir (Malenbaum ve ark., 2008).

Wilson’un (1972) yapmış olduğu çalışma kapsamında penceresiz yoğun bakım ünitelerinde yatan hastaların, pencereli odadaki hastalara göre 2 kat daha fazla karmaşık ve halüsinojenik durumlar yaşadığını gözlemlemiştir. Keep ve ark. (1980) da benzer bir çalışma yapmışlar ve onlarda aynı sonuca ulaşmışlardır. Bu çalışmalar doğal alanlara açılan pencerelerin binaların ve bina çevresinin tasarımında önemini vurgulamaktadır. Grahn (1994) balkonsuz apartmanlarda yaşayanların 600 metrekareden daha fazla büyüklükteki bir bahçeye sahip olanlara oranla daha fazla stres ve yorgunluk yaşadıklarını rapor etmektedir. Ayrıca, aynı işi yapan çalışanlar arasında çalışma odası penceresinden yeşil alanları gören çalışanların diğer çalışanlara göre kendilerini daha iyi hissettikleri ve daha az sağlık sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

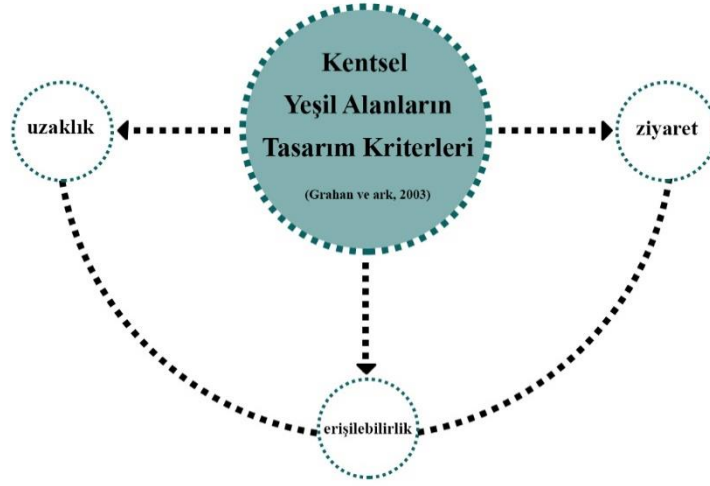
AB'nin kentsel yeşil alanlar hakkındaki araştırma programlarından elde edilen bulgularla, insanların yaşam kalitesini iyileştirmede yeşil alanların etkileri doğrulamaktadır (De Ridder, 2003). Diğer kamu alanları gibi, parklar ve diğer yeşil alanlar da fiziksel aktiviteyi destekleyebilir ve sosyal uyumu kolaylaştırabilir (Kaczynski ve Henderson, 2007). Bununla birlikte, yeşil alanların diğer kamusal alanlarda farklı olarak özel bir kaliteye sahip olduğu görülmektedir. Yeşil alanla temas, stres ve zihinsel yorgunluktan kurtulma sağlayabilir. Doğanın bu “onarıcı kalitesi” olarak adlandırılan, birçok ülkedeki ulusal anketlerin sonuçlarıyla desteklenmektedir ve bu da insanların doğa

ile teması stresten kurtulmanın en güçlü yollarından biri olarak kabul ettiklerini göstermiştir (Grahn ve Stigsdotter, 2003). Başka bir çalışmada da stresli yaşam olayları geçiren bireyler arasında doğa ile temasın koruyucu etkileri ortaya konmuştur. Bu çalışmada meme kanseri teşhisi kadınlar arasında günlük olarak doğa temelli faaliyetlerde bulunan kadınların bulunmayan kadınlara göre daha fazla iyileşme gösterdiği gözlemlenmiştir (Cimprich ve Ronis, 2003).

Bununla birlikte, stres zamanlarında, bir kişinin evinden uzakta daha büyük ölçekli doğa alanlarıyla temas etme olanakları sağlıklı kalmak için daha da önemli olabilir. Bir kişinin evinden uzakta daha geniş doğal alanlarda, daha kolay bir şekilde doğa ile bağlantı duygusunu daha kolay elde edebilmektedir. Yapılan bir çalışmada Şikago'daki ilkökul öğretmenleri arasında iyileştirici ortamların seçimi hakkında bu kavramların geçerliliğini desteklemek için yapılan araştırma da sık sık iş stresinden mustarip öğretmenlerin doğaya çıkmayı ve daha uzun bir süre uzak durmayı tercih etmişlerdir (ormanda yürüyüş yapmak gibi), düşük iş stresi olan öğretmenler ise kısa duyuşal zevkin ve yakın doğa alanlarının yeterli olacağını belirtmişler (kuş cıvıltılarını dinlemek gibi). Bu nedenle, evden biraz daha uzakta olan daha büyük ölçekli doğal ortamların bulunması, şiddetli stres veya kriz zamanlarında daha önemli hale gelebilmektedir (Gulwadi, 2006).

Grahn ve ark. (2003) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarında kentlerdeki açık-yeşil alanların planlaması ve tasarımı için belirli kriterler oluşturmuştur. (1) Uzaklık: kullanıcılar kendilerine daha yakın yerlerdeki açık yeşil alanları daha sık kullanmaktadırlar (2) Ziyaret: açık yeşil alanlarda geçirilen süre stres seviyesi üzerinde oldukça etkilidir. (3) Erişilebilirlik: kişilerin yeşil alanlara erişimi, kendi özel bahçelerine sahip oluşları konuları özellikle vurgulanmaktadır.

Genel olarak, yeşil alanı olmayan alanlarda yaşayan bireyler, stresli yaşam olaylarının olumsuz etkilerine karşı daha savunmasız olabilirler çünkü doğa temelli baş etme stratejileri için bol miktarda yeşil alana sahip alanlarda yaşayan bireylere göre daha az fırsata sahiptirler (Kaplan ve Kaplan, 1989). Bu nedenle, yaşam ortamında yeşil alanın bulunması, stresli yaşam olayları ve sağlık arasındaki ilişkiyi düzenleyen önemli bir çevresel faktör olabilir.

Şekil 2.6 Kentsel Yeşil Alanların Tasarım Kriterleri (Graham ve ark., 2003)

2.2 Erişilebilirlik

Erişilebilirlik, insanların istenilen tesislere, ürünlere ve aktivitelere ulaşabilme kolaylığı olarak tanımlanmaktadır (Bhat ve diğ., 2001). Bu bölümde tezin amacına ve kapsamına uygun olacak şekilde erişilebilirlik tanımı, genel özellikleri ve Türkiye'deki mevzuat ve standartları hakkında bilgi verilmiştir.

2.2.1 Erişilebilirlik ve tanımları

Geçmişten bu zamana kadar ulaşım, insanların bir medeniyet kurmalarında ve büyütmelerinde en büyük temellerinden oluşmaktadır. Dönemlere göre tasarımlarda boyut değişmiştir. Kentler Orta çağ döneminde, yayalar için yürüme koşullarına göre tasarlanırken ilerleyen dönemlerde teknolojiyle bağlantılı olarak taşıtlar için planlanmaya başlamıştır (Banister D., 1995). Kentleşmenin artması ve teknolojinin gelişmesiyle bir yerden başka bir yere geçerken konforlu, çabuk ve yüksek bir kapasite ile ulaşım önem kazanmış bundan dolayı da ulaşım ağlarına yönelik yatırımlar ön plana çıkmıştır. Erişilebilirlik de bu kısımda ulaşım sorunlarına çözüm getiren yeni göstergelerin üretilmesinde kullanılabilecek bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Öncelikle ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik kavramlarının farkı ortaya koyulmalıdır. Yaşama katılımında mekâna ulaşmak, mekânı kullanabilmek, herkese tanınan haklardan yararlanabilmek ulaşılabilirlik olarak tanımlanırken, fiziksel çevrenin ulaşım imkânlarıyla herkesin gereksinimlerine ve isteklerine yönelik tasarlanması, kentsel alanlara, yapılara ve yapı içindeki mekânlara ulaşabilmek ise erişilebilirlik kavramıyla ifade edilmektedir. Başka bir deyişle erişilebilirlik "Belirli bir varış noktasına ulaşabilme kolaylığı ya da rahatlığıdır." olarak ifade edilmektedir. (Kaplan, 1989).

Erişilebilirlik, literatürde farklı şekillerde ele alınıp farklı tanımlamalar yapılmıştır. Hansen (1959)'a göre en yaygın ve kabul görüleni etkileşim açısından olanakların potansiyeli olarak görülmektedir. Dalvi ve Martin (1976) ise erişilebilirliği, bir arazi kullanım aktivitesine belirli bir ulaştırma türü kullanarak ulaşılabilirlik olarak tanımlamışlardır. Burns (1979) bu tanımlamalardan farklı olarak ulaşım/razi kullanım sisteminin sağladığı fayda olarak genel bir tanı yapmıştır. Ben-Akiva ve Lerman, (1979) insanların ve ticari unsurların istenilen tesislere, aktivitelere ve ürünlere ulaşılabilirlik şeklinde tanımlamışlardır. (Bhat ve diğ., 2001). Ayrıca bu alanda yapılmış bazı akademik araştırmalarda erişim ve erişilebilirlik terimleri, herkesin istasyon ve benzeri ulaşım tesislerini kullanabilme kolaylığı olarak da ele alınmıştır.

Çulcuoğlu ve Oğuz (2000)'e göre, erişilebilirlik, insanların alanlarda sağladıkları etkinliklere rahat şekilde ulaşması olarak tanımlamışlardır. Ayrıca toplumdaki çocukların, yaşlı ve özürlü bireylerin erişiminin rahat sağlanması ve kontrol edilmesi oldukça önemlidir. Ayrıca erişilebilirliğin sadece kent içindeki bireyler için değil kent dışında yaşayan kişilerinde rahatlıkla kent merkezindeki faaliyetlere ulaşımının sağlanması gerekmektedir. Kent içinde güvenli yaya aksları, sürekliliği olan bir yaya hareketliliğinin olması, yaşlı, özürlü ve çocuklar için tasarlanmış alanların güvenli kullanımının sağlanması da büyük önem taşımaktadır (Dedeoğlu, 2006).

En basit tanımıyla erişilebilirlik her insanın, istediği her yere, her hizmete, her faaliyete bağımsız, güvenli ve en kolay yoldan ulaşabilmesidir. Her bireyin konutundan; iş yerlerine, eğitim binalarına, açık ve yeşil alanlara, toplum taşıma araçlarından bilgi teknolojilerine kadar her hizmete yardıma ihtiyaç duymadan güvenli olarak ulaşabilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle erişilebilirlik engelliler için zorunluluk, yaşlılar için gereklilik, çok uzun, fazla kilolu ya da çok kısa insanlar için çözüm, çocuklar için güven, toplumdaki herkes için ise konforlu bir yaşam demektir.

Taylor (2004)'e göre erişilebilirlik bir hizmetin konumuna bağlı olarak ne oranda ulaşılabilir olduğunu değerlendirmeyi sağlayan teknikler bütünüdür. Bireylerin sağlık, eğitim, iş ve alışveriş gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere bu yerle yol ağını hangi kolaylıkta ulaşabileceği şeklinde de tanımlamıştır.

Aynı zamanda erişilebilirlik terimi çoğunlukla engelli bireylerin bir mekândan diğerine ulaşımı olarak tanımlanmasına rağmen aslında tüm bireylerin sahip olduğu bir haktır. Ulaşılabilirlik kavramı ise mümkün olduğunca fazla insanın bir konuma veya

mekâna erişilebilirliği olarak tanımlanmaktadır. Ulaşılabilirlik kavramında her bireyin eşitliği önem kazanmaktadır. Hacıhasanoğlu (1990)'nın erişilebilirlik de eşitlik kavramını, herhangi bir özrü bulunmayan bir bireyin çevrelerde ve binalarda edindiği tüm bilgilenmenin ve deneyimlerin herhangi fiziksel özürlü tarafından da elde edilebilmesi olarak tanımlanmıştır (Hacıhasanoğlu, 1990).

Scherrer ise, herhangi bir engeli olan kişinin ulaşılabilirliği olan mekânda engelli olmadığını, sağlam bir kişinin ise ulaşılabilirliği olmayan bir mekânda engelli olduğunu belirtmiş bu ifadesiyle mimari tasarımların erişilebilirliğinin insan hayatında önemli bir nokta oluşturduğunu belirtmiştir (Scherrer, 2001).

İnsanlar erişilebilirlik açısından değerlendirildiğinde fiziksel ve davranışsal olarak birtakım farklılıklara sahiptir. Farklı bir ülke veya topluluk içinde yaşamak, okuryazarlık durumu, özel durumlar (hamilelik, yük taşıma, fiziksel engel vs.) tasarımda göz önünde bulundurulması gereken hallere örnektir. İnsanların farklı ölçüt ve hareket etme kabiliyetlerini göz önünde bulundurduğumuzda erişilebilirlikte tasarımın bu ölçüt ve kriterlere göre yapılması ilk şarttır. Çünkü toplumdaki her birey toplumsal faaliyetlerden ve olanaklardan eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir, erişim sistemi tüm kullanıcılara eşit ve engelsiz olmak zorundadır (Alpagut,2003).

2.2.2 Erişilebilirliğin genel özellikleri

Bireylerin gereksinim duydukları aktivitelerin yakın çevresinde olması ve yüksek çaba harcamadan ulaşabiliyor olması, özel araç gibi fazla maliyetli ulaşım türlerine yönelmeye gerek duymayacağı anlamına gelmektedir. Bu yüzden, özellikle bireysel tür seçiminde daha yaygın tercih genelleştirilmiş yolculuk maliyeti insanlara daha cazip gelmektedir. Bireylerin özel araç tercih etmeleri hiçbir zaman en düşük genelleştirilmiş maliyete sahip olmamaktadır fakat gereksinim duyulan aktiviteye göre fazla maliyetine rağmen tercih edilen bir ulaşım türü haline gelmektedir. Yolculuğun bulunmadığı bölgelerdeki erişilebilirlik de aynı şekilde tür seçimine yansımaktadır. Bireylerin zincir yolculuklar gerektiren aktivelerine buldukları yerlerin erişilebilirliğiyle orantılı olarak maliyetinin düşük veya fazla olmasını sağlamaktadır. Bireyin iş amaçlı gittiği bir yerden, öğle yemeğine oradan başka bir aktivite yapmak istediğinde iş yerinin konumu erişilebilir bir mekansa kişinin ulaşım maliyeti düşer fakat tam tersi bir durumda ulaşım maliyeti artar ve bu da yaşam standartlarını maddi ve manevi anlamda bireyi düşüren bir etmen olarak önümüze çıkmaktadır (Özuysal, 2010).

Kentlerimizde hizmet aldığımız sağlık ve kamu hizmet binaları, okullar, iş yerleri, konutları birbiriyle buluşturan kaldırımlar, parklar, yaya alanları gibi açık alanları ve hepsini birbirine bağlayan ulaşım sistemlerinin herkes tarafından olduğu kadar günün her saatinde de kullanılabilmesi gerekmektedir. Örneğin, bir görme engellinin hastaneden hizmet almak istemesi durumunda konutundan çıkıp oraya ulaşana kadar kullanacağı kaldırımlarda engelsiz geçiş aralığı, ışıklı veya sesli sinyal, toplu taşıma durağında sesli anons, araçtan indikten sonra gerekli yönlendirme, kot farkı bulunuyorsa rampa ve bahçe girişinden binanın danışma bankosuna kadar hissedilebilir yürüme yüzeyi bulunmalıdır. Yani erişilebilirliğin sağlanmasında tercih edilen mimari çözümlerin başında sürdürülebilir ve devamlılığı olan bir tasarım gelmelidir.

Aynı zamanda binalara girme, kullanma ve tahliye etme; içinde engellilerin de bulunduğu kişiler, aileleri ve içinde gruplar için güvenli ve rahat olmalıdır. Bu şartların sağlanması için gerekli hususların başında erişilebilir yol hattı, ana girişlere yakın otopark yeri, açık alandaki kullanımlar için düzayak giriş ve çıkışlar, katlarda basamaksız ve engelsiz düzayak yürüme alanı ya da uygun rampalar, güvenli ve ferah asansörler, kaymayı önleyici malzeme ile döşenmiş yürüyüş yüzeyleri, kolay kapı kullanımı, kapıları tekerlekli sandalye ile açma ve kapatmayı olanaklı kılan manevra alanı, iyi aydınlatma, iyi işaretleme, hissedilebilir işitsel ve görsel iletişim unsurları gelmektedir.(Eryiğit ve Tiyek, 2016)

Erişilebilir güzergâh, yüzey dokusu, net genişliği, yürüyüş güzergahına dik eğim veya paralel, düzey değişiklikleri ile hareket kısıtlılığı bulunan ve engelli kişilerin kullanabilmesine rahatlık sağlayan yürüme alanlarını içermektedir. Erişilebilir güzergâh, toplu taşıma durağından, erişilebilir otopark alanından, erişilebilir yolcu bindirme-indirme alanından kaldırımlardan veya sokaklardan erişilebilir bina girişlerine bağlanması gerekmektedir (Anonim, 2020).

2.2.3 Erişilebilirlik mevzuatı ve standartları

Ülkemizde erişilebilirlik tasarımının yapılabilmesi ve erişilir yaşam alanlarının inşa edilebilmesi için bulunan mevzuat düzenlemeleri, sözleşmeler ve yönetmelikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- 3194 sayılı İmar Kanunu
- Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği

- Otopark Yönetmeliği
- Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği
- BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme
- 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun
- Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği ve Genelgesi

Erişilebilirlik mevzuatının en önemli öğelerinden bir diğeri de standartlardır. Standartlar Türk Standartları Enstitüsü tarafından temin edilmelidir. Ülkemizde faydalanılan erişilebilirlikle ilgili belli başlı standartlar ise şunlardır:

- TS 9111 Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Bireyler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere
- TS 12576 Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları
- TS 12460 Raylı Taşıma Sistemleri
- TS ISO 23599 Görme Özürlü veya Az Görenler İçin Yardımcı Mamuller-Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi İşaretleri
- ISO 23600 Görme ve İşitme Engelliler için Yardımcı Mamuller- Yaya trafik Işıkları Sesli İkazlar ve Hissedilebilir Yüzeyler
- TS 13622 Engelliler ve Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Toplu Taşıma Sistemlerinde Erişilebilirlik Gereklere
- TS 13882 Yaya Yürüme Yüzeylerini Sınıflandırma Kuralları

3194 sayılı İmar Kanunu'nda yer alan *"Fiziksel çevrenin özürllüer için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü'nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur."* hükmü ile fiziksel çevrenin tüm kullanıcıların erişilebilirliğine yönelik şekillenmesi yasal hükme dayandırılmıştır. 2005 yılında da 5378 sayılı yasa ile erişilebilirliğim mevcut yapılarda sağlanabilmesi için ; *"Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilir."*

hükmüne yer verilmiştir. 2013 yılında Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği ile umuma açık hizmet veren her türlü yapı ve açık alanlar ile toplu taşıma ve denetimini yapacak komisyonların çalışma esasları yasal zemine dayandırılmıştır. Sürelerin dolmasına rağmen gerekli düzenlemeyi yapmayan kurumlar için idari para cezası uygulanmaya devam etmektedir (Anonim, 2020).

2.3 Psikolojik İyi Olma Hali

Birçok insanın hayatındaki en önemli önceliği olarak sağlık ve mutluluk gelmektedir. Psikolojinin ana konusu insan olduğu için insanların iyi olma haline ve mutluluğuna bilimsel anlamda katkı sağlamak amacıyla birçok çalışma ortaya konmuştur. 1940'lı yıllardan önce sağlıklı olmak genel olarak herhangi bir hastalık belirtisine sahip olmamak olarak tanımlanmaktadır (Göcen, 2012). DSÖ ise 1947 yılında yapmış olduğu tanımda sağlıklı olmayı, sakatlık ve hastalık olmaması değil, ruhsal, sosyal ve fiziksel yönden iyi olma olarak tanımlamıştır. DSÖ'nün yapmış olduğu bu tanımlamadan sonra sağlıklı olmanın kriterleri arasına 'iyi olma hali' kavramı girmiştir (DSÖ, 1984).

Psikolojik iyi olma, kişinin kendisini iyi hissetmesinin ötesinde kendini gerçekleştirmeyi hedefleyen bir iyilik halidir (Topuz, 2013).

Maloney (1990)'e göre psikolojik iyi olma, hayata yönelik ortalama bir ahengin ötesinde bireyin kendini iyi değil çok daha iyi olarak tanımasıdır. Bradburn (1969) psikolojik iyi olmayı, olumlu ve olumsuz duygular arasında belirli bir denge olarak ve olumlu duyguların olumsuz duygulardan daha fazla yaşandığı bir durum olarak belirtmiştir. Lawton (1990)' e göre psikolojik iyi olma, temel olarak bireyin yaşamının kaliteli olduğunu gösteren, öznel çevre, davranışsal yeterlik ve algılanan yaşam kalitesi olarak ifade etmiştir.

2.3.1 Psikolojik İyi Olma Kavramı ve Kapsamı

Literatürde psikolojik iyi olma kavramıyla ilgili farklı yazarlara, farklı dönemlere ait birçok tanım mevcuttur, buna rağmen kavramla ilgili kesin bir tanım bulunmamaktadır. Moloney (1990), psikolojik iyi oluşu tanımlarken üç model ortaya koymuştur. İlk model, herhangi bir psikolojik hastalığın (depresyon, anksiyete,) olmaması durumunu barındırırken, ikinci modele göre normal düzeyde bir yaşantıya sahip olup kendini mutlu olarak algılama durumudur. Üçüncü modele göre ise ortalama değerler ifade etmekten öte kendini "daha iyi" veya "çok iyi" olarak tanımlamaktadır (Akin, 2015). Psikolojik iyi olma halinin hali hazırdaki tanımları da iyi olma hali

tanımlarıyla yakınlık içermektedir. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda psikolojik iyi olma halinin farklı başlıklar altında ele alındığını göstermektedir. Bunlar “psikolojik iyi olma”, “mutluluk”, “yaşam kalitesi”, “iyi olma”, “çalışan iyi olma hali” kavramlarından oluşmaktadır.

Dinner vd. (2002)’ye göre öznel iyi oluş, bireyin kendi hayatını duygusal ve bilişsel açıdan değerlendirilmesi olarak tanımlamaktadır. Daha detaylı bir anlatımla özel iyi oluş kavramı, düşük seviyede negatif ruh hali, tatmin edici duyguları deneyimleme ve yüksek yaşam tatmini gibi durumları içinde barındırdığı bir kavram olarak da tanımlanabilmektedir. Diğer bir tanımlama olarak, öznel iyi hali kişinin kendi koyduğu standartlar çerçevesinde yaşam kalitesini değerlendirmesi olarak tanımlanmıştır (Diener vd., 2002). Bu kavram yaşam tatmini ve duygusal deneyimi içeren iki temel üzerine kurulmuştur. Diener vd. (2002) öznel iyi olma halini, kişinin başkalarının belirlediği ölçütlerle değil kendi belirlediği değerlerle ölçülebiliyor olmasını bu kavramın diğerlerinden ayıran özelliklerinden biri olarak belirtmektedir. İyi olma hali üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda genel olarak kavramın iki önemli yaklaşıma ayrıldığı görülmüştür. Bu iki temel mutluluk ve hazcılık yaklaşımlarıdır. Mutluluk yaklaşımının temel odağı yaşamı tamamiyle tatmin ve mutlu edici bir biçimde yaşamak oluşturmaktadır. Aynı zamanda mutluluk yaklaşımı mutluluğun öznel deneyimlenmesi olarak da belirtilmektedir. Hazcılık yaklaşımında ise pozitif duyguların mevcut bulunması, negatif duyguların olmaması şeklinde tanımlamaktadır (Deci ve Ryan, 2008). Öznel iyi olma halinin değerlendirmesine kültürel unsurlar da eklendiğinde toplumlara göre farklılıklar çıkmaktadır.

Bazı toplumlara göre psikolojik iyi olmanın alt boyutları da değişiklik göstermektedir. Doğu toplumları, toplum odaklı olmayı ve uyumlu olmayı psikolojik iyi olma kavramının alt boyutu olarak görmekte iken batı toplumlarında bu farklılık göstererek özerkliği ve çevresel hakimiyeti psikolojik iyi olmanın alt boyutu olarak belirtilmiştir (Markus ve Kitayama, 1998). Kolektivist yapıdaki ülkelerde bu değerlendirmeler kişilerin standartlardan ziyade toplumun dayattığı standartlarla yapılmaktadır (Zheng vd., 2015).

Genel olarak, hazcılık ve mutluluk kavramları psikolojik iyi olma halini açıklamaya çalışan geleneksel yaklaşımlar olarak görülmektedir. Fakat, genel yaklaşımdan önce diğer yaklaşımlardan da bahsetmek gerekirse bu alanda birçok çalışmalar ve yaklaşımlar geliştirmiş olan Bradburn’ün çalışmalarını incelemek

gerekmektedir. Bradburn (1969)'a göre, psikolojik iyi olma halini pozitif ve negatif etki olarak bağımsız iki fonksiyon olarak tanımlamaktadır. Bradburn (1969), bu iki bağımsız etkiyi birbirinden ayırmış ve negatif etkiyi geleneksel akıl hastalığı yaklaşımı ile bağlamıştır. Pozitif etki ise kişinin çevresiyle ne kadar ilişkili ve aktif olduğuna ilişkilendirmiştir. Oluşturulan bu modelde mutluluk bu iki bağımsız değişken arasında dengeyi sağlayan kavram olarak tanımlanmıştır.

Psikolojik iyi olma haliyle ilgili geliştirilen diğer modelde ise toplum bilimciler arasında yaygınlık kazanmış olan ve iyi olma halinin temel göstergesi olarak vurgulanan yaşam doyumu kavramı ön plana çıkmaktadır (Ryff ve Keyes, 1995). Bradburn (1969) mutluluk olarak tanımladığı psikolojik iyi olma halini, negatif duygunun pozitif duygudan üstün olduğu durumda düşük psikolojik iyi olma haline, pozitif duygunun negatif duygudan üstün olduğu durumda bireyin yüksek psikolojik iyi olma haline sahip olması şeklinde tanımlanmış. Modelde mutluluğun tamamlayıcısı olarak, bilişsel bir değişken olan yaşam doyumu görülmektedir. Yapılan tüm bu modellemelere ve tanımlamalara bakıldığında psikolojik iyi olma tanımının temelini oluşturmakta olan iyi olma halini duygusal ve bilişsel çerçeveden açıklamakta, hazcılık ve mutluluk ise genel çerçeveyi oluşturmaktadır.

Ryff (1989) yapmış olduğu sekiz çalışmada, iyi olma halini oluşturan boyutları sıralamakta ve kavramı çevresel hakimiyet, başkalarıyla iyi ilişkiler kurma, özerlik, hayattaki amaç, kişisel gibi amaçlar doğrultusunda tanımlamaktadır. Ryff (1989)'a göre psikolojik açıdan iyi olan insan, başkalarından bağımsız hareket edebilen, başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilen, kontrollü olan, hayatta ulaşmak istediği hedefler yönünde hareket eden kişilerdir.

Bu alanda çalışan bilim insanları, iyi olma halini kişinin yaşam kalitesini, kendi seçtiği kriterlere göre global olarak değerlendirmesi şeklinde tanımlamışlardır. Bu tanımlamanın temeline baktığımızda yaşam kalitesi kavramını görmekteyiz Yaşam kalitesi ise DSÖ'ye göre bireylerin içinde bulunduğu değer sistemleri ve kültür bağlamında, beklentilerine, amaçlarına, standartlarına ve kaygılarına yönelik olarak kişinin yaşamındaki konumunun belirlenmesidir (Saxena vd., 1997). Bu anlamda yaşam kalitesi, bireyin psikolojik durumu, fiziksel sağlığı, inançları, çevrelerinin göze çarpan özellikleri ve sosyal ilişkileri ile olan ilişkisinden karmaşık bir şekilde etkilenen büyük kapsamlı bir kavramdır. Diener ve Suh'un 1997 yılında yapmış oldukları çalışmada,

psikolojik iyi olma halinin, Bradburn'un (1969) çalışmasındaki gibi negatif ve pozitif etki kavramları ekseninde tanımlandığı görülmektedir (Dodge vd., 2012).

Diener ve Suh (1997)'a göre psikolojik iyi olma hali ve öznel iyi olma hali terimlerini dönüşümlü olarak kullanmakta ve öznel iyi olma halinin, "hoş etki" ve "yaşam doyumu", "hoş olmayan etki" olmak üzere üç anlamdan oluştuğunu belirtmektedir.

Bu konuda çalışmalar yapan diğer araştırmacılara göre ise "etki, hoş ve hoş olmayan ruh hali ve duygulara karşılık gelirken, yaşam doyumu, doyumun yaşam ile bilişsel duyusuna karşılık gelmektedir. Buna bağlamda, öznel iyi olma hali yüksek olan bir kişi yaşamından doyum duyduğunu düşünen pozitif ruh hali ve duygulara sahip olan biri olarak düşünülmüştür. Son dönemde yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde iyi olma halinin tanımında farklı odak noktalarının olduğu görülmektedir. 2008 yılında ele alınan bir çalışmada iyi olma hali kavramı terimi zihinsel iyi olma tanımı olarak verilmiş ve bu kavram "*Bu, bireyin potansiyelini geliştirebileceği, üretken ve yaratıcı bir şekilde çalışabileceği, başkalarıyla güçlü ve pozitif ilişkiler kurabileceği ve topluma katkıda bulunabileceği dinamik bir durumdur.*" şeklinde tanımlanmıştır (Kale, 2019).

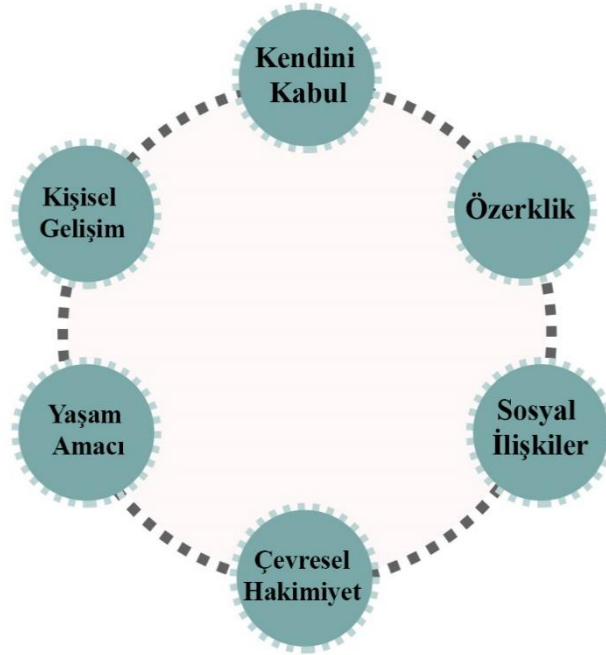
Huppert (2009)'a göre psikolojik iyi olma hali "yaşamın iyi gitmesi" olarak belirtilmiştir ve aynı zamanda iyi hissedebilme ile etkili işleyişin bir bütün olduğunu belirtmiştir. Etkili bir yöntemle bireyin kendini geliştirmesi, belirli bir gayeye ve yaşamı üzerinde kontrole sahip olması ve olumlu ilişkiler deneyimlemesini kastetmektedir. Wright ve Bonett (2007) ise psikolojik iyi olma halini öznel bir deneyim olarak tanımlamaktadır buna göre kişiler iyi olduklarını hissettikleri ve inandıkları zaman psikolojik olarak iyidirler. Tüm bu tanımlamalara bakıldığında iyi olma hali ve öznel iyi olma hali kavramlarına ilişkin net tanımlamalar bulunmamaktadır. Bir sonraki kısımda psikolojik iyi olmayı etkileyen unsurlardan bahsedilerek bu kavramların temelini ne ve nelere bağlı olduğuyla ilişkin bilgiler verilmiştir.

2.3.2 Psikolojik İyi Olmayı Etkilen Unsurlar

Sağlık kişinin bedeneni, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyi olma halidir. Sağlıklı olabilmemiz için bedeneni, ruhen ve sosyal yönden uyum içinde olmamız gerekmektedir. Genellikle kişiler sağlıklı olma durumunu sadece bedensel iyilik olarak algılamaktadır fakat yapılan araştırmalar doğrultusunda bilinmektedir ki beden sağlığıyla ruh sağlığının birbirleri üzerinde etkileri çok fazladır (Gödeş, 2015). Literatürde ruh sağlığıyla ilgili birçok tanımlama mevcuttur. Psikolojik iyi olma kavramı genel olarak bireyin kendisi

ve çevresindeki insanlarla denge ve uyum içerisinde olma hali olarak tanımlanmaktadır. (Kozacıoğlu & Ekberzade Gördürür, 1995:23). Bir başka tanımlama olarak ise bireyin olumlu, uyumlu düşüncelere sahip olabilmesidir. Olumlu bir ruh halinin oluşabilmesi için bireylerin kendisine ve çevresine ait uyarıcıları denetleyebilmesi, diğer insanlar tarafından normal karşılanan ve kabul gören bir davranış sergilemesi, kendi duygularında bir denge sağlayabilmesi gerekmektedir. Psikolojik anlamda iyi olan kişiler genellikle, çevresiyle uyumlu, kendisiyle barışık, yeteneklerinin farkında olan, kendi duygularını kontrol edebilen, problemlere hoşgörülü ve olumlu yaklaşan, sorumluluk taşıyan, insanlara güven duyan davranış ve duygular içerisinde olmaktadır. Bu tür duygu ve davranışlar, ruh sağlığında iyilik halini göstermektedir. Ruh sağlığı iyi olmayan kişilerde ise uyumsuzluk, hoşnutsuzluk, plansızlık, verimsizlik, karamsarlık ve kötümserlik gibi davranış ve duygulara sahiptir. Bu tür duygu, düşünce ve davranışlar ruh sağlığının iyi olmadığını gösterir (Özden, 2018)

Ryff ve Keves (1995)' e göre psikolojik iyi olma hali, insanların hayatlarını devam ettirirken potansiyellerinin ve hayatlarındaki hedeflerin farkında olup olmadıkları, çevresindeki diğer bireylerle birlikte kaliteli bir hayat sürdürüp sürdüremedikleriyle ilgili bir kavramdır. Ryff (1985)'e göre psikolojik iyi olma hali altı temel unsurdan oluşmaktadır.

Şekil 2.7 Psikolojik İyi Olma Hali Birleşenleri (Ryff,1985)

İlk olarak kendini kabul bileşeni gelmektedir. Kendini kabul, kişinin kendisiyle ilgili olumlu görüşleri dışında kendisini tanıması olarak da ifade edilmektedir. Özerlik diğer bir ifadeyle otonomi ise kişilerin içinde buldukları ortamdan bağımsız olmasını ifade etmekle birlikte otonomi duygusu fazla olan bireylerde çevreden gelecek olan her türlü baskıya karşı koyabilmesi söz konusuysen, düşük olan bireylerde diğer bireylerden gelecek olan değerlendirmeleri noktasında daha kaygılı oldukları görülmüştür. Daha sonra gelen bileşenlerden biri ise diğerleriyle olumlu ilişkilerdir. İnsan ilişkilerinin temelinde olan birbirleriyle etkileşim alış-veriş bağlantısı, empati, saygı ve sevgi güvene dayalı etkileşimin psikolojik iyi olma halini ortaya çıkarmaktır. Çevresel hakimiyet; olumsuz olaylarda bireyler kişisel yeteneğini kullanarak tehditleri fırsata çevirebilme özelliği barındırmaktadır. Çevresel hakimiyetin düşük olması durumunda tehditleri fırsata çevirebilmekten ziyade hayatını kontrol dahi edememek şeklinde de görülmektedir. Yaşamın belirli bir anlam ve amaç dahilinde yürütülmesini temel alan yaşam amacı bileşeni olarak belirtilmiş olup bireylerin hedefleri doğrultusunda büyük bir azimle yaşaması, amaçları uğrunda yaşamış olduğunu göstermektedir. Bunun tam tersi bir duygu olması halinde yaşamlarına dair bir anlam verememe duygusunu çıkarmaktadır. Kişisel gelişim birleşeninde; birey kendini geliştirdikçe yaşamı deneyimle boyutunda yüksek değerler ortaya koyar bu da bireylerde ruhsal doyumu sağlamaktadır (Ryff, 1989). Ryff (1999) bu altı boyutun bireyde dengeli bir şekilde var olması, geçmiş hayatıyla ilgili olumlu duygular hissetmesini, psikolojik iyi olma anlamında kendini iyi hissetmesini sağlayacaktır.

Psikolojik olarak sağlıklı olmanın ölçütü olarak, kişilerin içinde buldukları yaşamlarının gerektirdiği sorumlulukları gerçekleştirilmesiyle mümkün olduğunu düşünen Jung, çevresiyle iyi ilişkiler kurabilen, hedeflerine ve ihtiyaçlarına göre fiziksel çevresini geliştiren bireylerin kendilerine sunulan bu fırsatı iyi değerlendirebildiklerini belirtmektedir. Özerk olan birey, kendi kapasiteleri doğrultusunda, becerilerinin farkında olması, kendisi ile bütünleşmesi çevresini kişisel ihtiyaç ve isteklerine göre şekillendirmesi, sınırlıklarını kabul edip benliğinin olumlu algılanması ve girişimci olması yeteneklerinin ve becerilerinin farkında olması kendini geliştirmesi ve yaşam amaçlarına göre davranabilecektir. Bireylerin kişisel gelişimine önem vermesi ve kapasitelerinin farkında olmasıyla, yeni yaşantı ve fikirlere açık olmasını sağlamaktadır. Bu değişkenlerin sağlıklı bir etkileşimde olması kişilerin psikolojik anlamda sağlıklı olduğu anlamını taşımaktadır (Sezer, 2013).

Yapılan akademik çalışmalarda bireylerin iyi olma hallerini etkileyen birtakım etmenler belirlenmiştir. Bu etmenler; içsel etmenler, yaş, cinsiyet, kişisel alışkanlıklar vb., dışsal etmenler olarak yaşanan çevre, diğer bireyler, gelir düzeyi vb. (Argyle, 1999; Diener ve ark. 1999; Diener, 2009a; Diener ve ark. 1993; Clark ve ark. 2008; Blaauw ve ark., 2012).

Tüm bunların yanı sıra insanların günlük hayatlarında yapmak zorunda olduğu her aktivite de psikolojisini doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Bireylerin buldukları koşullarda yaşadıkları olaylar, ortamda bulunduğu kişiler yaşadıkları çevre kalitesi, çevrenin fiziksel kalitesi hayat koşulları da direkt olarak psikolojilerini etkilemektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde görmekteyiz ki insan psikolojisine bireylerin sahip oldukları demografik yapısı, karakteristik özellik, fiziksel çevre diğer bireyler önemli bir şekilde yer almaktadır.

Ruh sağlığının etkilenmesi olumlu ya da olumsuz şekilde olabilir. Olumlu etkileşimler ruh sağlığını korurken, olumsuz etkileşimler ise ruh sağlığını bozmaktadır. Olumlu ve olumsuz etkileşimler insan yaşamının her aşamasında oluşabilmektedir bu nedenle genel olarak bu etkileşimler kişisel ve çevresel faktörler olarak ikiye ayrılarak özelleştirilmiştir. Kişisel faktörler genellikle doğrudan kişiyle alakalı olan durumlardır. Bunlar yaş, medeni durum, meslek, beden sağlığı, kişinin alışkanlıkları, cinsiyeti ruh sağlığını etkileyen faktörler arasına girmektedir. Çevresel faktörler ise; ailesel, sosyal, kültürel ve ekonomik etmenler ile zorlayıcı durumlardan oluşmaktadır (Özden,2018).

Ruhsal bozukluklar yüksek yaygınlık oranları, yüksek kronikleşme eğilimleri ve taşıdıkları tedavi güçlükleri nedeniyle günümüzde bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir (Doğan ve ark., 1995; Güleç, 1997; WHO, 2001). Dünya genelinde en çok rastlanan ruhsal bozukluk depresyon olarak bilinmektedir. Depresyon küresel hastalık yüküne sebep olan ilk on hastalık arasında beşinci sıradadır (Bruntland, 2000). Stresin temelinde insan algılamasının ve deneyimlerinin değerlendirmesinin yattığını, deneyimlerine anlam veriş, değerlendiriş ve yönlendiriş stresi azaltma ya da çoğaltmada temel etken olduğunu söyleyebiliriz (Cüceloğlu, 1996). Ruhsal bozuklukların giderek artmasıyla insanların davranışlarının ve deneyimlerinin nelerle doğru orantılı olduğuna yönelik çalışmalar yapılarak. Fiziksel mekânların kişilerin davranışlarında, psikolojik yönlendirme de ne derece etkili olduğuna yönelik çalışmalar Çevre Psikolojisi altında toplanmıştır.

2.3.3 Psikolojik İyi Olma Halinin Çevre Psikolojisi ile İlişkisi

İçinde yaşadığımız, çalıştığımız, oyun oynadığımız vb. fiziksel çevrelerin, davranışlarımızı, deneyimlerimizi, yaşamımızı nasıl etkilediğini pek düşünmeyiz. Oysa, günlük yaşamımızı çevreleyen ve destekleyen çeşitli düzen ve tasarımlar, düşüncelerimiz, davranışlarımız ve duygularımız üzerinde önemli rol oynamaktadır (Gürkaynak, 1988). Anlaşıyor ki, fiziksel ortamlarla insan davranışları ve deneyimleri arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Bu yüzden çevre psikolojisinin konusu insan davranışı ile bu davranışın içerisinde oluşturduğu fizik çevre parçacıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir (Heimsta ve ark., 1974). Genel bir tanımdan bahsedecek olursak eğer Çevresel Psikoloji, insan deneyimlerinin ve eylemlerinin sosyo-fiziksel çevrenin ilgili yönleri ile ilişkilerini analiz eden psikoloji alanıdır (Canter ve ark., 1981). Çevre psikolojisi psikolojinin en önemli alt dallarından biri olan sosyal psikoloji içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Psikoloji tarihindeki birçok öncü isim çevre konusuna odaklansa da çevre psikolojisinin kendi ismiyle ortaya çıkması ve gelişmesi 1960'lerden sonra olmuştur (Cicerali, E. E. ve Cicerali, L. K., 2005). Çevresel algı, çevresel biliş, çevresel tutumlar, öğrenme ve çalışma ortamlarında edim, çevresel stres ve bununla başa çıkabilme yöntemleri, kalabalık ve ortaya çıkardığı stresle başa çıkma yolları, mahremiyet, aidiyetlik, kentsel yaşam, hava kirliliği, gürültü kirliliği gibi birçok konuyu kapsamaktadır. Bu yüzden çevre psikolojisi psikolojinin yanı sıra sosyoloji, coğrafya, antropoloji, tıp, mimari ve şehir plancılığı da dahil olmak üzere bir çok bilimle disiplinler arası bir disiplin oluşturmaktadır (Proshansky ve Altman, 1979; Canter ve Craik, 1981; Morval, 1985).

Çevre Psikolojisinin başka bir özelliği de insan çevresinden etkilenen, çevresini değiştiren zamanla kendi de değişen aktif bir organizma olarak ele alınmasıdır. Geleneksel Psikolojide insan davranışları çevre koşullarından uzak, belirli laboratuvar koşullarında incelenirken, Çevre Psikolojisinin yöntemlerinde insan günlük yaşama ortamından soyutlanmamış bir şekilde ele alınmaktadır. Bu nedenle insan davranışları özgün çevre koşullarıyla bütünleşen bir süreç olarak benimsenmiştir (Türksoy, 1986). Suç davranışı da çevrenin davranışa olan etkisi bağlamında incelenir. Suç davranışı psikolojisi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Çevre psikolojisi daha dolaylı yoldan olsa da suç davranışıyla ilgilenmektedir. Temel hedef bu davranışın, suç davranışının ortaya hiç çıkmaması yani yok edilmesi ya da azaltılmasıdır (Cicerali, E. E. ve Cicerali, L. K., 2005). Bu konuyla ilgili birçok çalışmalar literatüre geçmiştir bunlardan bir tanesine örnek verecek olursak Armitage'ın yaptığı bir çalışmada, civarında belirgin bakımsızlık ve

grafiti sinyalleri bulunan evlerin daha fazla suça maruz kaldığı ortaya çıkmıştır (Armitage, 2007). İngiltere 'de yapılan başka bir çalışmada ise belediye tarafından cadde aydınlatması yapılan iyileştirmeden sonra sadece geceleri değil gündüzler de o caddedeki suç oranının azaldığı gözlemlenmiştir (Farrington. ve ark., 2008).

Çevre psikolojisi yapılı çevrenin yanı sıra kişilerin doğal çevreleri arasındaki ilişkiyi de incelemektedir (Cicerali, E. E.ve Cicerali, L. K., 2005). Bu tanımlamaya bir çok örnek verebiliriz. Bunların başında aşırı stres yaşayan bir kişinin genellikle kendini bir deniz kenarının veya yeşil alanlara yöneldiğini görebiliriz. Peyzaj ve sağlık arasındaki ilişkileri, özellikle de peyzajın potansiyel onarıcı özelliklerini araştıran araştırma sonuçlarının planlamada nasıl kullanılacağına giderek daha fazla odaklanmaktadır (Hartig ve ark., 2007). Dikkat restorasyonunu ve diğer sağlık hedeflerini iyileştirmek için kentsel açık alanların tasarımını bilgilendirmek için çevre psikolojisinin kullanılmasına çok ilgi duyulmaktadır. Bu tasarım yaklaşımlarının çoğu hastanelere ve sağlık tesislerine ve daha az bir ölçüde kentsel tasarım ve bahçelerin tasarımına odaklanmıştır (Ulrich, 2002).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma literatür araştırması ve saha araştırmasından oluşmaktadır. İlk olarak çalışmanın amacına uygun olarak kapsamlı bir literatür araştırması yapılmıştır. Literatür taraması yapılırken tezin konusuna ve amacına uygun olarak kentsel yeşil alanlar, erişilebilirlik ve psikolojik iyi olma hali kavramları üzerinde durulmuştur. Saha araştırması kapsamında online anketler yapılmıştır (Ek-1). Anketler değerlendirilme açısından kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik temeline dayalı sorulardan ve psikolojik iyi olma durumunu değerlendirmek için ise Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır.

Çalışma için katılımcı seçimi bulabildiğine örneklem tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu tekniğe göre katılımcılar seçilirken evreni ne derece temsil ettiği bilinmeden, hiçbir ölçüt kullanmadan evrensel küme içerisinde seçilir. Katılımcı sayısının Konya Kenti'nin nüfusunu yansıtması için örneklem seçiminin evrensel kümeyi yansıtacak büyüklükte olması gerekmektedir. Evrensel kümenin 1.000.000 kabul edildiği durumda %10 hata payı ile örneklem sayısı 88 kişi olarak belirlenmiştir (Anonim-e). Konya Kenti'nin merkez nüfusu (Selçuklu, Karatay ve Meram İlçeleri) (1.359.251 kişi) evrensel küme olarak kabul edildiğinde katılımcı sayısının Konya kenti nüfusunu temsil etmesi için (Anonim-c, 2019) %10 hata payıyla en az 118 kişi olmalıdır.

Örneklem alan seçildikten sonra alanda web destekli anket yapılmıştır. Toplamda 161 kişi ile yapılmıştır. Anketle beraber kişilerin yeşil alan gitme sıklıkları ve yöntemleriyle psikolojik iyi olma hali arasında bağlantı karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir. Anket sonuçları IBM SPSS Statistics 22 programı kullanarak sıklık karar ağacı yöntemi ile CHAID analizleri yapılmıştır.

3.1 Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği

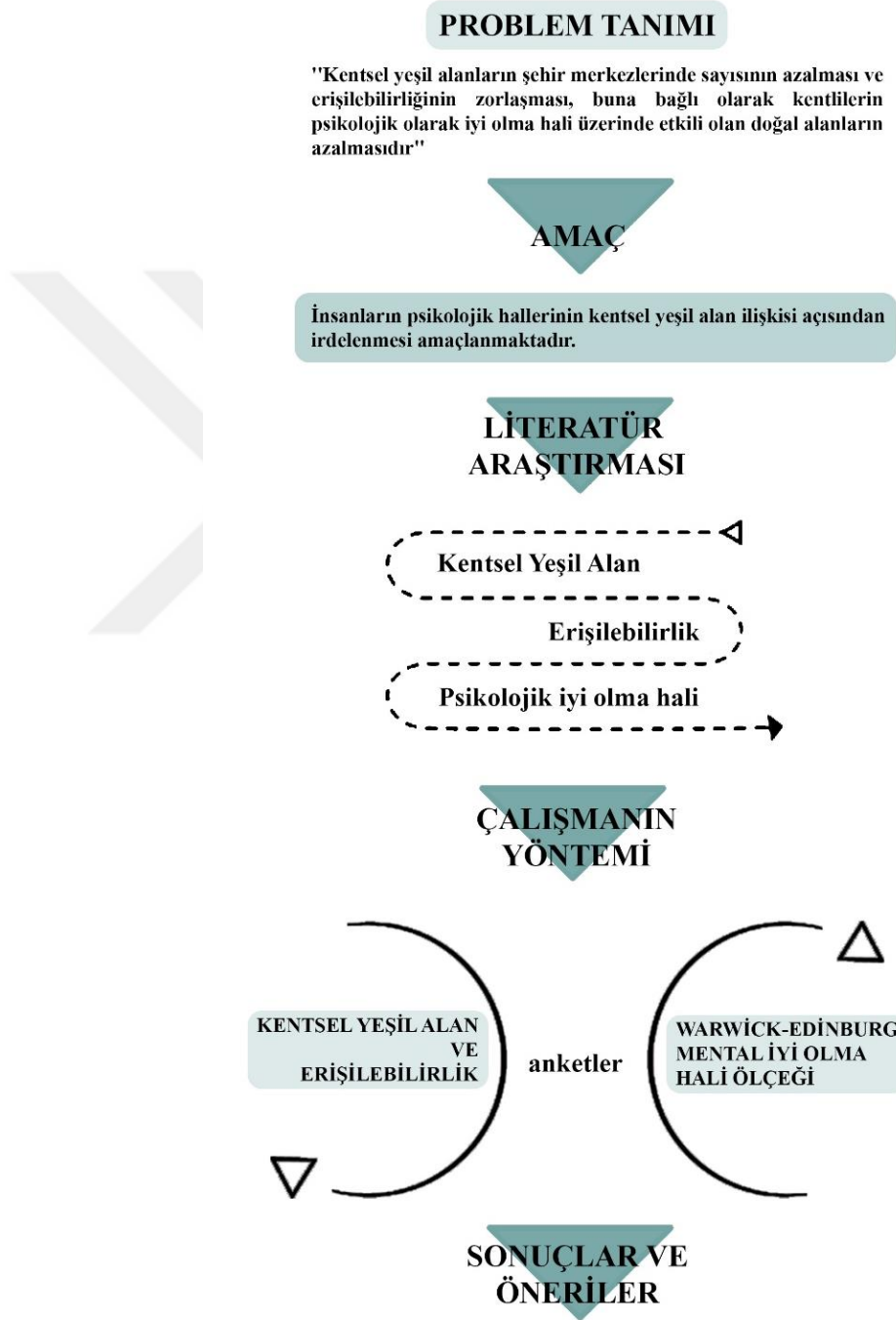
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği; Tennant ve arkadaşları tarafından İngiltere'de yaşamakta olan kişilerin mental iyi oluş düzeylerini ölçmek maksadıyla geliştirilmiştir (Tennant ve ark., 2007). Türkçeye uyarlaması ise Keldal (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. 14 maddeden oluşan ölçek, psikolojik iyi oluş ve öznel iyi oluşu kapsamaktadır. 5'li likert tipinde bir ölçektir ve ölçekten en düşük 14 en yüksek 70 puan alınmaktadır. Puanların yükselmesi yüksek psikolojik iyi oluş anlamına gelmektedir. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliği 9 farklı ölçekle sınanmıştır. Negatif ve Pozitif Duygular ölçeğinin negatif duygular boyutu ile arasında ($r = -.55$, $p < 0.01$), pozitif duygular

boyutuyla ise ($r = .73$, $p < 0.01$), Kişisel İyi Oluş İndeksi ile arasında ($r = .77$, $p < 0.01$), Depresyon Mutluluk Ölçeği Kısa Formu ile Ölçeği arasında ($r = .76$, $p < 0.01$), Yaşam Doyum Ölçeği ile arasında ($r = .72$, $p < 0.01$), Global Yaşam Doyum Ölçeği ile arasında ($r = .55$, $p < 0.01$), Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile arasında ($r = .73$, $p < 0.01$), Duygusal Zeka Ölçeği ile arasında ($r = .77$, $p < 0.01$), EQ-5D Thermometer ile arasında ($r = .42$, $p < 0.01$) ilişki bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı .89 bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği korelasyon katsayısı .83 olarak bulunmuştur (Keldal, 2015)

3.2 Karar Ağacı Yöntemi (Decision Tree)

Karar ağaçları yöntemi sınıflandırma ağaçları olarak da adlandırılmaktadır. En yaygın veri madenciliği algoritmalarından J48, REPTree, Random Tree, Decision Stump, Simple CART ve NBTree algoritmaları kullanılarak (Alan, 2014) oluşturulan modellerdir (Bramer, 2007). Karar ağaçları, giriş verilerinin bir sınıflandırma veya kümeleme algoritmasıyla, tüm elemanların aynı sınıf etiketine ait olana kadar ağaç dallanmasına benzer şekilde alt gruplara ayırıştırma işlemidir (Orhan, 2012). Çekici bir sınıflandırma yöntemi olan karar ağacı, sınıflamanın başlangıç noktası olarak kabul edilen kök düğümden aşağı doğru sınıfların olduğu yaprak düğümlerinde sonlanıncaya kadar uzayan, dallar tarafından bağlantıları sağlanmış, karar düğümlerinin bir koleksiyonunu içerir (Larose, 2005). Karar ağaçlarında sınıflandırma ve bölümlere ayırma amacıyla farklı yöntemler uygulanmaktadır. Bunlar Otomatik Etkileşim Belirleme Analizi olarak bilinen CHAID (Chi-squared Automatic Interaction Detection), Sınıflama ve Regresyon Ağaçları olarak bilinen C&RT (Classification and Regression Trees); Hızlı, Yansız ve Etkili İstatistiksel Ağaç olarak bilinen QUEST (Quick, Unbiased Efficient Statistical Tree), C5.0 ve ID3 yöntemleridir (Elsayad ve Elsalamony, 2013; Chang, 2011). CHAID analizi ilk olarak Kass (1980) tarafından sınıflamalı bağımlı değişkenler ile analiz yapabilmek amacıyla ortaya çıkmıştır (Magidson, 1982; Ratner, 2007). Bu analiz türü bağımlı değişken sınıflama veya sıralama ölçeğinde, bağımsız değişkenlerin ise sürekli, sınıflamalı veya sıralamalı olduğunda uygulanabilen bir yöntemdir (Kayri ve Boysan, 2007). CHAID analizinde bağımlı değişkenin optimum ön kestirimini verecek şekilde bir grup bağımsız değişken ile bunların birbirleri arasındaki etkileşimleri dikkate alınarak modelleme işlemi yapılmaktadır (Doğan ve Özdamar, 2003). CHAID analizi, kategorik değişkenlere ilişkin veri kümesini ve bağımlı değişkeni en iyi açıklayabilecek şekilde ayrıntılı homojen alt gruplara bölmektedir. (Erbaş ve Güneş, 1998).

Çalışmada karar ağacı yöntemlerinden CHAID analizi kullanılmasının nedeni, yordayıcı değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki önem sırasının görsel olarak kolaylıkla görülebilmesi ve bu görsel yapıya bakarak sınıflama işleminin kolaylıkla yapılabilmesidir ve rahatlıkla yorumlanabilmesini sağlamıştır.

Şekil 3.1 Yöntem Şeması

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

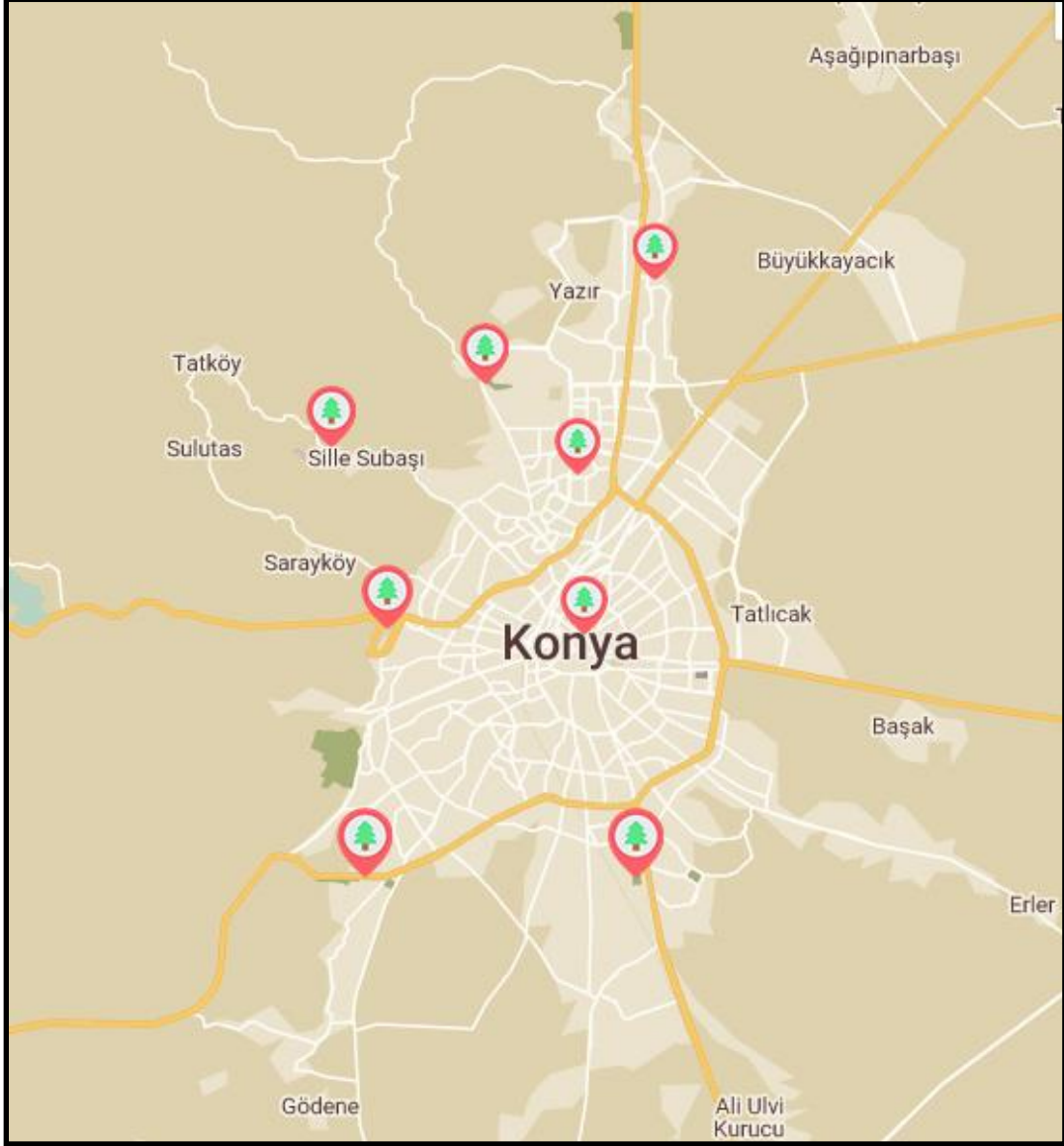
4.1 Çalışma Alanının Seçimi

Ülkemizde yeşil alanlara yönelik belirli mevzuat ve standartlar bulunmaktadır. Plan yapım yönetmeliğine göre kişi başına 10 m² aktif yeşil alan sağlanması gerekmektedir ancak aktif yeşil alan tanımları, yurt dışı tanımlarının aksine çok sınırlı tutularak çocuk bahçesi, oyun alanları ve park alanları şeklinde tanımlanmıştır. Türkiye’de tüm yerel yönetimler, bir yerleşim bölgesinin tamamında kişi başına düşen yeterli miktarda yeşil alan oluşturmaya çalışmaktadır. (Emür ve ark., 2007). Buna rağmen ülkemizde birçok kentin yasa ile belirtilen yeşil alan miktarını karşılamadığı bilinmektedir. Kişi başına düşen yeşil alan miktarından ziyade yeşil alanların kentlerde erişilebilir bir mesafe içerisinde ve dengeli bir şekilde dağılmış olması gerekmektedir.

Yeşil alan miktarının yasal değerlerin üzerinde olduğu kentlerimizde ise dengeli bir dağılım göstermemekte ve bu nedenle kent, insanın rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Yeşil alan ihtiyacını karşılamadaki en önemli etkenler, ayrı büyüklükteki kamusal yeşil alanların kent insanına sağladığı rekreasyonel aktiviteler ile bu alanların erişilebilirlik mesafesinde olmasıdır. Yeşil alanların erişilebilir mesafeler içerisinde dengeli dağılımı hem rekreasyonel ihtiyaçları karşılayacak hem de kent ekosistemine önemli katkılar da sağlayacağı bildirilmektedir (Bilgili ve ark., 2011).

Yeşil alan gereksinimini, nicel bir artışın yanı sıra, mekânsal kalite açısından ve eşitsizliklerin yok edilmesi anlamında da ele almak gerekmektedir. Bu nedenle, en küçük yerleşme biriminden kentsel ölçeğe kadar yerleşme kademelenmesi dikkate alınarak yeşil alanlar için yeterli alan ayrılması kaçınılmazdır (Aksoylu ve ark., 2005).

Çalışma alanının yeri seçilirken Türkiye’deki şehirlerin kişi başına düşen yeşil alan miktarları aynı zamanda ikliminin karasal olması, az yağış almasından dolayı yeşil alan varlığının diğer bölgelere göre insan eliyle oluşturulduğu sonuçları göze alınarak Konya ili seçilmiştir. Çalışma kapsamın da Konya’nın 3 merkez ilçesi olan Selçuklu, Meram ve Karatay bölgeleri belirlenmiştir. Üç merkez ilçenin toplam nüfusu 1.359.251’dir. Selçuklu ilçesi Konya nüfusunun %29,4, Meram ilçesi %15,6, Karatay ilçesi ise %15,3’ünü oluşturmaktadır (TÜİK).

Şekil 4.1 Konya merkez büyük ölçekli park dağılımı (Bu tez kapsamında hazırlanmıştır)

Konya ilinde 2018 verilerine göre kişi başına düşen yeşil alan miktarını 50 metre kare, toplam yeşil alan miktarı ise 60 milyon metrekaredir. Konya ilinde toplam 40 büyük park ile 765 mahalle parkı mevcuttur.

4.2 Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

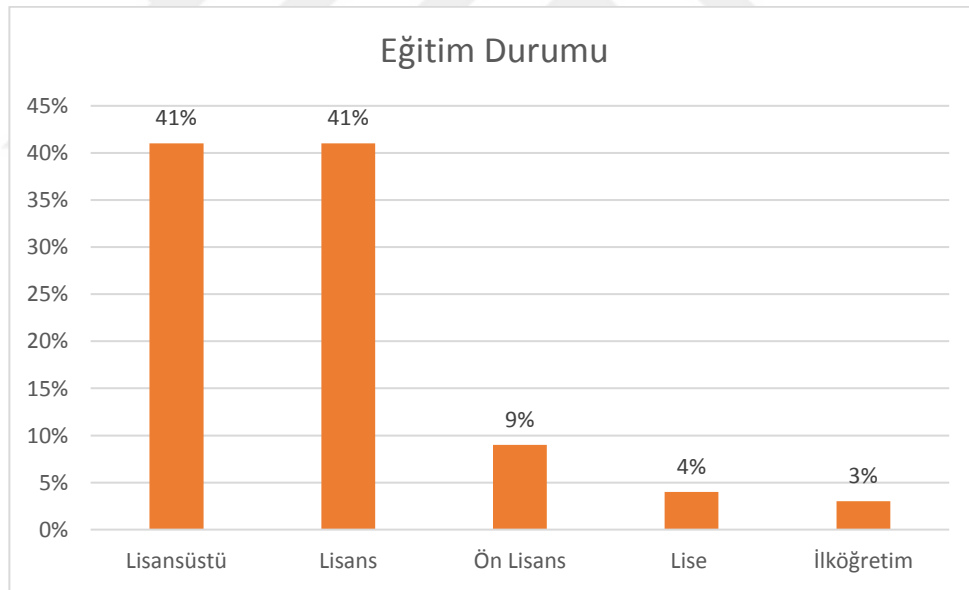
Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde; sorular demografik, kentsel yeşil alan ve erişilebilirlik, sağlık bilgileri ve Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği'ne göre sınıflandırılmış olup bunların arasındaki ilişki incelenmiştir.

Konya ili merkez ilçelerinde yapılan ankette toplamda 161 kişi katılım sağlamıştır. Bu kişilerin %67'si Selçuklu, %20'si Meram, %12'si Karatay ilçesinden oluşmaktadır.

4.2.1 Demografik verilerin frekans dağılımları

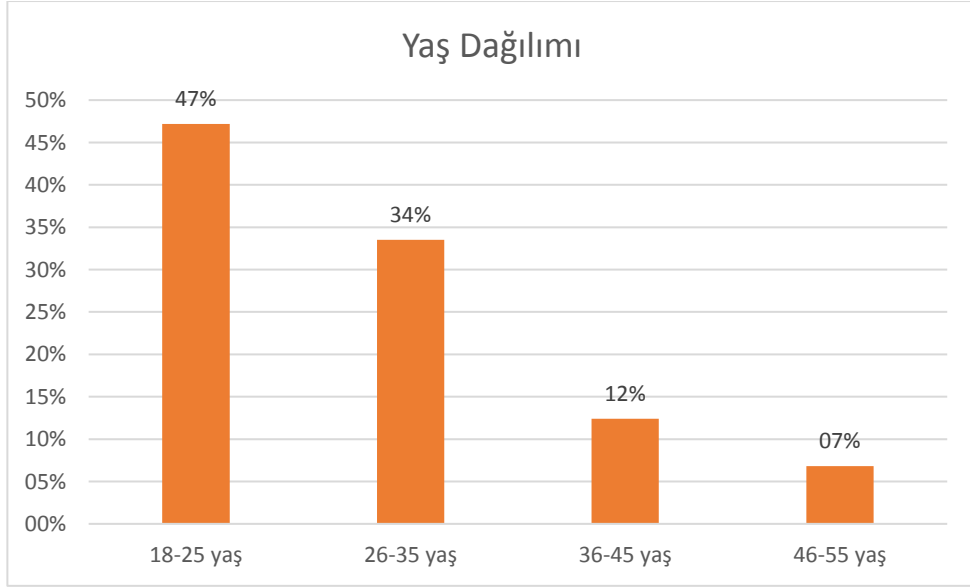
Ankete katılan 161 kişinin cinsiyet dağılımına bakıldığında %68'i kadın, %31'i erkek olup, kadın oranının erkek oranından daha fazla olduğu görülmüştür.

Ankete katılan bireylerin eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların %41 Lisansüstü, %41 Lisans, %9 Ön lisans, %4 Lise, %3 İlköğretim mezunudur (Şekil 4.2).

Şekil 4.2 Katılımcıların eğitim durumu dağılımı

Ankete katılan 161 kişinin yaş dağılımına bakıldığında %47,2 18-25 yaş grubunda, %33,5 26-35 yaş grubu aralığında, %12,4 36-45 yaş grubu aralığında, %6,8 da 46-55 yaş grubunda bulunmaktadır. Ankete 55 yaş ve üzeri katılım sağlanmamıştır (Şekil 4.3).

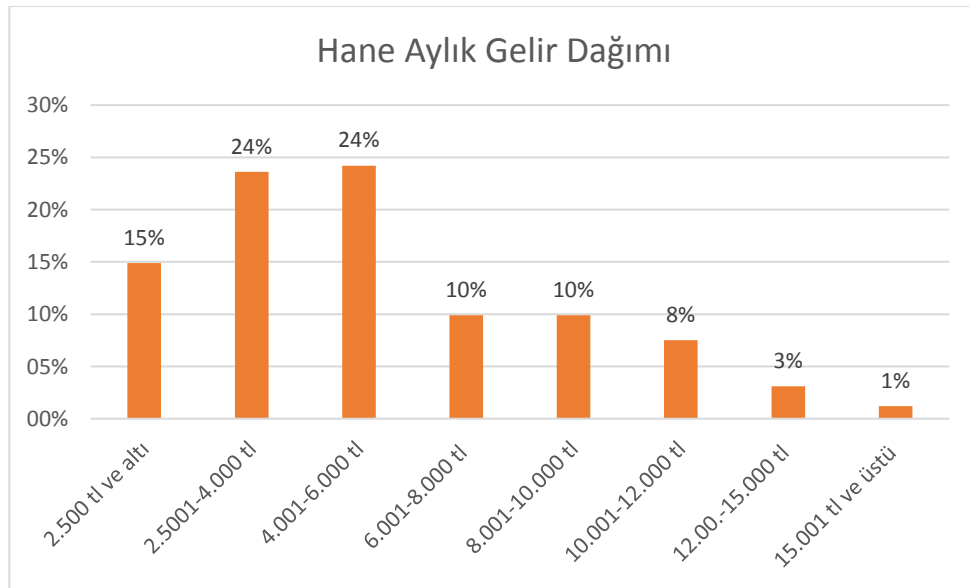

Şekil 4.3 Katılımcıların yaş dağılımı

Aktif çalışma durumları ile ilgili soruda ise 161 katılımcıdan %50,3'ü çalışmadığını, %45,7 'sinin aktif olarak çalıştığını, %2,4'ü ise bu soruda görüş belirtmemiştir.

Meslek grubu dağılımına baktığımızda 62 katılımcı teknik mesleklerden (şehir plancısı, mühendis, mimar vb.), 39 katılımcı öğrenci, 23 katılımcı hizmet grubundan, 14 katılımcı eğitim sektöründen, 7 katılımcı sağlık sektöründen, 1 kişi tarım ve hayvancılık sektöründen, 9 katılımcı ise ev hanımı olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların hane aylık gelir düzeyleri incelendiğinde ise 2500 TL ve altı %14,9, 2.501-4.000 TL aralığında %23, 4.001-6.000 TL aralığında %24, 6.001-8.000 TL aralığında %9,9, 8.001-10.000 TL aralığında 9,9%, 10.001-12.000 TL aralığında %7,5, 12.001-15.000 TL aralığında 3,1%, 15.001 TL ve üstü %1,2 oranında cevap verilmiştir (Şekil 4.4).

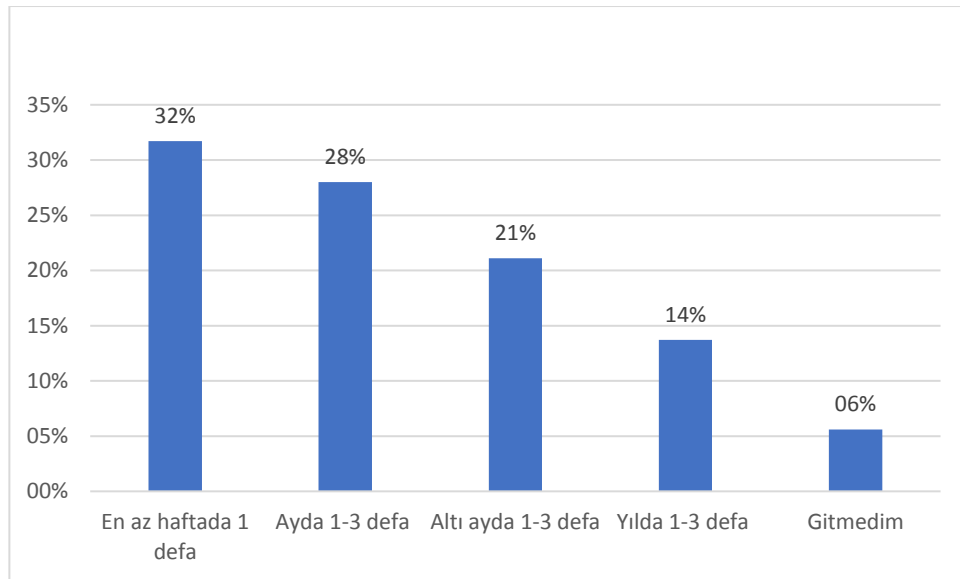
Şekil 4.4 Katılımcıların hane aylık gelir dağılımı

4.2.2 Konya kenti kentsel yeşil alan ve erişilebilirlik değerlendirmesi

Kentsel yeşil alanların tercih nedenleri zamanlarına yönelik bu kısımda toplamda on dört sorudan oluşmaktadır.

- ✓ **Araştırma sorusu 1:** Geçtiğimiz bir yıl içinde yaşadığınız çevrede ki parklara hangi sıklıkla gittiniz?

Bu soruyla katılımcıların kentsel yeşil alanlara gitme sıklıklarıyla diğer sorular arasındaki bağlantı ölçülmesi amaçlanmıştır. Çıkan sonuçlar doğrultusunda katılımcılardan %31,7'si en az haftada bir, %28 'i ayda 1-3 defa, %21,1'i altı ayda 1-3 defa, %13,7'si yılda 1-3 defa gittiğini, %5,6'i ise gitmediğini belirtmiştir. Çoğunlukla ankete katılanların yeşil alanlara gitme sıklıklarının fazla olduğu görülmüştür (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 Katılımcıların bir yıl içerisinde yakın çevresindeki parklara gitme sıklığı dağılımı

Bu soruyla ilçe bazlı karşılaştırmaya bakıldığında 109 kişinin ankete katıldığı Selçuklu ilçesinde en fazla yanıt olarak 39 kişi en az haftada bir gittiğini, 33 kişi ayda 1-3 defa gittiğini, 19 kişi altı ayda 1-3 defa, 13 kişi yılda 1-3 defa gittiğini, 5 kişi ise hiç gitmediğini belirtmiştir. Diğer ilçe bazında değerlendirildiğinde ankete katılım ve cevap oranları doğrultusunda parklara yoğun şekilde gittiği tespit edilmiştir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1 Katılımcıların ilçelere göre parka gitme sıklıkları

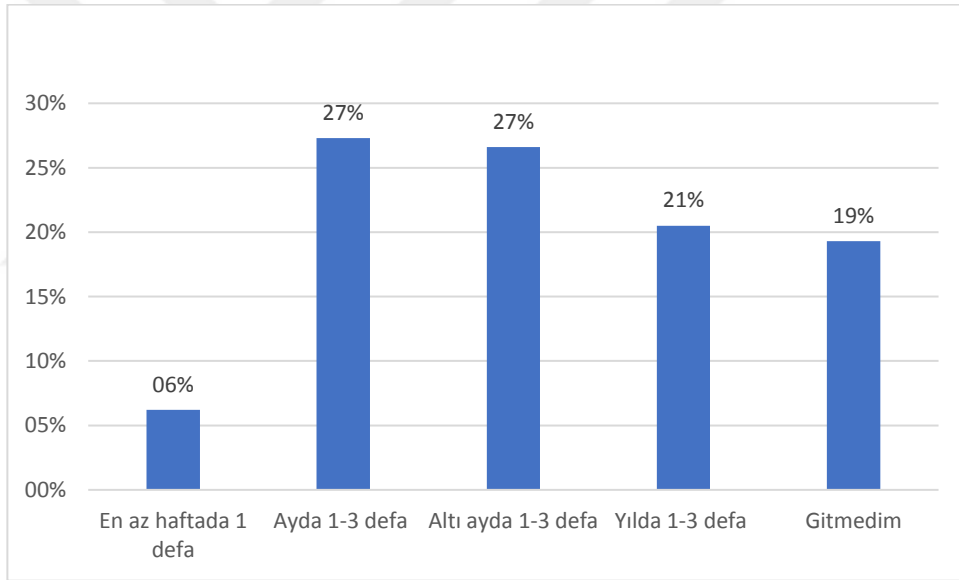
İlçe	Oran	Bir yıl içerisinde yakın çevrenizdeki parka gitme sıklığı				
		En az haftada 1 defa	Ayda 1-3 defa	6 ayda 1-3 defa	Yılda 1-3 defa	Gitmedim
Karatay	%	20	15	30	20	15
	Sayı	4	3	6	4	3
Meram	%	25	28,1	28,1	15,6	3,1
	Sayı	8	9	9	5	1
Selçuklu	%	35,8	30,3	17,4	11,9	4,6
	Sayı	39	33	19	13	5

Cinsiyet dağılımına göre bakıldığında kadınların (111 kişi) en yüksek oranda olarak en az haftada bir gittiğini belirtmiştir (%31,5 – 35 kişi). Erkekler de ise 50 kişiden

%32'si en az haftada bir gittiğini belirtmiştir. Gelir durumuna bakıldığında da 2.500 tl altı 24 kişinin %33'ü altı ayda 1-3 defa gittiğini, 2.501- 4.000 38 kişinin %30'u en az hafta da bir gittiğini, 4.001 TL-6.000 TL 38 kişiden %45'i ayda 1-3 defa gittiğini, 6.001 TL – 8.000 TL %43'ü en az haftada bir gittiği sonucu ortaya çıkmıştır.

- ✓ **Araştırma sorusu 2:** Geçtiğimiz bir yıl içinde diğer semtlerdeki parklara hangi sıklıkla gittiniz?

Katılımcıların çevresindeki parklar dışında diğer semtlerdeki parklara hangi sıklıkla gittiğini rahat olarak ulaştıkları çevrelerinde olan parklar dışında bu parkları tercih edip etmediklerine bakılmak istenmiştir. Katılımcıların verdiği sonuçlar 44 kişi (%27,3) ayda 1-3 defa gittiğini, 43 kişi (%26,7) altı ayda 1-3 defa gittiğini, 33 kişi (%20,5) yılda 1-3 defa gittiğini, 31 kişinin (%19,3) son bir yıl içerisinde hiç gitmediğini, 10 kişi (%6,2) ise en az haftada bir gittiğini belirtmiştir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6 Katılımcıların bir yıl içinde diğer semtlerdeki parklara gitme sıklıkları

Bu soru ile katılımcıların ilçeleri karşılaştırıldığında Karatay ilçesinde ikamet etmekte olanların çoğunluğunun %40 oranında yılda 1-3 defa gittikleri, Meram ilçesindeki katılımcıların ise %31,6 oranında altı ayda 1-3 defa ve gitmediklerini belirtmişlerdir. Selçuklu ilçesindeki katılımcılar ise en yüksek oranda %32,1 ile ayda 1-3 defa gittiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2 Katılımcıların ilçelere göre diğer semtlerdeki parka gitme olasılığı dağılımı

İlçe	Oran	Bir yıl içerisinde diğer semtlerdeki parklara gitme sıklığı				
		En az haftada 1 defa	Ayda 1-3 defa	6 ayda 1-3 defa	Yılda 1-3 defa	Gitmedim
Karatay	%	10	20	15	40	15
	Sayı	2	4	3	8	3
Meram	%	3,1	15,6	31,3	18,8	31,3
	Sayı	1	5	10	6	10
Selçuklu	%	6,4	32,1	27,5	17,4	16,5
	Sayı	7	35	30	19	18

- ✓ **Araştırma sorusu 3:** Parka gidip gitmeme kararı almanızda aşağıdaki faktörler sizin için ne derece önemlidir?

Tablo 4.3 Parka gitme kararını etkileyen faktörler

	Hiçbir Önemi yok	Kısmen Önemli	Orta derece Önemli	Çok Önemli	Son derece Önemli
Yeterince yakın olması	1	2	3	4	5
Güvenli olması	1	2	3	4	5
Yeterince sakin olması	1	2	3	4	5
Spor alanlarının olması	1	2	3	4	5
Gitmek istediğim parkların ulaşımının rahat olması	1	2	3	4	5
Arkadaşlarımla buluşup oturacağım alanların yeterli olması	1	2	3	4	5
Yeterince temiz ve bakımlı olması	1	2	3	4	5
Çocuk Oyun alanlarının olması	1	2	3	4	5
Piknik Alanlarının Olması	1	2	3	4	5
Yeterince vaktimin olması	1	2	3	4	5

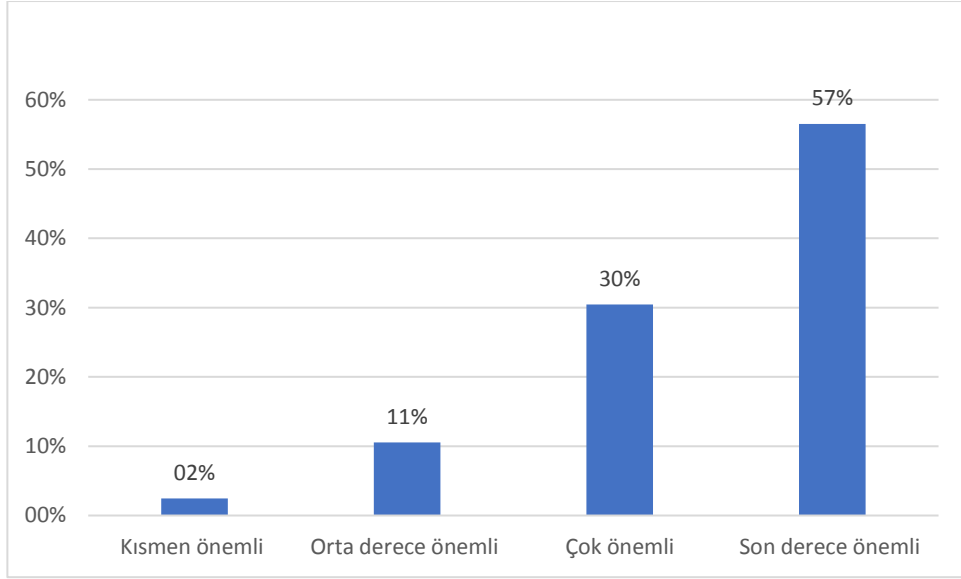
Likert ölçekli bu soruda puanlama yapılarak katılımcıların parklara gidip gitmeme kararlarının sıralaması yapılmıştır. En düşük puan 161, en yüksek puan 805 olarak hesaplanmıştır. 161 katılımcının verdiği yanıtlar doğrultusunda kişilerin en çok önem verdiği ilk kriter ‘Yeterince temiz ve bakımlı olması’, ikinci olarak ‘Güvenli olması’, üçüncü olarak ‘Arkadaşlarımla buluşup oturacağım alanların yeterli olması’, dördüncü olarak ‘Yeterince vaktimin olması’, beşinci olarak ‘Yeterince sakin olması’, altıncı olarak ‘Gitmek istediğim parklarının ulaşımının rahat olması’, yedinci olarak ‘Piknik alanlarının olması’ sekizinci olarak ‘Yeterince yakın olması’ dokuzuncu sırada ‘Çocuk oyun alanlarının olması’ son sırada ise ‘Spor alanlarının olması’ olmuştur.

Tablo 4.3 Katılımcıların parka gitme nedenlerini etkileyen faktörlerin önem dağılımı

	Hiçbir Önemli yok	Kısmen Önemli	Orta derece Önemli	Çok Önemli	Son derece Önemli
Yeterince yakın olması	%8,1	%31,7	%27,3	%20,5	%12,4
Güvenli olması	%3,1	%8,1	%18	%29,2	%41,6
Yeterince sakin olması	%2,5	%9,3	%35,4	%29,2	%23,6
Spor alanlarının olması	%23,6	%30,4	%29,8	%9,9	%6,2
Gitmek istediğim parkların ulaşımının rahat olması	%3,1	%16,8	%27,	%32,9	%19,9
Arkadaşlarımla buluşup oturacağım alanların yeterli	%2,5	%8,1	%21,1	%35,4	%32,9
Yeterince temiz ve bakımlı olması	%1,9	%4,3	%14,3	%28,6	%50,9
Çocuk Oyun alanlarının olması	%32,9	%18	%22,4	%7,5	%19,3
Piknik Alanlarının Olması	%15,5	%16,8	%25,5	%23	%19,3
Yeterince vaktimin olması	%2,5	%9,9	%26,7	%25,5	%33,5

✓ **Araştırma sorusu 4:** Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?

Anketimizde sorduğumuz bu soruyla kişilerin kentlerdeki parkların önem oranlarını değerlendirilmesi istenmiştir. 4 kişi Kısmen önemli bulduğunu, 17 kişi orta derece önemli bulduğunu, 49 kişi çok önemli ve 91 kişi de son derece önemli bulduğunu belirtmiştir. Katılımcılarımızdan hiçbir önemi yok cevabı alınmamıştır (Şekil 4.7)

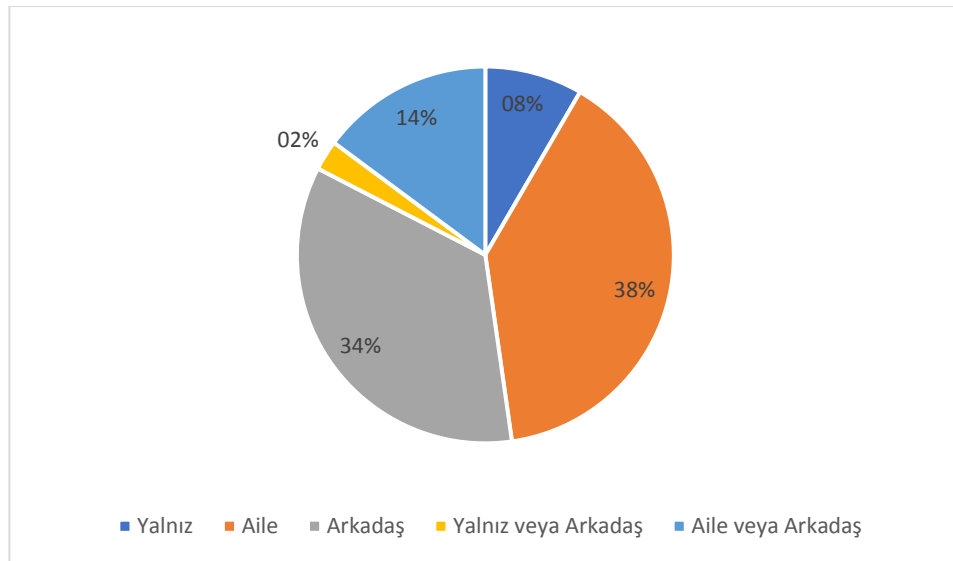

Şekil 4.7 Katılımcıların kentte parkların varlığının önemini dağılımı

Katılımcıların kentlerdeki parkların varlığının önemi ile yakın çevredeki parklara gitme sıklığı arasında çaprazlama yapıldığında en az haftada 1-3 defa cevabını verenlerin %68,6 son derece önemli olduğunu, %29,4 çok önemli olduğunu, %0,6 ise orta derecede önemli olduğu yanıtlarını vermiştir.

- ✓ **Araştırma sorusu 5:** Sıklıkla gittiğiniz parka genellikle kiminle gidirsiniz?

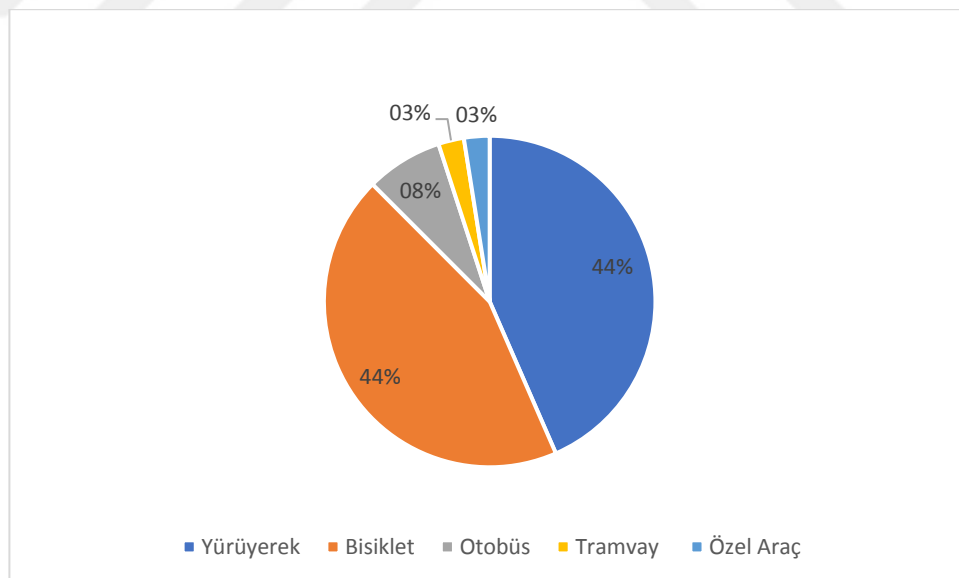
Bu bölümün beşinci sorusu olarak kişilere sıklıkla gittikleri parklarda kimlerle vakit geçirdiklerine bakılmıştır. 13 kişi yalnız gittiğini, 61 kişi ailesiyle, 54 kişi arkadaşlarıyla, 4 kişi yalnız veya arkadaşlarıyla, 23 kişi ailesi veya arkadaşlarıyla, 6 kişi ise yalnız/aile/arkadaşlarıyla gittiğini belirtmiştir (Şekil 4.8).

Şekil 4.8 Katılımcıların sıklıkla gittikleri parka kimlerle gittiklerinin dağılımı

✓ **Araştırma sorusu 6:** Sıklıkla gittiğiniz parka genellikle nasıl ulaşıyorsunuz?

Bu bölümün altıncı sorusu olarak katılımcılara sıklıkla gittikleri parklara nasıl ulaşımlarını sağladıkları soru yöneltilmiştir. %44,1 oranında özel araç, %43,5 yürüyerek, %7,5 otobüs, %2,5 tramvay, %2,5 bisiklet ile geldiklerini belirtmişlerdir (Şekil 4.9).

Şekil 4.9 Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara giderken kullandığı ulaşım türü dağılımı

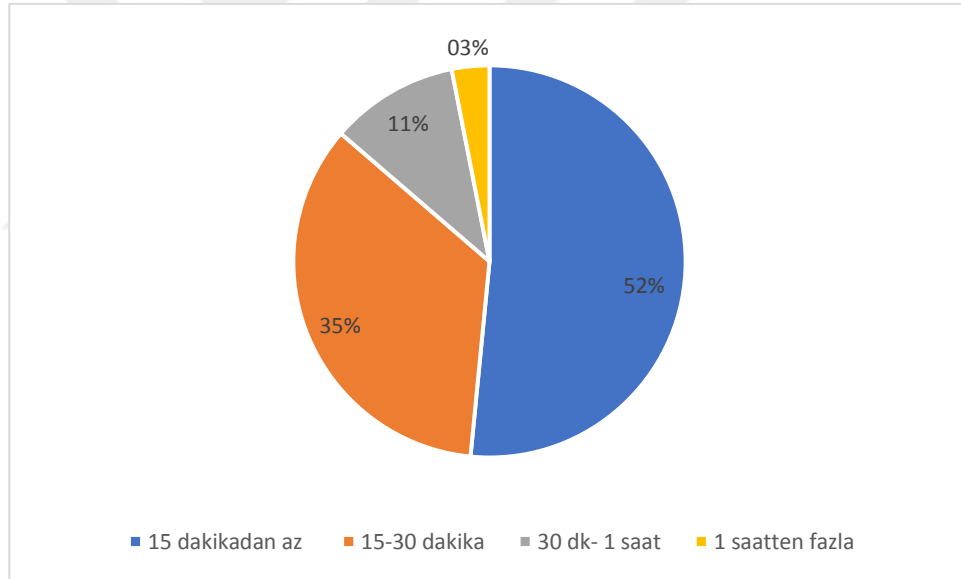
Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara ulaşımlarının ikamet ettikleri ilçeler ile arasındaki ilişkiye bakıldığında; Karatay ilçesinde oturanların çoğunluğu %60 oranında özel araba, Meram ilçesindeki katılımcıların %53,1'i özel araba, Selçuklu ilçesindekilerin %48,6'sı ise yürüyerek gittiklerini belirtmişleridir (Tablo 4.5).

Tablo 4.4 Katılımcıların ilçe ve parklara ulaşım süreleri arasındaki bağlantı

	Bisiklet	Otobüs	Özel Araba	Tramvay	Yürüyerek
Karatay	%5	%10	%60	%5	%20
Meram	%0	%6,3	%53,1	%0	%40,6
Selçuklu	%2,8	%7,3	%38,5	%2,8	%48,6

✓ **Araştırma sorusu 7:** Sıklıkla gittiğiniz parklara ne kadar sürede ulaşıyorsunuz?

Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara ulaşım süreleri sorulmuştur. 15 dakikadan az %51,6, 15-30 dakika %34,8, 30 dakika-1 saat %10,6, bir saatten fazla ise %3,1 oranında cevaplanmıştır (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara ulaşım süreleri dağılımı

Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara ulaşım sürelerinin ikamet ettikleri ilçeler ile arasındaki ilişki ilişkiye bakıldığında; Karatay ilçesinde oturanların çoğunluğu %35 oranında 15 dakikadan az ve 15 -30 dakika arasında, Meram ilçesindeki katılımcıların %53,1'i 15 dakikadan az, Selçuklu ilçesindekilerin %54,1'si ise 15 dakikadan az sürede gittiklerini belirtmişleridir (Tablo4.5).

Tablo 4.5 Katılımcıların ilçelere göre sıklıkla gittikleri parklara ulaşma süresi dağılımı

	15 dakikadan az	15 dk -30 dk arasında	30 dk- 1 saat arasında	1 saatten fazla
Karatay	%35	%35	%30	%0
Meram	%53,1	%37,5	%6,3	%3,1
Selçuklu	%54,1	%33,9	%8,3	%3,7

✓ **Araştırma sorusu 8:** Aşağıdakilere hangi düzeyde katılıyorsunuz? (5’li likert)

Tablo 4.6 Katılımcıların Konya da ki parkların değerlendirme dağılımı

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Konya da pek çok park var	(%) 37,9	(%) 41	(%) 15,5	(%) 4,3	(%)1,2
	(n) 61	(n) 66	(n) 25	(n) 7	(n) 2
Konya da ki parklar beklentimi ihtiyaçlarımı karşılıyor	(%)25,5	(%)38,5	(%)19,9	(%)13,7	(%)2,5
	(n) 41	(n) 62	(n) 32	(n) 22	(n) 4
Konya da herkesin erişebileceği park var	(%)28,6	(%)39,1	(%)14,3	(%)14,3	(%)3,7
	(n) 46	(n) 63	(n) 23	(n) 23	(n) 6
Konya da ki parkların bakımı yeterince yapılıyor	(%)22,4	(%)42,9	(%)22,4	(%)9,3	(%)3,1
	(n) 36	(n) 69	(n) 36	(n) 15	(n) 5
Konya da ki parklar yeterince güvenli	(%)10,6	(%)28	(%)32,9	(%)19,9	(%)8,7
	(n) 17	(n) 45	(n) 53	(n) 32	(n) 14
Konya da ki parklardan çok memnunum	(%)14,9	(%)31,7	(%)39,8	(%)10,6	(%)3,1
	(n) 24	(n) 51	(n) 64	(n) 17	(n) 5

Bu kısımda Konya da ki parklarla ilgili olumlu tanımlamalar kullanılmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda ‘*Katılıyorum*’ cevabı verme oranları diğerlerinden daha yüksek olduğu sonucu çıkmıştır. ‘*Konya da pek çok park var*’ cümlesine %37,9 kesinlikle katılıyorum, %41 katılıyorum, %15,5 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %4,3 katılmıyorum, %1,2 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. ‘*Konya da ki parklar beklentimi ve ihtiyaçlarımı karşılıyor*’ cümlesine %25,5 kesinlikle katılıyorum, %38,5 katılıyorum, %19,9 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %13,7 katılmıyorum, %2,5 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. ‘*Konya da herkesin erişebileceği park var*’ cümlesine %28,6 kesinlikle katılıyorum, %39 katılıyorum, %14 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %14 katılmıyorum, %3,7 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. ‘*Konya da ki parkların bakımı yeterince yapılıyor*’ cümlesine %22,4 kesinlikle katılıyorum, %42,9 katılıyorum, %22,4 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %9,3 katılmıyorum, %3,1 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. ‘*Konya da ki parklar yeterince güvenli*’ cümlesine %10,6 kesinlikle katılıyorum, %28 katılıyorum, %32,9 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %19,9 katılmıyorum, %8,7 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. ‘*Konya da ki parklardan çok memnunum*’ cümlesine %14,9 kesinlikle katılıyorum, %31,7 katılıyorum, %39,8 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %10,6 katılmıyorum, %3,1 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir (Tablo 4.7).

- ✓ **Araştırma sorusu 9:** Yaşadığınız çevredeki parkları düşündüğünüzde aşağıdakilere hangi düzeyde katılıyorsunuz?

Konya'nın başka yerleriyle karşılaştırdığımda yaşadığım çevrede daha çok park olduğunu düşünüyorum. Katılımcıların %13,7 kesinlikle katılıyorum, %26,7 katılıyorum, %37,9 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %18,6 katılmıyorum, %2,5 kesinlikle katılmıyorum cevabı verilmiştir.

Tablo 4.7 Katılımcıların ilçelere göre yaşadıkları çevredeki parkların değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Karatay	%20	%25	%20	%30	%5
Meram	%25	%28,1	%28,1	%15,6	%3,1
Selçuklu	%23,3	%31,7	%18,6	%16,8	%9,3

Karatay ilçesinde %20 kesinlikle katılıyorum, %25 katılıyorum, %20 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %30 katılmıyorum, %5 kesinlikle katılmıyorum. Meram ilçesinde %25 kesinlikle katılıyorum, %28,1 katılıyorum, %28,1 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %15,6 katılmıyorum, %3,1 kesinlikle katılmıyorum. Selçuklu ilçesinde %23,3 kesinlikle katılıyorum, %31,7 katılıyorum, %18,6 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %16,8 katılmıyorum, %9,3 kesinlikle katılmıyorum (Tablo 4.8).

(1) Yaşadığım çevredeki parklar beklentimi karşılıyor.

Tablo 4.8 Katılımcıların ilçelere göre yaşadıkları çevredeki parkların değerlendirilmesi (1)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Karatay	%17,3	%27,1	%17,3	%26	%17,3
Meram	%20,5	%23	%23	%12,8	%20,5
Selçuklu	%20,4	%27,8	%16,3	%14,7	%20,4

(2) Konya'nın başka yerleriyle karşılaştığımda yaşadığım çevrede daha çok park olduğunu düşünüyorum.

Kesinlikle katılıyorum %27, katılıyorum %29,8, ne katılıyorum ne katılmıyorum %21,7, katılmıyorum %18, kesinlikle katılmıyorum %7,5 cevabını vermiştir. Katılımcıların ikamet ettikleri ilçe bazlı değerlendirildiğinde ise Karatay ilçesindekiler; %20 kesinlikle katılıyorum %25 katılıyorum, %20 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %30 katılmıyorum, %5 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Meram ilçesindekiler; %25 kesinlikle katılıyorum, %28,1 katılıyorum, %28,1 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %15,6 katılmıyorum, %3,1 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Selçuklu ilçesindekiler; %22,9 kesinlikle katılıyorum, %31,2 katılıyorum, %20,2 ne katılıyorum ne katılmıyorum, %16,5 katılmıyorum, %9,2 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 4.9 Katılımcıların ilçelere göre yaşadıkları çevredeki parkların değerlendirilmesi (2)

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Karatay	%20	%25	%20	%30	%5
Meram	%25	%28,1	%28,1	%15,6	%3,1
Selçuklu	%22,9	%31,2	%20,2	%16,5	%9,2

✓ **Araştırma sorusu 10:** Evinize yürüme mesafesindeki parklardan ne düzeyde memnunsunuz?

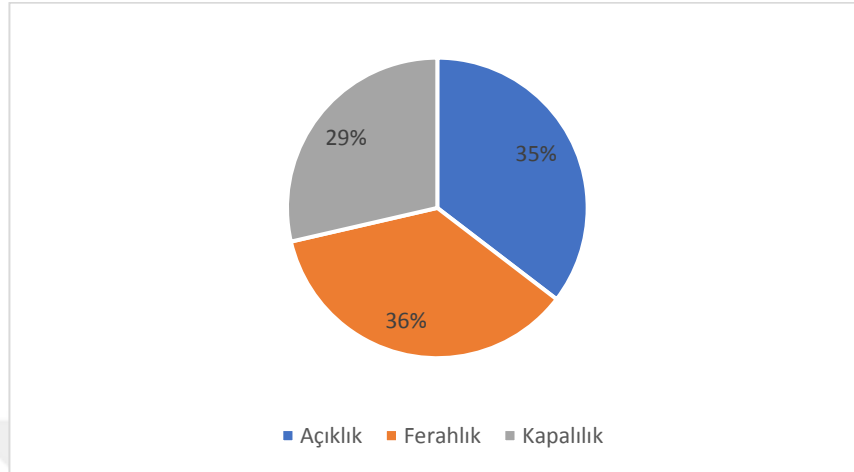
Katılımcıların %16,8 çok memnunum, %42,9 memnunum, %23 ne memnunum ne memnun değilim, %13,7 memnun değilim, %3,7 hiç memnun değilim cevabını vermiştir. Katılımcıların ikamet ettikleri ilçe bazlı değerlendirildiğinde ise Karatay ilçesindekilerin; %15 çok memnunum, %15 memnunum, %40 ne memnun ne memnun değilim, %25 memnun değilim, %5 hiç memnun değilim cevabını vermiştir. Meram ilçesindekiler; %21,9 çok memnunum, %50 memnunum, %12,5 ne memnun ne memnun değilim, %12,5 memnun değilim, %3,1 hiç memnun değilim cevabını vermiştir. Selçuklu ilçesindekiler; %15,6 çok memnunum, %45,9 memnunum, %22,9 ne memnun ne memnun değilim, %11,9 memnun değilim, %3,7 hiç memnun değilim cevabını vermiştir (Tablo 4.11).

Tablo 4.10 Katılımcıların yakın çevresinde ki parklardan memnuniyet düzeyi dağılımı

	Çok Memnunum	Memnunum	Ne Memnunum Ne Memnun değilim	Memnun değilim	Hiç memnun değilim
Karatay	%15	%15	%40	%25	%5
Meram	%21,9	%50	%12,5	%12,5	%3,1
Selçuklu	%15,6	%45,9	%22,9	%11,9	%3,7

✓ **Araştırma Sorusu 11:** Park çevresindeki mekânsal yapı sizde nasıl bir etki bırakıyor?

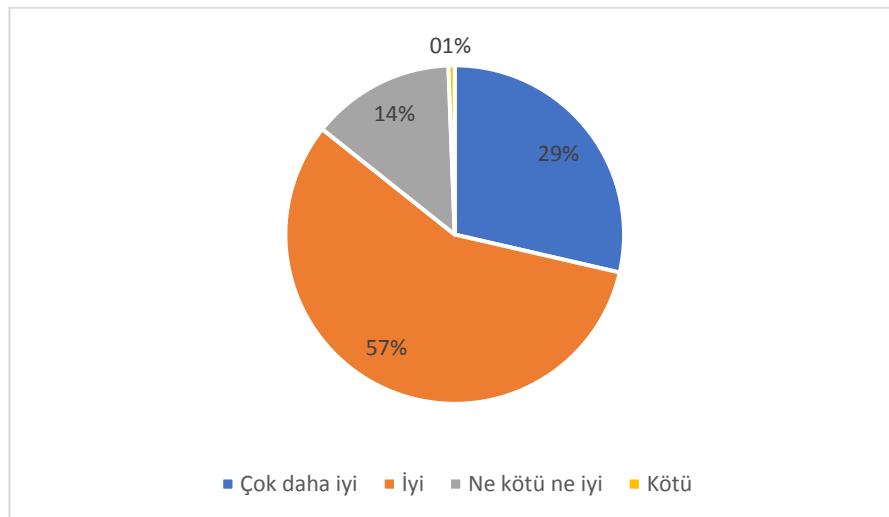
Katılımcılara parklardaki mekânsal yapının nasıl etki bıraktığına yönelik açıklık, kapalılık ve ferahlık seçenekleri sunulmuştur. Açıklık %35,4, ferahlık %36, kapalılık %28,6 oranında cevap verilmiştir (Şekil 4.11).

Şekil 4.11 Katılımcıların mekânsal yapının bıraktığı etki dağılımı

- ✓ **Araştırma sorusu 10:** Park içerisinde kendinizi diğer alanlara oranla zihinsel olarak nasıl hissediyorsunuz?

Katılımcılara park da buldukları süre diliminde diğer alanlara göre zihinsel anlamda nasıl olduklarına yönelik soruda, %28,6 çok daha iyi, %57 iyi, %13,7 ne kötü ne iyi(etkisiz), %0,6 ise kötü cevabını vermiştir (Şekil 4.12).

Şekil 4.12 Katılımcıların parklardaki zihinsel olarak hissettikleri değerler dağılımı

- ✓ **Araştırma sorusu 11:** Parklarda sizlere sunulan tasarımlardan başka çeşit bir beklentiniz var mı? (Kısaca açıklayınız)

Açık uçlu olan bu soruda katılımcılardan birçok görüş alınmıştır. Güvenlik ve temizliğin artırılması, farklı kullanıcılara ve farklı insan aktivitelerine imkân veren tasarımlar olması gerektiği, daha büyük parkların olması, su öğelerinin artırılması, çocuk oyun alanlarının daha büyük ve doğal malzemelerden oluşması, oyun alanlarının yetişkinlere yönelik de tasarlanması gerektiği, yumuşak zeminin artırılıp, sert zeminin azaltılması gerektiği, parklarda daha farklı tasarımların yapılması, spor alanlarının çeşitlendirilmesi gibi yanıtlar verilmiştir.

- ✓ **Araştırma sorusu 12:** Parka gitme isteğinizi değiştirebilecek talepleriniz var mı?

Açık uçlu olan bu soruda katılımcılardan birçok görüş alınmıştır. Bu bölümde sık olarak güvenlik önlemlerinin artırılması, aktivite alanlarının çeşitlenmesi, bisiklet sürebilecek, eğlenebilecek alanların artırılması gitme sıklıklarını etkileyebileceği cevapları verilmiştir.

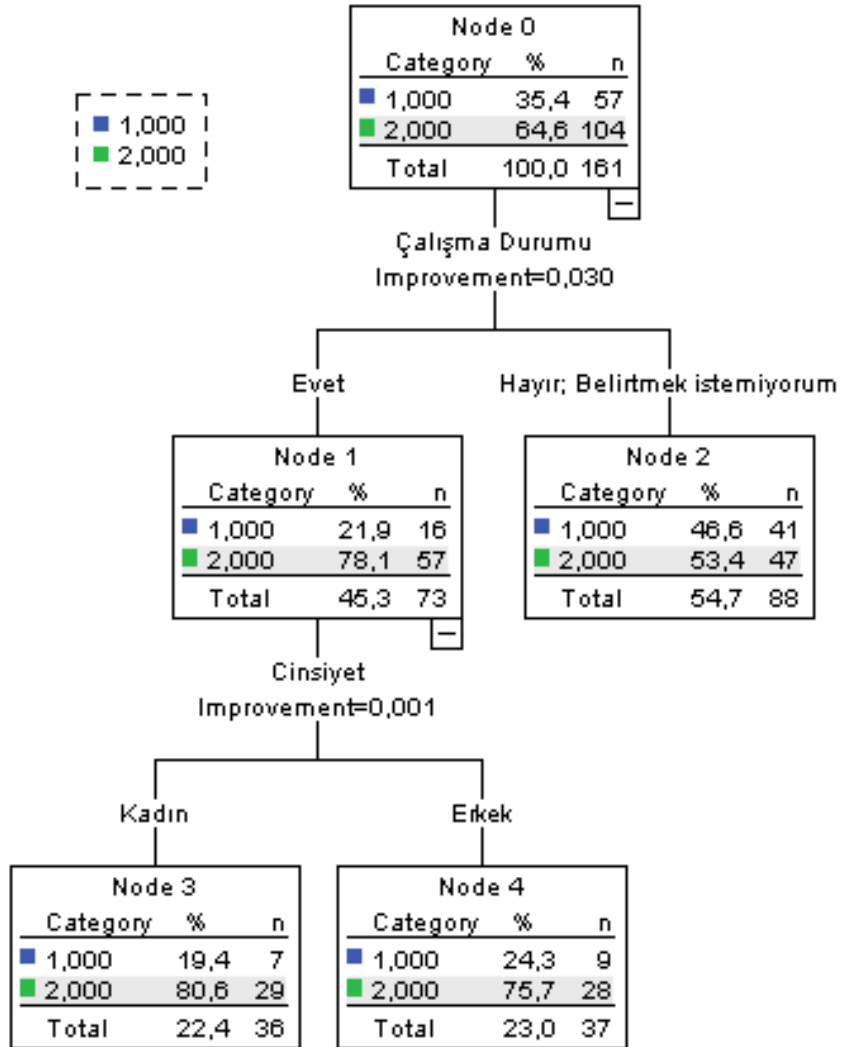
4.3 Anket Sonuçlarının Karar Ağacı Yöntemiyle Değerlendirilmesi

Anket sonuçlarının karar ağacı yöntemiyle değerlendirilmesinde Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği ile demografik, kentsel yeşil alan ve erişilebilirlik, sağlık bilgileri bölümlerindeki cevaplarla olan ilişkisine bakılmıştır. Warwick -Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği 5 li likertle 14 tane olumlu cümleden oluşmaktadır. Puanlama sistemi olarak 14 puan en düşük 70 puan en yüksektir. Yüksek puanlara yakınlık mental iyi oluş anlamında pozitifliği göstermektedir. Karar ağacı analizi yapılırken 14-42,9 puan aralığı mental iyi olma bakımından daha düşük, 43-70 arası ise mental iyi olma anlamında daha yüksek olarak ifade edilmiştir.

4.3.1 Demografik veriler ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği değerlerinin Karar Ağacı analizi ile değerlendirilmesi

Demografik bilgiler olarak ikamet ettikleri ilçe, cinsiyet, yaş ve aylık hane halkı gelirleri üzerinden mental iyi oluş değerleri arasında bağlantıya bakılmıştır.

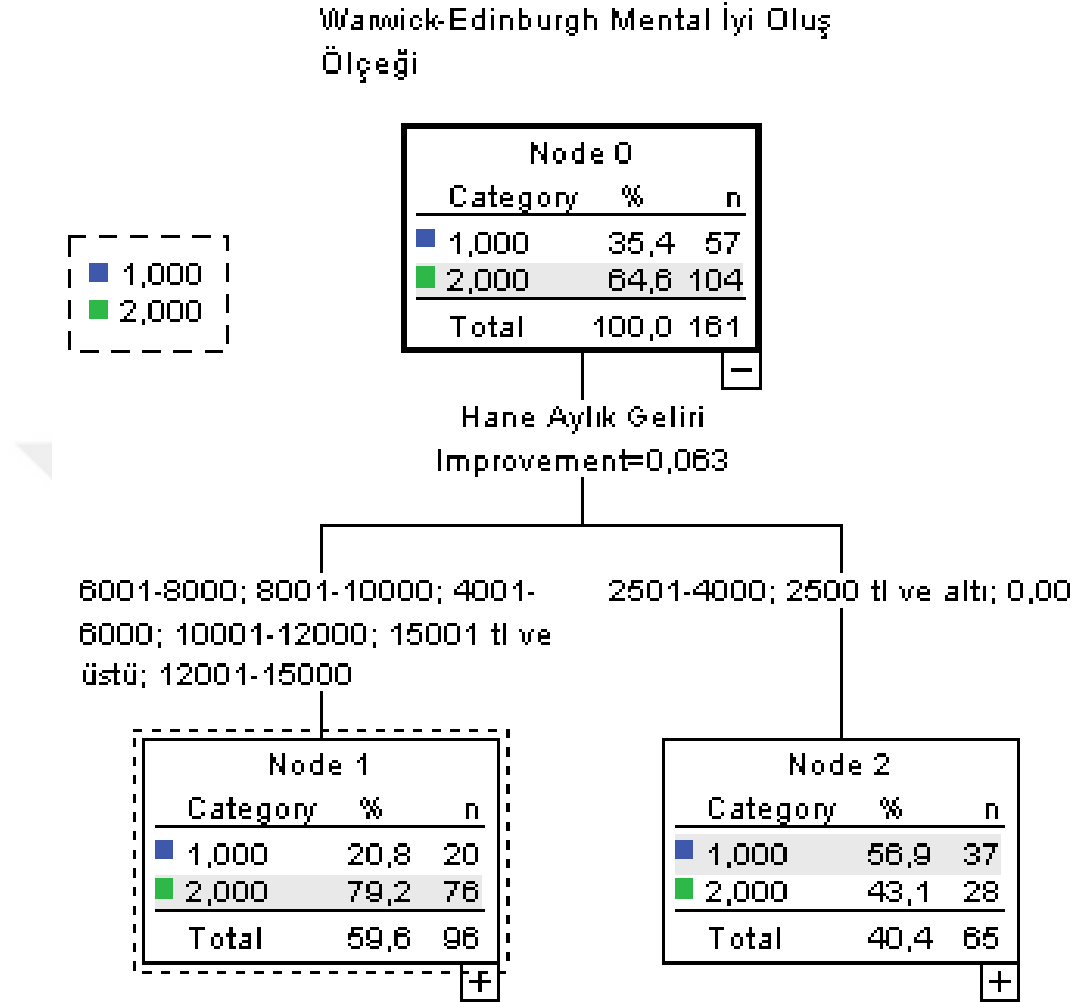
Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği

Şekil 4.13 Katılımcıların demografik bilgi ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi

Mental iyi oluş ölçeği puanlaması doğrultusunda 14-42 puan arası 1, 43-70 puan aralığı 2 yi ifade etmektedir. Çıkan sonuç %35,4 14-42 puan aralığında, %64,6 sı ise 43-70 puan aralığında olduğu gözükmektedir. İlk dallanma olarak çalışma durumu aktif olanlar evet ve hayır, belirtmek istemiyorum yanıtlarının oranları çıkmıştır. Aktif olarak çalışanların %21,9'u mental iyi olma bakımından daha düşük iken %78,1 ise mental iyi olma bakımından daha yüksek düzeydedir. Aktif olarak çalışanların diğer dallaması ise cinsiyet olarak ortaya çıkmış olup çalışan kadınların %19,4'ü mental iyi olma anlamında daha düşük iken %80,6' sı daha yüksektir. Erkeklerde ise bu oran %24,3'ü daha düşük, %75,7'si ise mental iyi olma açısından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Aktif olarak

çalışmayan kişilerde ise %46,6 oranında mental iyi olma bakımından daha düşükken, %53,4 oranında ise daha yüksek olduğu çıkmıştır (Şekil 4.13).

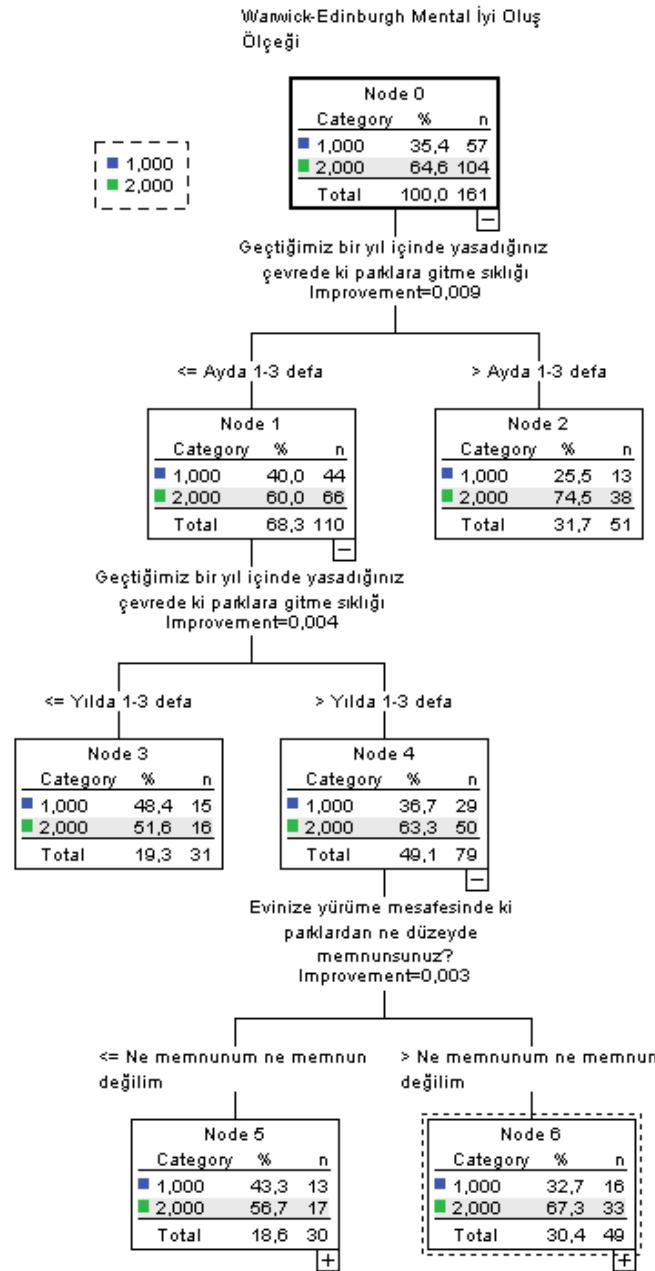

Şekil 4.14 Katılımcıların demografik bilgi(hane aylık geliri) ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi

Hane aylık geliri ve psikolojik iyi olma ölçeği arasında bağlantı da ise 2.500 tl altı ve 2.501 – 4.000 TL aralığındaki kişilerin %56,9'unun psikolojik iyi olma oranı daha düşük, %43,1 ise daha yüksektir. 4.001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olan kişilerde ise bu oran %20,8'inin psikolojik iyi olma oranları düşük, %79,2'sinde ise bu oran daha yüksek olduğu çıkmıştır (Şekil 4.14).

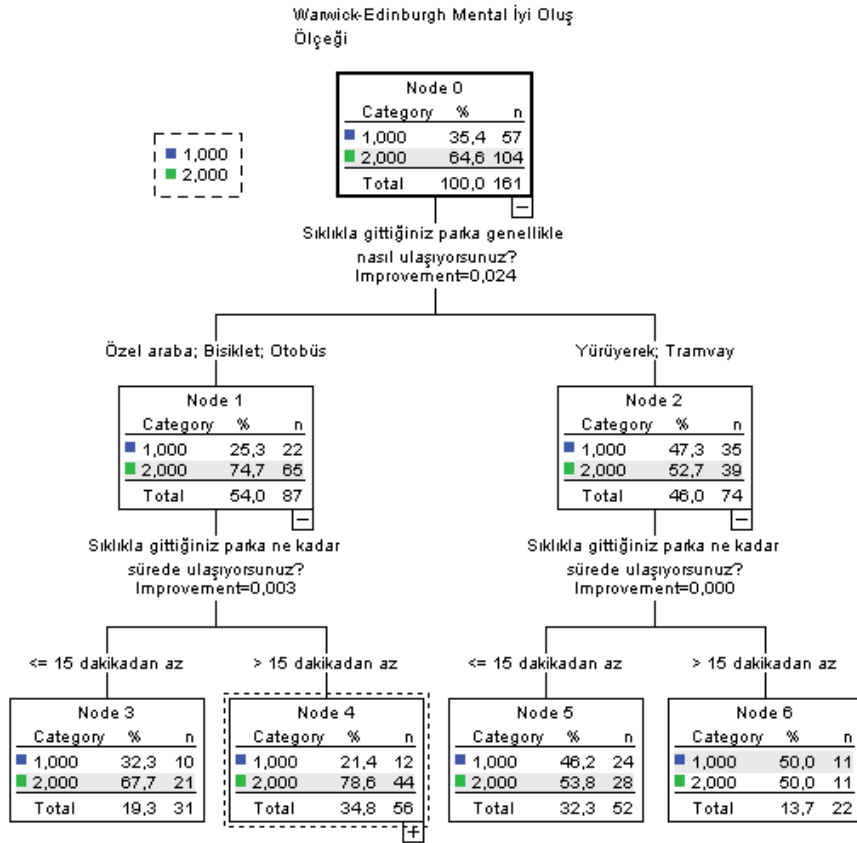
4.3.2 Kentsel yeşil alan memnuniyeti, kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği değerlerinin Karar Ağacı analizi ile değerlendirilmesi

Kentsel yeşil alan bölümü sorularında kendi semtinde ve diğer semtlerdeki parklara gitme sıklıkları, parklardaki memnuniyet durumları, parklara nasıl ve ne şekilde ulaştıkları, park içerisindeki durumlarına yönelik sorular ile mental iyi olma arasında ki bağlantılara bakılmıştır.

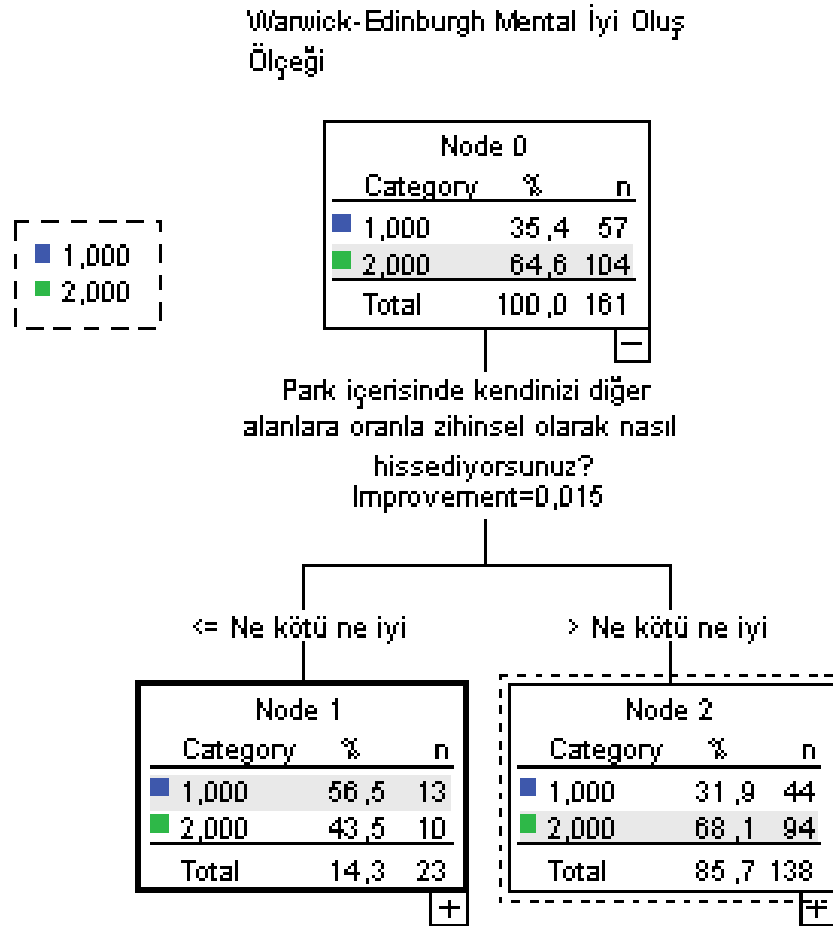
Şekil 4.15 Kentsel yeşil alanlara gitme sıklığı ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi

Bu dallanmada kişilerin kendi semtlerindeki parklara gitme sıklıkları, bu parklardan memnuniyet durumları ile mental iyi olma ölçeği arasındaki ilişkiye bakılmıştır. İlk dallanmada ayda 1-3 defa gidenlerin ve daha az gidenlerin %40'ı mental iyi olma açısından daha düşük, %60'ı ise daha yüksektir. En az haftada bir gidenlerde ise bu oran %25,5 oranda mental iyi olma açısından daha düşük, %74,5 oranında ise daha yüksek olduğu çıkmıştır. Yılda 1-3 defa ve hiç gitmeyenlerde bu oran %46,4 daha düşük, %51,6 oranında ise mental iyi olma bakımından daha yüksek olduğu çıkmıştır. Altı ayda 1 defa ve ayda 1-3 defa gidenlerin dallanmasında ise yakın çevredeki parktan Ne memnunum ne memnun değilim, memnun değilim ve hiç memnun değilim diyenlerin %43,3' mental iyi olma durumları düşük, %56,7' sinde ise daha yüksek çıkmıştır. Memnun ve çok memnunum cevabını verenler ise %32,7 'si mental iyi olma durumu daha düşük, %67,3' ü ise mental anlamda daha yüksek yılmıştır (Şekil4.15).

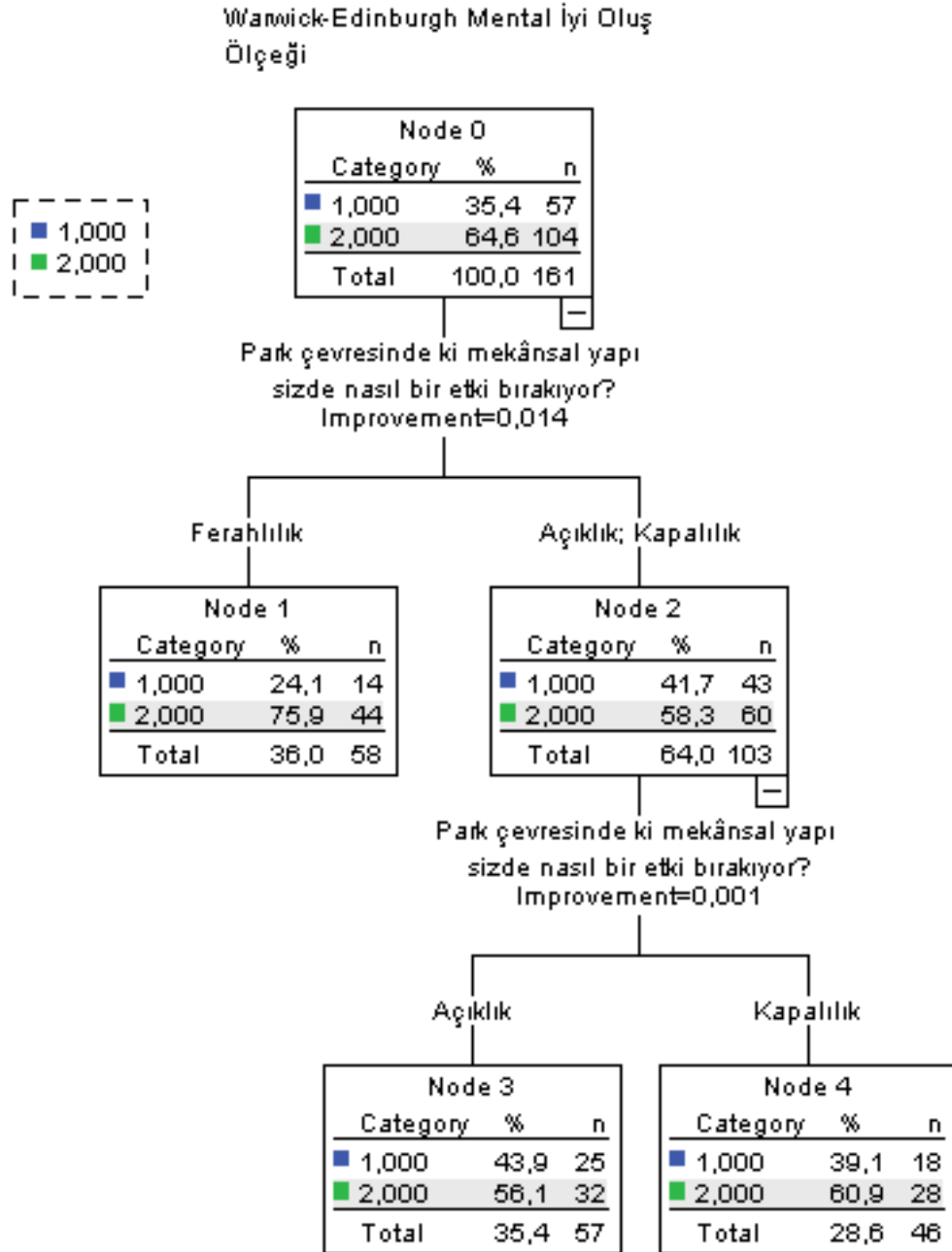
Şekil 4.16 Kentsel yeşil alanlara erişilebilirlik ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi

Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara otobüs, özel araba ve bisiklet kullanarak gidenlerin %25,3'ü mental iyi olma açısından daha düşük, %74,7'si daha yüksek çıkmıştır. Bu araç türlerini kullananların ise ulaşma süreleri açısından değerlendirildiğinde 15 dk dan az süren cevabını veren katılımcıların %32,3'ü mental iyi olma bakımından daha düşük, %67,7'sinde ise bu oran daha yüksektir. 15 dakikadan fazla süren cevabını veren katılımcılarda ise %21,4'ü mental iyi olma bakımından daha düşük, %78,6'sinde ise bu oran daha yüksektir. Yürüyerek ve tramvay cevabını veren katılımcıların ise 15 dk dan az süren cevabını verenler %46,2'sinde mental iyi olma bakımından daha düşük, %53,8'sinde ise bu oran daha yüksektir. 15 dakikadan fazla süren cevabını veren katılımcılarda ise %50'si mental iyi olma bakımından daha düşük, %50'si ise bu oran daha yüksektir (Şekil 4.16).

Şekil 4.17 Kentsel yeşil alanlarda zihinsel memnuniyet ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi

Katılımcılara park içerisinde kendinizi diğer alanlara oranla zihinsel olarak nasıl hissettikleri sorusuna verilen cevaplarda ne kötü ne iyi, kötü ve çok kötü hisseden kişilerin %56,5' mental iyi oluş bakımından daha düşük, %43,5'i ise daha yüksek çıkmıştır. İyi ve çok daha iyi cevabını verenlerde ise bu oran %31,9'u mental iyi olma açısından daha düşük, %68,1'i ise daha yüksek çıkmıştır (Şekil 4.17).

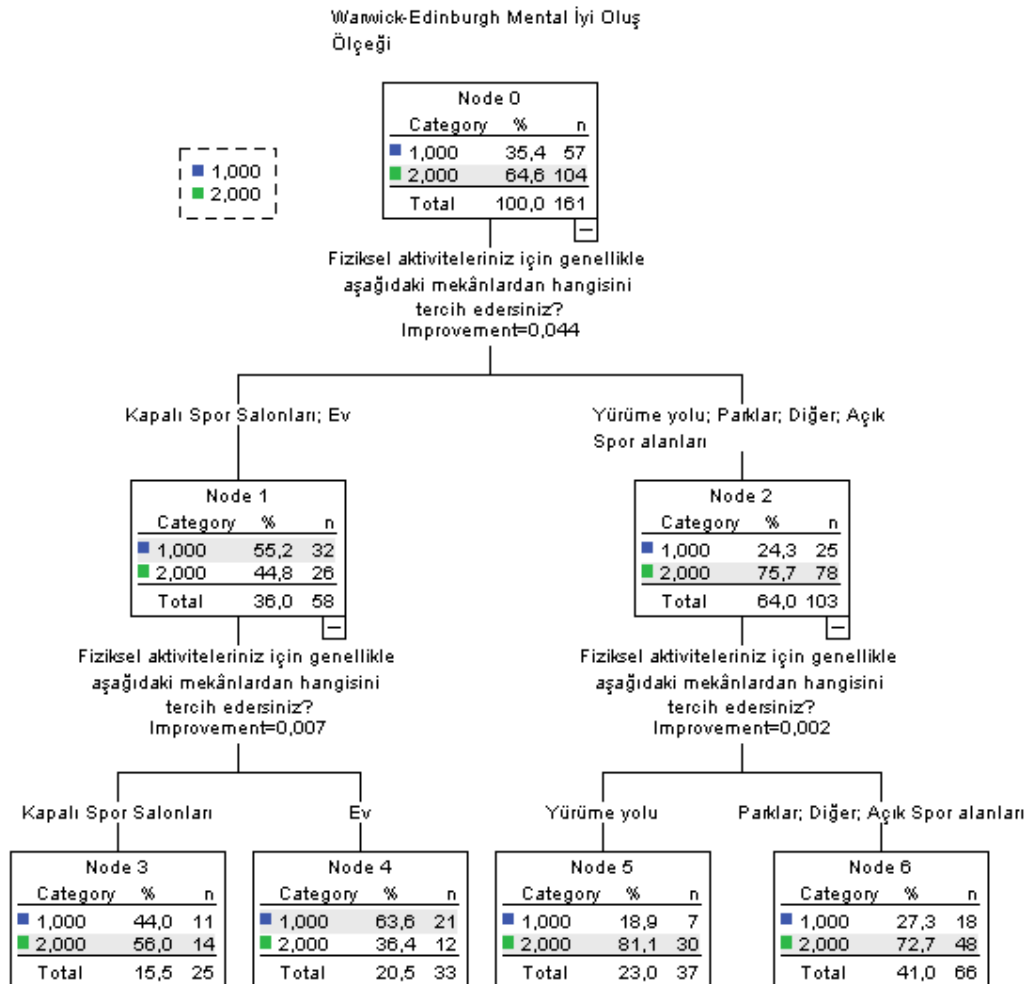

Şekil 4.18 Parklardaki mekânsal yapının bıraktığı hissiyat ve Warwick-Edinburg mental iyi oluş ölçeği analizi

Katılımcılara park çevresindeki mekânsal yapı sizde nasıl etki bırakıyor sorusuna verilen cevaplarda ferahlık hissedenden kişilerin %24,1'i psikolojik iyi oluş bakımından daha düşük, %75,9'u ise daha yüksek çıkmıştır. Açıklık cevabını verenlerde ise bu oran %43,9'u psikolojik iyi olma açısından daha düşük, %56,1'i ise daha yüksek çıkmıştır. Kapalılık cevabını verenlerde ise bu oran %39,1'i psikolojik iyi olma açısından daha düşük, %60,9'u ise daha yüksek çıkmıştır (Şekil 4.18).

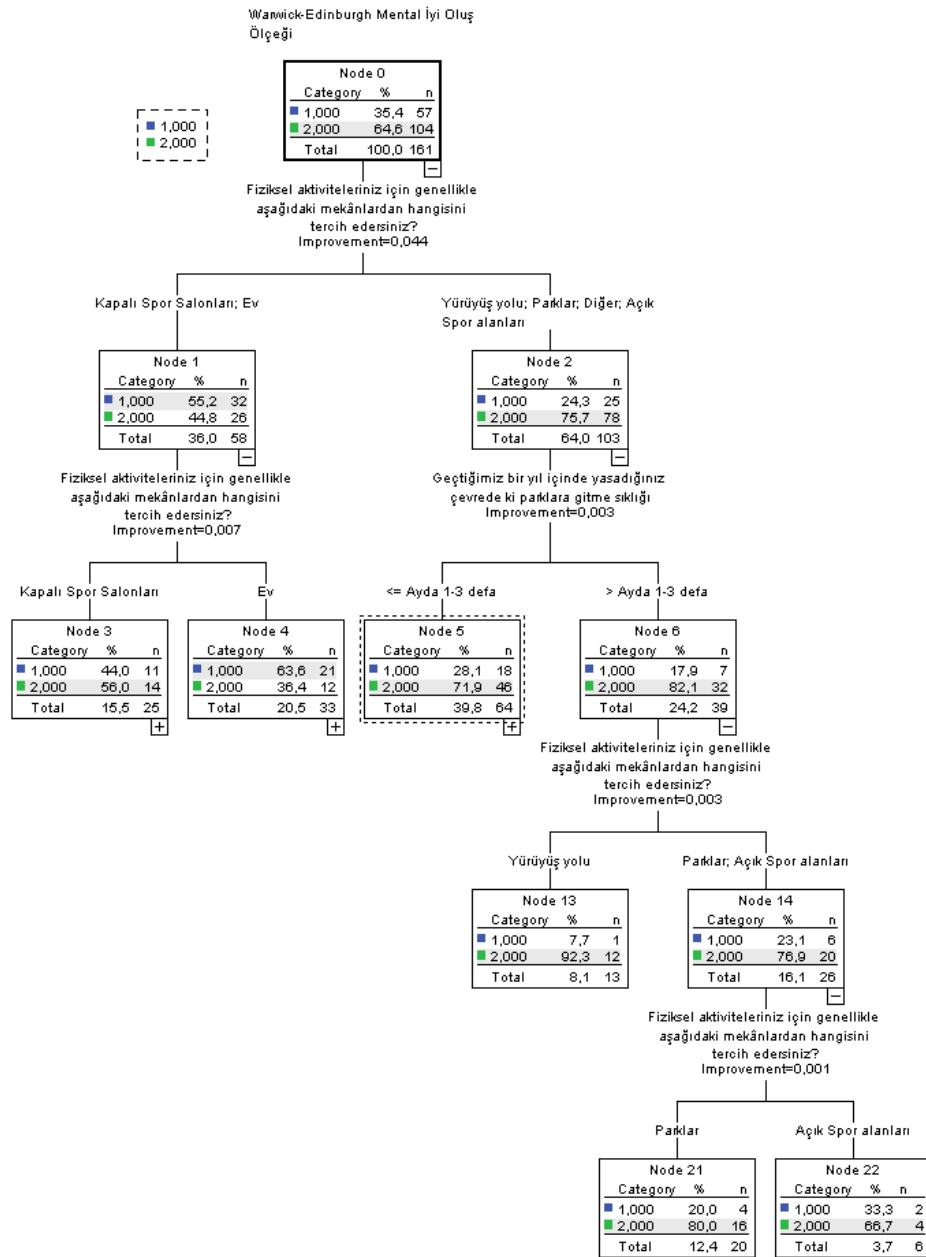
4.3.3 Sağlık ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği değerlerinin karar ağacı yöntemiyle değerlendirilmesi

Katılımcıların sağlık bilgilerinin sorulduğu alanlar ile mental iyi oluş ölçeği arasındaki bağlantı ölçülmüştür. Kişilerin herhangi bir kronik rahatsızlıkları olup olmadığı, fiziksel aktiviteleri arasındaki durumlara bakılmıştır.

Şekil 4.19 Fiziksel aktivite alanları ve Warwick-Edinburg mental iyi oluş ölçeği analizi

Katılımcılara fiziksel aktivitelerini genellikle hangi mekanlarda yaptıkları sorusuna verilen cevaplarda kapalı spor salonu tercih eden kişilerin %44'ü mental iyi oluş bakımından daha düşük, %56'sı ise daha yüksek çıkmıştır. Evi tercih edenlerde ise bu oran %63,6'sı mental iyi olma açısından daha düşük, %36,4'ü ise daha yüksek çıkmıştır. Yürüyüş yolu cevabını verenlerde ise bu oran %18,9'u mental iyi olma açısından daha düşük, %81,1'i ise daha yüksek çıkmıştır. Açık spor salonları ve parkları tercih edenlerde ise bu oran %27,3'ü mental iyi olma açısından daha düşük, %72,7 'si ise daha yüksek çıkmıştır (Şekil 4.19)

Şekil 4.20 Fiziksel aktivite için tercih edilen mekan ve Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği analizi

Katılımcıların fiziksel aktivite için tercih ettikleri mekanlar ve parka gitme sürelerinin mental iyi oluş bakımından bakıldığında ise parka en az haftada bir gittiğini belirten kişilerin %17,9'u mental iyi olma bakımından daha düşükken. %82,1'i mental iyi olma bakımından daha yüksektir. En az haftada bir parka giden katılımcıların fiziksel aktivite için seçtikleri alanlara bakıldığında yürüyüş yolunu tercih edenlerin %92,3'ü mental iyi olma açısından daha yüksek, parkları tercih edenlerde ise %80'inin mental iyi olma seviyesi daha yüksek. Açık spor alanlarını tercih edenlerde ise %66,7'sinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Şekil 4.20).

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışma sonucuna, çalışmanın başında sıralanan sorular, amaçlar ve varsayımlar kapsamında ilerleyerek varılmıştır. Çalışma soruları ve amaçları doğrultusunda; psikolojik iyi olma hali kavramı ve kapsamı açıklanmış, psikolojik iyi olma halinin önemi ve yeşil alanlar kapsamındaki kent parkları ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Kent parkları ve psikolojik iyi olma hali arasında ne gibi bir ilişki kurulabileceği ve bu ilişkinin insan üzerindeki etkileri üzerinde yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda ortaya çıkarılan kuramsal çerçeveler içerisinde çalışma materyalleri ve yöntemi geliştirilmiştir. Geliştirilen bu yöntemle varsayımlar sınanmış ve bu varsayımlara bağlı sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmanın amacı kapsamında 161 katılımcıya uygulanan anket sonuçlarına göre;

Ankete katılanların çoğunluk olarak %68'i kadından oluşmaktadır. Katılımcıların %41 yüksek oranda lisans mezunu kişilerden oluşmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında çoğunluğun %47,2 oranında 18-25 yaş aralığından oluşmaktadır. Hane aylık geliri bakımından %24,4 ile 4.001-6.000 TL aralığından oluşmaktadır. Hane aylık geliri ve psikolojik iyi olma arasındaki bağlantıya bakıldığında 2.500 TL ve altı, 2.500-4.000 TL aralığında olan katılımcıların 4.001 TL ve üzerinelere göre psikolojik iyi olma ölçek değerleri daha düşük çıkmıştır. 4.001 TL ve üzeri hane gelirine sahip olan kişilerin %20,8'i psikolojik iyi olma ölçek değerlerinde ortalamanın altında iken 4.000 TL ve altı hane aylık gelirine sahip olanlarda bu oran %56,9'dur. Bu oran da bizlere sosyo-ekonomik düzeyin psikolojik iyi olma hali arasındaki etkiyi göstermektedir. Cinsiyet ve yaşadıkları çevredeki parka gitme sıklığı oranına bakıldığında istatistiksel olarak belirgin farklılık gözlemlenmemiştir. 2.5001-4.000 TL gelir düzeyindekilerin diğer gelir durumlarına oranla altı ayda bir gitmeyi tercih edildiği tespit edilmiştir. En az haftada bir gidenlerin ise çoğunluğunu 4.001-6.000 TL gelir düzeyine sahip kişiler oluşturmaktadır. Diğer semtlerdeki parklara gitme oranına bakıldığında çoğunluğun %27,3'ü ayda 1-3 defa gitmeyi tercih ettiğini belirtmiş böylece yakın çevredeki parka gitme sıklığının diğer semtlerdeki parklara gitme sıklığı arasında değişkenlik olduğunu katılımcıların yakındaki parklara gitme sıklıklarının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Anketin yapıldığı dönemde Covid-19 vaka döneminden kaynaklı olarak katılımcıların semt dışındaki parkları daha az tercih etmelerini sağlamış olabilmektedir. İlçe bazında katılımcıların son bir yıl içinde semtleri dışında parka gitmemeyi tercih edenlerin çoğunluk olarak Meram ilçesinde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Meram ilçesinde ikamet edenlerin diğer ilçelere

oranla yakın çevresindeki parklardan memnun olma oranı da daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların parklardaki en önem verdikleri ise temiz ve bakımlı olmasıdır açık uçlu cevap sorularında da insanların çoğunun bunu belirttiği sonucuna varılmış olup katılımcıların rekreasyon amaçlı buldukları ortam için ilk kriter olmuştur.

Parklara katılımcıların çoğunluk olarak %37,6 oranında ailesiyle gittiğini belirtmiş, parkların çoğunluğunun çocuklara daha çok hitap etmesi kişilerin yalnız olarak vakit geçiremeyeceği alanlardan kaynaklı olması sonucuna varılabilmektedir.

Katılımcıların sıklıkla gittikleri parklara ulaşma türlerine bakıldığında ise %44,1 oranında özel araç, %43,5 yürüyerek sonucu ortaya çıkmaktadır. Parklara giderken bisiklet, tramvay ve tercih oranları çok düşük çıkmıştır.

Psikolojik iyi olma halini ölçmek için kullanılan Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ile kentsel yeşil alanlar ilişkilendirildiğinde, en az haftada bir yakın çevresinde parka giden kişilerin %74,5'inin psikolojik iyi olma değerlerinin daha yüksek olduğu, yılda 1-3 defa gidenlerin veya hiç gitmemiş olanlarda ise bu oran %51,6 oranındadır. Parka gitmeyi sıklıkla tercih edenlerin psikolojik iyi olma anlamında daha yüksek oranlara sahip olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların mental iyi olma ölçeğinde çıkan puanlamalarıyla , fiziksel aktivite alanlarıyla bağdaştırıldığında kapalı spor salonlarını tercih edenlerin %56'sının ise psikolojik iyi olma değerleri daha yüksek, evi tercih edenlerin ise %63,6'sının psikolojik iyi olma değerleri daha düşük, yürüyüş yollarını tercih edenlerde ise %81,1'inin psikolojik iyi olma değerleri daha yüksek, açık spor salonları ve parkları tercih edenlerde ise %72,7 'sinin psikolojik iyi olma değerleri daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla birlikte insanların kapalı alanlara oranla açık alanda spor yapanların psikolojik iyi olma puanlamaları açısından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda yeşil alanların psikolojik iyi olma halinin yükselmesine olan katkıları özellikle düşük gelir grubunda ki kişilerin yaşadıkları kent çeperlerindeki alanların düzensiz gelişmiş konut alanları açısından önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Öncelikle mekânsal ve toplumsal bütünleşmesi açısından dezavantajlı grupların yaşadığı yerleşim alanlarında kentsel yeşil alanların nicelik ve niteliklerinin artırılması, yeşil alanlara ziyaret sıklığının artırılması ve erişilebilirlik açısından kolaylık sağlanması bireylerdeki psikolojik iyi olma hali değerlerini yükseltecektir. Ayrıca planlı

alanlarda, erişilebilirliği yüksek, kentsel yeşil alanların bulunması ve artırılması bu alanlara ulaşırken ulaşım türü olarak düşük maliyetli, hava kirliliğini azaltan ulaşım türlerinin tercih edilmesi gerekmektedir.

Özetlemek gerekirse yeşil alanlar sağlık kaynağı olarak önemli bir ihtiyaç olarak görülmelidir. Dünya çapında artan ruhsal hastalıklar göz önünde bulundurulduğunda doğa ile ilişkinin yenileyici, iyileştirici ve önleyici özelliği halk sağlığı çalışmalarında, önemle dikkate alınmalıdır. Kent planlama ve tasarımında yeşil alan ihtiyacı temel bir gereklilik olarak düşünülmesi, farklı boyutları ve yararları kapsamında ve aynı zamanda multidisipliner bir anlayış çerçevesinde ele alınması gerekmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmalarla kentlerin planlanması ve tasarımında bu çalışmalardan faydalanarak stratejiler geliştirmek ve uygulamalar yapmak kent kullanıcılarına fayda sağlayacaktır. Bu sebeplerden dolayı şehir plancıları ve politikacılar kamusal alanların ve yerleşim alanlarının fiziksel aktivite ve ruhsal sağlık için fırsatlar sunan mekânlar olması gerektiğine inanmalı ve bu doğrultuda kararlar almalıdırlar.

Sonuçlar değerlendirilirken psikolojik iyi olma halini etkileyen birçok sebep olduğu göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışmanın net sonuçlar vermediğini kentsel yeşil alanların psikolojik iyi olma hali üzerinde etkisinin olabileceğine yönelik bir tez çalışmasıdır. Psikolojik iyi olma halinin kentsel yeşil alanlar üzerine net etkilerini ortaya koymak adına bilimsel deneyler yapılarak varılması gerekmektedir. Bu alanda yapılması düşünülen çalışmalar da park detayında mekânsal değerlendirmelerin yapılması fayda sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, G., Doğa Düzenleme Ders Notları, Yıldız Üniversitesi F.B.E. Peyzaj Planlama Yüksek Lisans, İstanbul. 1987.
- Akpınar, A.,2013. Kentsel açık alanlar: başarılı bir kentsel açık alan için gerekli olan kriterler nelerdir? *Peyzaj Mimarlığı*, 5, 14-17.
- Akpınar, A., & Cankurt, M., 2015. Türkiye'de kişi başına düşen yeşil alan miktarı ile ölüm oranı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 12(2), 101-107.
- Aksoylu, S., Çabuk, A., Uz., Ö.,2005. Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Uzaktan Algılama Yardımıyla Yeşil Alanlarının Yeterliliğinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir Örneği, *10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, Ankara
- Anonim, 2007, Erişilebilirlik Kılavuzu, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 9-15
- Aries, M. B. C., Veitch, J. A., & Newsham, G. R.,2010. Windows, view, and office characteristics predict physical and psychological discomfort. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 533-541.
- Armitage, R.,2007. Sustainability vs. Safety: Confusion, Conflict and Contradiction in Designing out Crime. In *Imagination for crime prevention: Essays in honour of Ken Pease*. Lynne Rienner Publishers.
- Arslan, M., & Ekren, E.,2017. Yaşlı kişilerin sağlığı ve etkinlikleri için terapi bahçeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 361-373.
- Arslan, M., & Katipoğlu, E., 2011. Kentsel çevrede yaşlı kişilerin sağlığı ve etkinlikler için bitki yetiştiriciliğinin önemi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 4(1-2), 44-52.
- Assessment Ressources. Cüceloğlu, D.,1997. Yeniden insan insana. İstanbul: Remzi Kitabevi. 84
- Atila, Gül., & Küçük, V. (2001). Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Türkiye Ormancılık Dergisi*, 2(1), 27-48.
- Ayan, B., Durak, M., & Tazebay, İ. Yeşil alanların planlanması ve tasarımı ile fiziksel ve zihinsel sağlık arasındaki ilişki.

- Barton, H., 2005. A health map for urban planners: towards a conceptual model for healthy sustainable settlements. *Built Environment* 31 (4).
- Barton, J., & Pretty, J., 2010. What is the best dose of nature and green exercise for improving mental health? A multi-study analysis. *Environmental science & technology*, 44(10), 3947-3955.
- Barton, J., Hine, R., & Pretty, J., 2009. The health benefits of walking in greenspaces of high natural and heritage value. *Journal of Integrative Environmental Sciences*, 6(4), 261-278.
- Bell, J. F., Wilson, J. S., & Liu, G. C. 2008. Neighborhood greenness and 2-year changes in Body Mass Index of children and youth. *American Journal of Preventive Medicine*, 35(6): 547-553.
- Berto, R. 2005. Exposure to restorative environments helps restore attentional capacity. *Journal of Environmental Psychology*, 25(3), 249-259.
- Bjork, J., Albin, M., Grahn, P., Jacobsson, H., Ardo, J., Wadbro, J., Skarback, E. 2008. Recreational values of the natural environment in relation to neighbourhood satisfaction, physical activity, obesity and wellbeing. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 62(4), e2-e2.
- Burdziej J., 2010, The Concept Of Web-Based Spatial Decision Support System For Accessibility Analysis, FOSS4G for Open Source Geospatial Software Conference, Barcelona-Spain, 3445-3487
- Burton, E., Mitchell, L., & Stride, C., 2015. Bed of roses? The role of garden space in older people's well-being. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers: Urban Design and Planning*, 168(4), 164-173.
- Canbay, H., 2010. Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi .Doctoral dissertation, *DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Canter, D.Y. & Craik, K.H. ,1970. *Environmental Psychology. Journal of Psychology*, Vol, 4, New York Holt, Rinehart and Winston.
- Carmona, M., 2019. Place value: place quality and its impact on health, social, economic and environmental outcomes. *Journal of Urban Design*, 24(1), 1-48.

Carrus, G., Scopelliti, M., Laforteza, R., Colangelo, G., Ferrini, F., Salbitano, F., .Sanesi, G. (2014).Go greener, feel better? The positive effects of biodiversity on the well-being of individuals visiting urban and peri-urban green areas. *Landscape and Urban Planning*, 134, 221-228.

Cenkseven, F., & Akbaş, T.,2007. Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.

Chiesura, A. 2004. The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning*, 68(1),129-138.

Christopher, J. C.,1999. Situating psychological well-being: Exploring the cultural roots of its theory and research. *Journal of Counseling and Development*, 77, 141-152.

Cicerali, E. E., & Cicerali, L. K.,2005. Çevre ve suç: şehir güvenliğini artırmada çevre psikoloji yaklaşımı. *The Professional Geographer*, 57(1), 1-12.

Cohen, D. A., Inagami, S. and Finch, B.,2008. The built environment and collective efficacy. *Health & Place*14, 198–208.

Cooper, H., Okamura, L., & McNeil, P.,1995. Situation and personality correlates of psychological well-being: Social activity and personal control. *Journal of research in personality*, 29(4), 395-417.

Costa, P. T. Jr. and McCrae, R. R. ,1992. Revised NEO personality inventory and NEO

Cüceloğlu D., 1996 İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları. 6. Basım, *İstanbul*, Remzi Kitabevi, s.325.

Cüceloğlu, D. (2005). İnsan ve davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakır, S. Y. (2017). Sosyal medya dijital aktivist hareketler üzerine kurumsal bir inceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 753-783.

Çankaya, Z. C. (2009). Özerklik desteği, temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve öznel iyi olma: Öz-belirleme kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 23-31.

De Vries S, Verheij RA, Groenewegen PP, et al. 2003. Natural environments— healthy environments? An exploratory analysis of the relationship between green space and health. *Environment and Planning* 2003; 35:1717–31.

- De Vries, S., van Dillen, S. M., Groenewegen, P. P., & Spreeuwenberg, P. (2013). Streetscape greenery and health: stress, social cohesion and physical activity as mediators. *Soc Sci Med*, 94, 26-33.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. Griffin, S. 1985. The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71–75
- Diener, E. 1984. Subjective well being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-75. .
- Diener, E., Diener, M. & Diener, C. 2009a. Factors predicting subjective well-being of Nations. *Social indicators research series* 38, pp. 43-70.
- Diener, E., Lucas, R. E. ve Scollon, C.,2006. Beyond the hedonic treadmill: revising the adaptation theory of well-being. *American Psychologist*, 61, 304-315.
- Diener, E., Oishi, S., Lucas, R.E. 2003. Personality, culture, and subjective well-being. *Annual Review of Psychology*, 54, 403–425.
- Diener, E., Seligman, M.E.P. 2009. Beyond Money: Toward an Economy of WellBeing. In E.Diener (ed.), *Assessing Well-Being: The Collected Works of Ed Diener* (pp. 201-266) Dordrecht: Springer Science+Business Media B.V.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., Oishi, S., ve Biswas-Diener, Diette GB, Lechtzin N, Haponik E, Devrotes A, Rubin HR. 2003. Distraction therapy with nature sights and sounds reduces pain during flexible bronchoscopy: a complementary approach to routine analgesia. *Chest* 2003; 123:941–8.
- Dost, M. T.,2006. Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 188-197.
- Doğan O, Gülmez H, Ketenoğlu C ve ark. (1995) Ruhsal Bozuklukların Epidemiyolojisi. *Sivas, Dilek Matbaası. Elektronik Dergisi*, 4, 46-58.
- Ellaway , A., MacIntyre, S. and Bonnefoy, X. 2005. Graffiti, greenery, and obesity in adults: secondary analysis of European cross sectional survey. *British Medical Journal*, 331 (7514). pp. 611-612
- Emür ve Onsekiz, 2007.*Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık Ve Yeşil Alanların Önemi –Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 22,367-396

Ersoy, M., 2009, Kentsel Planlamada Arazi Kullanım Standartları, BRC Basım Matbaacılık, Ankara, 118

Francis, G., 2012. The psychology of replication and replication in psychology. *Perspectives on Psychological Science*, 7(6), 585-594.

Gascon, M., Triguero-Mas, M., Martínez, D., Dadvand, P., Forns, J., Plasencia, A., & Nieuwenhuijsen, M., 2015. Mental health benefits of long-term exposure to residential green and blue spaces: a systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 12(4), 4354-4379.

Gillespie, S., LeVasseur, M., & Michael, Y. (2017). Neighbourhood amenities and depressive symptoms in urban-dwelling older adults. *Journal of Urban Design and Mental Health*, 2.

Gold, S. (1980). *Recreation Planning and Design*. New York: McGraw Hill

Gödeş M., 2015. Ruh sağlığı nedir? Ruh sağlığı nasıl bozulur? https://www.tavsiyee diyorum.com/makale_14361.htm [Ziyaret Tarihi: 4 Kasım 2019].

Grahn P, Stigsdotter U. 2003. Landscape Planning and Stress. *Urban Forestry and Urban Greening*, 2:1- 18.

Guite, H., C. Clark, and G. Ackrill. 2012. "The Impact of the Physical and Urban Environment on Mental Well-Being." *Public Health* 120: 1117–1126.

Gulwadi, G. B., 2006. Seeking restorative experiences: elementary school teachers' choices for places that enable coping with stress. *Environment and Behavior*, 38(4), 503–520.

Güleç C., 1997 Toplum Ruh Sağlığı Açısından Psikiyatrik Epidemiyoloji. *Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. Ed: Bertan M, Güler Ç. 2.baskı, Ankara, Güneş Kitabevi, s.442-454.

Gürkaynak, İ., 1988. Çevresel Psikoloji: Doğası, Tarihçesi, Yöntemleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-9.

Hartig, T., Bringslimark, T., Patil, G.G., 2007. Restorative environmental design: what, when, where and for whom. In: Kellert, S., Heerwagen, J., Mador, M. (Eds.), *Bringing Buildings to Life: The Theory and Practice of Biophilic Building Design*. Wiley, New York, NY.

- Hartig, T., G. W. Evans, L. D. Jamner, D. S. Davis, and T. Gärling. 2003. "Tracking Restoration in Natural and Urban Field Settings." *Journal of Environmental Psychology* 23 (2): 109–123.
- Heimsta, N.W. & McFarling, L.H.,1974. *Environmental Psychology*. Monterey, Calif Brooks/ Cole Pub. Co., Inc.
- Herzog, T. R., Maguire, P., & Nebel, M. B.,2003. Assessing the restorative components of environments. *Journal of Environmental Psychology*, 23(2), 159-170.
- Jager, T. 2004. "The Art of Orthogonal Planning: Laparelli's Trigonometric Design of Valetta". *Journal of the Society of Architectural Historians*. Vol. 63. No: 1. S. 4-31. 2004.
- Kale, H., 2019. Lise Öğrencilerinde Sosyal Medya Kullanım Amacı İle Yalnızlık, Zaman Yönetimi, İletişim Becerisi Ve Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı*, 41-46
- Kaplan, S., Talbot, J. F., Kaplan, R., 1988. Coping with daily hassles: The impact of nearby nature on the work environment. Project Report. U.S. Dept.Agr. For. Serv., North Central For. Expt. Sta., Urban For. Unit Coop. Agreement 23-85-08
- Kara, B. 2013. Landscape design and cognitive psychology. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 82, 288-291.
- Keep, P., James, J., Inman, M., 1980. Windows in the intensive therapy unit. *Anaesthesia*. Vol 35, 257- 262
- Keldal, G. (2015). Turkish version of the Warwick-Edinburgh Mental Well-Being Scale: A validity and reliability study. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 103-115.
- Kent, J., L. Ma, and C. Malley. 2017. "The Objective and Perceived Built Environment: What Matters for Happiness?" *Cities & Health* 1 (1): 59–71.
- Koramaz, E.K., Türkoğlu, H. Konut çevresi tasarımının sağlıklı yaşama etkileri. http://www.skb.org.tr/wp_content/uploads/2010/07/Konut_Cevresi_Tasarimlarinin_Saglikli_Yasama_Etkileri.pdf [Ziyaret Tarihi: 15 Kasım 2021].
- Kozacıoğlu G. & Ekberzade Gördürür H.,1995. *Bireyden Topluma Ruh Sağlığı*, 1. Baskı İstanbul: Alfa Yayınları

Kuo, F.E., 2001. Coping with poverty: impacts of environment and attention in the inner city. *Environment and Behavior* 33, 5–34.

Kuo, F.E., Sullivan, W.C., 2001. Environment and crime in the inner city. Does vegetation reduce crime? *Environment and Behavior* 33, 343–367.

Kuo, F.E., Sullivan, W.C., Coley, R.L., Brunson, L., 1998. Fertile ground for community: inner-city neighbourhood common spaces. *American Journal of Community Psychology* 26, 823–851.

KURSTEN, E., Landscape Ecology of Urban Forest Corridors, Proc. Sixth Natl. Urban Forest Conf. *Washington, D.C. Am. For. Assoc.*, pp. 242-243 Washington, 1993.

Kuşvuran, A. (2012). Rekreasyon alanlarında kullanılan çim örtülerinin çevre, insan sağlığı ve estetik yönden değerlendirilmesi. I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Kemer, Antalya, Bildiri Kitabı, 509-523.

Laumann, K., Gärling, T., & Stormark, K. M. (2003). Selective attention and heart rate responses to natural and urban environments. *Journal of environmental psychology*, 23(2), 125-134.

Leather, P., Pyrgas, M., Beale, D. and Lawrence, C. (1998) Windows in the workplace. *Environment and Behavior*, 30, 739–763.

Lohr, V. I., and C. H. Pearson-Mims. 2006. “Responses to Scenes with Spreading, Rounded, and Conical Tree Forms.” *Environment and Behavior* 38 (5): 667–688.

Maas, J., Verheij, R. A., Groenewegen, P. P., De Vries, S., & Spreeuwenberg, P. (2006). Green space, urbanity and health: how strong is the relation? *Journal of Epidemiology and Community Health*, 60(7), 587–592.

Maas, J., Verheij, R.A., Groenewegen, P.P., de Vries, S., Spreeuwenberg, P., 2006. Green space, urbanity, and health: how strong is the relation? *Journal of Epidemiology and Community Health* 60, 587–592

Mitchell, R. and Popham, F. 2008. Effect of exposure to natural environment on health inequalities: an observational population study. *The Lancet* 372, 655–1660.

New Understanding, New Hope. World Health Organization, Geneva, Switzerland. ([Http://www.who.int/whr/2001/en/](http://www.who.int/whr/2001/en/) (Ziyaret Tarihi: 12.10.2019).

Önder, S. 1997. Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi. Ankara.

Önder, S., & Polat, A. T.,2012. Kentsel açık-yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi. *Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri*, 19, 73-96.

ÖZBİLEN, A., Kentiçi Açık Alanlar ve Dağılımı, Tarihi Eserler ve Gelişen Yeni Yapılaşma,K.T.Ü. Orman Fakültesi,Genel Yayın No:155,F.Y.N: 17, Trabzon, 1991.

Özdemir, Y. ve Koruklu, N.,2011. Investigating relationship between values and happiness among university students. *Yuzuncu Yıl University, Journal of Faculty of Education*, 8(1), 180-209.

Özen, Y.,2010. Kişisel Sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş.(Sosyal psikolojik bir değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Özgüner, H.,2004. Doğal Peyzajın İnsanların Psikolojik Ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Etkileri. *Türkiye Ormanlık Dergisi*, 5(2), 97-107.

ÖZTAN, Y., Ankara şehri ve çevresi yeşil saha sisteminin Peyzaj Mimarisi prensipleri yönünden etüd ve tayini, Ankara Üniversitesi Basımevi.Ankara. 1968.

ÖZTÜRK, S. ,2013. Kentsel açık ve yeşil alanların yaşam kalitesine etkisi “Kastamonu Örneği”. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 13(1), 109-116.

ÖZUYSAL, M., 2010, Şehirselleşimlerde erişilebilirlik ölçütünün modellenmesi ve kullanımı: ulaşım türü seçimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Doctoral dissertation, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*.

Peen, J., Schoevers, R. A., Beekman, A. T., & Dekker, J. (2010). The current status of urban-rural differences in psychiatric disorders. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 121(2), 84-93.

Pretty, J., Peacock, J., Sellens, M., & Griffin, M. 2005. The mental and physical health outcomes of green exercise. *Int J Environ Health Res*, 15(5), 319-337. .

Ryan, R. M. ve Deci, E. L.,2001. On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual review of psychology*, 52(1), 141-166.

Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual review of psychology*, 52(1), 141-166.

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality And Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality And Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.

Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 99-104

Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current Directions in Psychological Science*, 4(4), 98-105.

Saçcan, M., (1986) *Rekreasyon ve Turizm. İzmir: Cumhuriyet Basımevi*

SAKICI, Ç., & Mustafa, V. A. R. (2014). Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastane Bahçelerinin (Açık Alan Terapi Üniteleri) Düzenlenmesi ve Düzenlenirken Dikkat Edilmesi Gereken Kriterler. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1), 101-112.

Seresinhe, C. I., Preis, T., & Moat, H. S. (2015). Quantifying the impact of scenic environments on health. *Scientific reports*, 5, 16899.

Staats, H., Gatersleben, B., Hartig, T., 1997. Change in mood as a function of environmental design: arousal and pleasure on a simulated forest hike. *Journal of Environmental Psychology* 17, 283–300.

Staats, H., Kieviet, A., & Hartig, T. (2003). Where to recover from attentional fatigue: An expectancy-value analysis of environmental preference. *Journal of environmental psychology*, 23(2), 147-157.

Stigsdotter, U.K., Ekholm, O., Schipperijn, J., Toftager, M., Jørgensen, F.K., Randrup, T.B. 2010. Health Promoting Outdoor Environments – Associations Between Green Space, And Health, Health-Related Quality Of Life And Stress Based On A Danish National Representative Survey. *Scandinavian Journal of Public Health*, 38: 411–417

- T., Evans, G. W., Jamner, L. D., Davis, D. S., & Garling, T. (2003). Tracking restoration in natural and urban field settings. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 109–123.
- Takano, T., Nakamura, K., Watanabe, M., 2002. Urban residential environments and senior citizens' longevity in megacity areas: the importance of walkable green spaces. *J. Epidemiol. Commun. H* 56, 913–918.
- Takano, T., Nakamura, K., Watanabe, M., 2002. Urban residential environments and senior citizens' longevity in megacity areas: the importance of walkable green spaces. *J. Epidemiol. Commun. H* 56, 913– 918.
- Taylor, A.F., Kuo, F.E., Sullivan, W.C., 2002. Views of nature and self-discipline: evidence from inner city children. *Journal of Environmental Psychology* 22, 49–63.
- Türksoy, Ö. (1986). Çevresel psikoloji, planlamave kentsel bütünleşme.
- Tyrvaäinen, L., Ojala, A., Korpela, K., Lanki, T., Tsunetsugu, Y., & Kagawa, T. (2014). The influence of urban green environments on stress relief measures: A field experiment. *Journal of Environmental Psychology*, 38, 1-9.
- Ulrich, R. S. (1981). Natural versus urban scenes: Some psychophysiological effects. *Environment and behavior*, 13(5), 523-556.
- Ulrich, R. S., Dimberg, U. and Driver, B. L. 1991a. Psychophysiological indicators of leisure benefits. In Driver, B. L., Brown, L. R. and Peterson, G. L. (eds) *Benefits of Leisure*. Venture Publishing, State College, Pennsylvania, pp. 73–89.
- Ulrich, R.S., 1979. Visual landscapes and psychological wellbeing. *Landscape Research* 4, 17–23.
- Ulrich, R.S., 1984. View through a window may influence recovery from surgery. *Science* 224 (4647), 420–421.
- Ulrich, R.S., 1999. Effects of gardens on health outcomes: theory and research. In: Cooper-Marcus, C., Barnes, M. (Eds.), *Healing Gardens: Therapeutic Benefits and Design Recommendations*. Wiley, New York, pp. 27–86.
- Ulrich, R.S., 2002. Health benefits of gardens in hospitals. Paper for conference: *Plants for People*. International Exhibition Floriade. Available from: [/http://www.plantsatwork.org/pdf/HealthSettingsUlrich_copy.pdf](http://www.plantsatwork.org/pdf/HealthSettingsUlrich_copy.pdf) [Ziyaret Tarihi: 15 Ağustos 2021].
- Url1, <https://sbvpa.org/places/coquillard-park/> [Ziyaret Tarihi: 4 Ağustos 2021].

- Uslu, A., Kiper, T., Barış, M. E., 2009. Public Health - Urban Landscaping Relationship And User's Perceptions. *Biotechnol. & Biotechnol. Eq.*
- Van den Berg, A. E., Jorgensen, A., & Wilson, E. R. (2014). Evaluating restoration in urban green spaces: Does setting type make a difference? *Landscape and Urban Planning*, 127, 173-181.
- Van den Berg, A. E., Koole, S. L., & Van der Wulp, N. Y. (2003). Environmental preference and restoration:(How) are they related?. *Journal of environmental psychology*, 23(2), 135-146.
- Velarde, M. D., Fry, G., & Tveit, M. (2007). Health effects of viewing landscapes—Landscape types in environmental psychology. *Urban Forestry & Urban Greening*, 6(4), 199-212.
- Volker, S., & Kistemann, T. (2011). The impact of blue space on human health and well-being -Salutogenetic health effects of inland surface waters: a review. *Int J Hyg Environ Health*, 214(6), 449-46
- Welsh, B. C., & Farrington, D. P. (2008). Effects of improved street lighting on crime. *Campbell systematic reviews*, 13, 1-51.
- White, M., Smith, A., Humphryes, K., Pahl, S., Snelling, D., & Depledge, M. (2010). Blue space: The importance of water for preference, affect, and restorativeness ratings of natural and built scenes. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 482-493.
- WHO (2001) The World Health Report 2001-Mental Health:
- Williams, A., & Kitchen, P. (2012). Sense of place and health in Hamilton, Ontario: A case study. *Social indicators research*, 108(2), 257-276.
- Woolley, H. (2003). *Urban Open Space*. New York: Spore Press.
- World Health Organization. 2016. *Urban Green Spaces and Health—A Review of Evidence*. Geneva, Switzerland: WHO.

EKLER

EK-1 Anket Formu

KENTSEL YEŞİL ALANLARA ERİŞİLEBİLİRLİK İLE KULLANICILARIN

PSİKOLOJİK İYİ OLMA HALİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İRDELENMESİ: KONYA KENTİ ÖRNEĞİ

ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu soru Konya Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde gerçekleştirilen “Kentsel Yeşil Alanlara Erişilebilirlik ile Kullanıcıların Psikolojik İyi Olma Hali Arasındaki İlişkinin İrdelenmesi: Konya Kenti Örneği” başlıklı tez çalışmasına yönelik olarak hazırlanmıştır.

Vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel bir çalışmanın veri tabanını oluşturmak amacıyla kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Çalışmanın güvenilirliği açısından lütfen isminizi belirtmeyiniz. Önemli olan vereceğiniz yanıtın sizin duygu, düşünce ve davranışlarınızı yansıtmasıdır. Sizden yanıtlamanızı istediğimiz soru formu dört bölümden oluşmaktadır.

Lütfen açıklamaları dikkatlice okuyarak formu doldurunuz. Vereceğiniz her bir yanıt ancak tüm soruları eksik bırakmadan tamamladığınız takdirde değerlendirilebileceğinden lütfen boş bırakmayınız. Bu anket sadece Konya merkez de oturanlar için hazırlanmıştır. Konya merkez ilçelerinde ikamet etmiyorsanız lütfen yapmayınız.

Ülkü Nur Kaya

Konya Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı

E-posta: ulkunurkaya08@gmail.com

Tel: 0553 221 46 60

Danışman: Doç.Dr Mehmet TOPÇU

Çalışmaya katılmayı onaylıyorum

- Evet
- Hayır

İlçe: Selçuklu-Karatay-Meram

DEMOGRAFİK BİLGİLER

A1. Cinsiyetiniz

A2. Yaşınız

A3. Eğitim Durumunuz

A4. Aktif olarak çalışıyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Belirtmek İstemiyorum

A5. Mesleğini

A6. Hanenizin Aylık Geliri

A7. Şu an da evinizde aşağıdaki yaş kategorilerine göre yaşayan kişi sayısı kaçtır (kendiniz de dâhil)?

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+	Belirtmek istemiyorum
0-17 aylık												
1.5-3 yaş												
4-10 yaş												
11-18 yaş												
19-64 yaş												
65 yaş ve üstü												
Belirtmek istemiyorum												

YEŞİL ALAN- PARKLAR

B1. Geçtiğimiz bir yıl içinde yaşadığınız çevredeki parklara hangi sıklıkla gittiniz?

- En az haftada bir
- Ayda 1-3 defa
- 6 ayda 1-3 defa
- Yılda 1-3 defa
- Gitmedim

B2. Geçtiğimiz bir yıl içinde diğer semtlerdeki parklara hangi sıklıkla gittiniz?

- En az haftada bir
- Ayda 1-3 defa
- 6 ayda 1-3 defa
- Yılda 1-3 defa
- Gitmedim

B3. Parka gidip gitmeme kararı almanızda aşağıdaki faktörler sizin için ne derece önemlidir?

	Hiçbir Önemi yok (1)	Kısmen Önemli (2)	Orta derece Önemli (3)	Çok Önemli (4)	Son derece Önemli (5)
Yeterince yakın olması					
Güvenli olması					
Yeterince sakin olması					
Spor alanlarının olması					
Gitmek istediğim parkların ulaşımının rahat olması					
Arkadaşlarımla buluşup oturacağım alanların yeterli olması					
Yeterince temiz ve bakımlı olması					
Çocuk Oyun alanlarının olması					
Piknik Alanlarının Olması					
Yeterince vaktimin olması					

B4. Sizce bir kentte parkların varlığı önemli midir?

- Hiçbir önemi yok
- Kısmen önemli
- Orta derece önemli
- Çok önemli
- Son derece önemli

B5. Sıklıkla gittiğiniz parka kiminle gidersiniz?

- Yalnız
- Ailemle
- Arkadaşlarımla

B6. Sıklıkla gittiğiniz parka genellikle nasıl ulaşıyorsunuz?

- Yürüyerek
- Bisiklet
- Özel araba
- Otobüs
- Tramvay

B7. Sıklıkla gittiğiniz parka ne kadar sürede ulaşıyorsunuz?

- 15 dakikadan az
- 15-30 dk
- 30 dk-1 saat
- 1 saatten fazla

B8. Aşağıdakilere hangi düzeyde katılıyorsunuz?

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Konya da pek çok park var					
Konya da ki parklar beklentimi ihtiyaçlarımı karşılıyor					
Konya da herkesin erişebileceği park var.					
Konya nın parklarından yeterince yararlanabiliyorum					
Konya da ki parkların bakımı yeterince yapılıyor					
Konya da ki parklar yeterince güvenli					
Konya da ki parklardan çok memnunum					

B9. Yaşadığınız çevredeki parkları düşündüğünüz de aşağıdakilerden hangi düzeyde katılıyorsunuz?

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Evime yürüme mesafesinde ki parklar çevreyi güzelleştiriyor					
Evime yürüme mesafesinde ki parklar yaşadığım çevrenin güvenliğini artırıyor					
Yaşadığım çevredeki parklar beklentimi karşılıyor					
Konya nın başka yerleriyle karşılaştığımda yaşadığım çevrede daha çok park olduğunu düşünüyorum.					

B10. Evinize yürüme mesafesindeki parklardan ne düzeyde memnunsunuz?

- Çok memnunum
- Memnunum
- Ne memnunum ne memnun değilim
- Memnun değilim
- Hiç memnun değilim

B11. Parklarda insanların kendilerine sunulan tasarımdan başka çeşit bir beklentiniz var mı?(açıklayınız)

B12. Parka gitme isteğinizi değiştirebilecek talepleriniz var mı?

B13. Park çevresindeki mekânsal yapı sizde nasıl bir etki bırakıyor?

- Kapalılık
- Açıklık
- Ferahlık

B14. Park içerisinde kendinizi diğer alanlara oranla zihinsel olarak nasıl hissediyorsunuz?

- Çok daha kötü
- Kötü
- Ne kötü\ ne iyi (Etkisiz)
- İyi
- Çok daha iyi

SAĞLIK

C1. Kilonuz

C2. Boyunuz

C3. Kronik Sağlık sorununuz var mı?

Var ise C4 cevaplanacak

C4. Hangi sağlık sorunlarınızı yaşıyorsunuz?

- Astım, solunum yolları
- Alerji
- Diyabet
- Tansiyon
- Kalp ve damar rahatsızlıkları
- Diğer

C5. Fiziksel aktiviteleriniz için genellikle aşağıdaki mekânlardan hangisini tercih edersiniz?

- Ev
- Kapalı spor tesisleri
- Açık spor tesisleri (futbol, basketbol vb)
- Parklar
- Yürüyüş veya bisiklet alanları
- Diğer

C6. Genel olarak sağlığınız için aşağıdakilerden hangisini söyleyebilirsiniz?

- Mükemmel
- Çok İyi
- İyi

- Orta
- Kötü

C7. Sizce sağlık sorunları psikolojik iyi olma halinizi nasıl etkiler?

- Son derece etkiler
- Etkiler
- Ne etkiler ne etkilemez
- Etkilemez
- Hiç etkilemez

PSİKOLOJİK İYİ OLMA HALİ

Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Gelecekle ilgili iyimserim.					
2. Kendimi işe yarar (faydalı) hissediyorum					
3. Kendimi rahatlamış hissediyorum.					
4. Diğer insanlara karşı ilgilim.					
5. Farklı işlere zaman ayırabilecek enerjim var.					
6. Sorunlarla iyi bir şekilde başa çıkabilirim.					
7. Açık ve net bir biçimde düşünebiliyorum.					
8. Kendimden memnunum.					
9. Kendimi diğer insanlara yakın hissediyorum.					
10. Kendime güveniyorum.					
11. Kendi kararlarımı kendim veriyorum.					
12. Sevdiğimi hissediyorum					
13. Yeni şeylere karşı ilgilim.					
14. Neşeli hissediyorum.					